

J. Lomský

S M E R,

revue pro duchovní život.

Ročník V. / 1945. / Číslo 2.4.

REDAKTOR: *prof. Dr. Inocent Müller, OP.*

SPOLUREDAKTOR: *P. Aquinas M. Gabura, OP.*

SPOLUPRACOVNÍCI: *Univ. prof. P. Mag. Reginald Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag Gašpar Friethoff, OP, Amsterdam; Dr. P. Mag Metod Habáň, OP; prof. teol. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; prof. Dr. Anton Šurjanský; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta; prof. Juraj Kohút.*

Redakcia a administrácia: Trenčín, Námestie sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 2 4 1 6.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45.— Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő Číslo šeku revue Smer 6 1 8 1.

O B S A H :

CESTY.	Strana:
<i>Dr. Inocent Müller, OP:</i> Ježiš Kristus, vzor života	49.
<i>Viliam Hofka:</i> Kristus, žijúci v nás	56.
<i>Dr. Ján Mastylak, CSsR:</i> Hranica kresťanského kríža	60.
<i>Léonce de Grandmaison:</i> Umŕtvovanie	62.
<i>Blah. Ludovít Grignon, OP:</i> Boh chce použiť Máriu pri vtelení	66.
<i>Tichomír Miko, FSC:</i> Matej Talbott, apoštol-robotník	69.
<i>Marcel Horniak, SS:</i> Duch trpiacich s Kristom	77.
<i>Dr. Ján Mastylak, CSsR:</i> Etika božieho kráľovstva	91.
<i>J. E. K.:</i> Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi	100.
<i>Univ. prof. Dr. Jozef Babor:</i> Pochybený okultizmus	106.
 NAŠE NÁDEJE.	
<i>MUDr. Vladimír Stercula:</i> Rozprava o láske a sexu	111.
DO VÝŠAV	118.
ŽIVOT	123.
LITERATÚRA	143.

Ježiš Kristus, vzor života.¹⁾

Dr. Inocent Müller, OP.

Svätosť, ktorou sme svätí, pochádza od Krista ako od účinnej a zásluhnej príčiny našej spásy. Je to svätosť nadprirodzená, lebo v podstate je účasťou na svätosti, čiže na živote Boha samého. Preto Kristus mohol povedať: „*Buďte dokonalí, ako i Váš Otec nebeský je dokonalý.*“² Keď hlbšie uvažujeme o programe kresťanskej dokonalosti, ktorý takto načrtol Kristus, zachytáva nás pokušenie a boli by sme ochotní pýtať sa s apoštolom Filipom: „*Pane, ukáž nám Otca, a dostačí nám.*“³ Človek totiž chce vidieť vzor, a ako poznamenáva svätý Augustín, ľudia, ktorých vidíme, sú veľmi nedokonalí a nemôžu nám slúžiť za úplný vzor, a na druhej strane, Boh, svätosť sama, je od nás príliš vzdialený, „*prebýva v neprístupnom svetle*“⁴ nuž ako sa mu pripodobníť? Na to stručne odpovedá svätý Pavol: *Boh... zasvietil v tvári Krista Ježiša.*⁵ Inými slovami, Boh sa zjavil, ukázal ľudstvu vo svojom Synovi, v Kristu Ježišovi, ktorý je obraz jeho podstaty,⁶ podobizňa neviditeľného Boha.⁷ Nuž Kristova odpoveď na nadhodenú otázku zneje: „*Kto vidí mňa, vidí aj Otca. Ja som v Otcovi a Otec je vo mne.*“⁸ Kristus je Boh, ktorý sa stal človekom, aby slovom a najmä životom naučil ľudí, čo majú konať a ako

¹ Svätý Tomáš Akvinský: *Suma teol.* III, ot. 24, č. 3-4; ot. 48, čl. 6; ot. 50, čl. 6; ot. 7. D. Columba Marmion: *Le Christ vie de l'ame*, str. 31 a nasl.; A. Tanquerey: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 94 a nasl.

² Mat. 5, 48.

³ Ján 14, 8.

⁴ 1 Tim. 6, 16.

⁵ 2 Kor. 4, 6.

⁶ Žid. 1, 3.

⁷ Kol. 1, 15.

⁸ Ján 14, 9-10.

majú žiť, aby sa stali podobní Bohu, nebeskému Otcovi. Preto Otec nebeský o ňom vyhlásil: „*Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám svoje zaľúbenie; jeho poslúchajte.*“⁹ Nuž ak hľadáme vzor dokonalosti, ku ktorej nás Boh volá, postačí otvoriť oči a vierou kontemplovať Boha v Kristu Ježišovi, ktorý podľa výrazoslovia svätého Tomáša je aj *vzorovou príčinou* čiže vzorom našej dokonalosti. „*Život sa zjavil, píše svätý Ján, a my sme videli, a dosvedčujeme a oznamujeme vám ten večný život, ktorý bol u Otca a nám sa zjavil.*“¹⁰

V čom je teda Kristus, vtelené Slovo, náš vzor?

Kristus je náš vzor ponajprv svojou osobou ako *Syn Boží*, ďalej svojou ľudskou činnosťou ako *Syn človeka*.

Kristus Pán je ponajprv dokonalý Boh. Toho si boli vedomí nielen apoštolovia, čo s ním chodievali, lež všetci, čo ho počúvali a videli skutky, ktoré konal. Verejne vyznávali, že takéto skutky môže konať iba Boh. Akosi úradne a slávnostne to vyhlásil svätý Peter, keď na otázku Pána Ježiša, že za koho uznávajú ľudia Syna človeka, odpovedal: „*Ty si Kristus, Syn Boha živého.*“¹¹ A Kristus Pán potvrdzujúc jeho vyznanie dodal: „*Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo telo a krv nezjavily to tebe, ale môj Otec, ktorý je na nebesách.*“ Áno, Kristus je vo všetkom rovný Otcovi, je dokonalý Boh.

Kristus, Syn Boží, je súčasne aj dokonalý človek. Vzal na seba ľudskú prirodzenosť, narodil sa zo ženy, teda patrí k ľudskému pokoleniu. Evanjelium často ho menuje *Synom človeka*; očami sme ho videli, hľadeli sme na neho a naše ruky sa ho dotýkali.¹² Preto po vzkriesení neveriacich apoštolov musel presvedčiť, že má skutočné telo: „*Vidte moje ruky a nohy,*

⁹ Mat. 17, 5.

¹¹ Mat. 16, 16.

¹⁰ 1 Ján 1, 2.

¹² 1 Ján 1, 1.

že ja som to. Ohmatajte ma a vidte, lebo duch nemá tela a kosti, ako vidíte, že ja mám.“¹³ Mal dušu stvorenú od Boha, mal rozum a vôľu, pamäť aj obrazotvornosť. Slovom, pripodobnil sa nám vo všetkom, ako píše svätý Pavol, okrem hriechu.¹⁴ Nemal hriechu, teda ani následky hriechu, ako je nevedomosť, omyl, choroba, čo nesúhlasilo s dôstojnosťou Boha.

No z Evanjelia vieme, že Kristus Pán poznal všetky ľudské slabosti, ktoré neumenšovali jeho svätosť. Prisvojil si ľudskú prácu, bolesti, slzy, aby ich osobne posvätil. V Nazarete žil ako obyčajný robotník, takže keď vystúpil ako hlásateľ novej zvesti, ľudia nevedeli sa vynachudovať, odkiaľ sa berie takáto múdrosť v tešárovom synovi.¹⁵ Na cestách po Palestíne cítil únavu, preto aj odpočíval, spal. Plakal nad Jeruzalemom, nad svojou vlasťou, keď prorockým okom videl, čo očakáva zatvrdilých občanov svätého mesta. Oplakával aj smrť svojho priateľa Lazára, takže to pohlo aj okolostojích: Hľa, ako ho miloval! Bol aj smutný a mal strach: „Začal sa chvieť a cítiť clivosť.“¹⁶ A v hroznej agónii v olivovej záhrade zvolal: „Smutná je duša moja až na smrť.“¹⁷ Vysmievali sa mu, pľuli na neho, bičovali ho, robili si z neho blázna. A nakoľko fyzické slozenie jeho prirodzenosti bolo celkom dokonalé, aj pociťovaná bolesť bola hlbšia a hroznejšia. A napokon, aby sa naozaj vo všetkom pripodobnil synom Adamovým, prijal aj smrť: „Naklonil hlavu a vypustil dušu.“¹⁸

Nuž Kristus ako Boh a ako človek stojí pred nami ako najdokonalejší vzor, ktorý načím napodobniť. No základná črta podobnosti s Kristom má byť jeho Božstvo, máme mu byť podobní ako boží synovia. A ako?

¹³ Luk. 24, 31.

¹⁴ Žid. 4, 15.

¹⁵ Mat. 13, 54.

¹⁶ Marek 14, 33.

¹⁷ Mat. 26, 38.

¹⁸ Ján 19, 30.

Podľa učenia Cirkvi svätej, ktoré vysvetľuje svätý Tomáš,¹⁹ božské synovstvo Krista je typ, vzor nášho nadprirodzeného synovstva. Ako Kristus je Boží Syn od prirodzenosti, tak my máme byť božími synmi posväcujúcou milosťou. Kristus je Boží Syn právom, kým my sme božími synmi z milosti. Kristus je plný milosťou, a z tejto plnosti milosti prijímame aj my podľa podarovania Kristovho; no v podstate je to tá istá milosť, ktorou je zaplavená duša Kristova a ktorou my sa stávame Bohu podobní. Anjelský učiteľ vraví, že je to akási podobnosť večného božieho synovstva.

Byť prijatým dieťaťom božím skrze posväcujúcu milosť, hľa, to je základná podobnosť, prvá a najpodstatnejšia črta podobnosti s Kristom, lebo táto črta súčasne je aj podmienkou našej nadprirodzenej činnosti. Keď nie sme v posväcujúcej milosti, chýba nám základné a prvoradé znamenie podobnosti s Kristom; preto nebeský Otec nemôže nás uznať za svojich. A čokoľvek konáme bez posväcujúcej milosti, nič nám neosoží na získanie nebeského dedičstva, lebo nemôžeme byť spoludedičmi Kristovými, keď nie sme jeho bratmi milosťou posväcujúcou.

Napokon Kristus ako človek je pre nás vznešený vzor vo svojom konaní. Každý jeho čin bol zreлым ovocím ctností, ktoré ozdobovali jeho ľudskú prirodzenosť a ktoré sa dali slúčiť s božskou prirodzenosťou. Súčasne s posväcujúcou milosťou prijal Kristus všetky ctnosti a dary Ducha svätého v najdokonalejšom stupni; preto aj schopnosti, ktoré tieto ctnosti a dary zdokonaľovali, zúčastnily sa na dokonalosti milosti.

No Kristus Pán nemal vieru, lebo jeho duša videla, kontemplovala to, čo my veríme.²⁰ Viera nemá miesta tam, kde je videnie. Ale ako po-

¹⁹ Porov. SMER IV, 51 a nasl., 151 a nasl., 193 a n.

²⁰ *Suma teol.* III, ot. 7, čl. 3.

znamenáva svätý Tomáš, mal *dokonalosť* viery, ktorá spočíva v podrobení, v úcte k Bohu, k prvej a neomylnnej pravde. Toto rozvrhnutie bolo v duši Kristovej v najvyššom stupni. Ďalej, Kristus Pán nemal ani nádej vo vlastnom slova smysle.²¹ Lebo nádejou dúfame dosiahnuť to, čo ešte nemáme. Božskou ctnosťou nádeje túžime prísť k Bohu, opierajúc sa pritom o jeho všemohúcnosť a o milosti, ktoré sú na to potrebné. A duša Kristova bola hypostaticky spojená so Slovom, požívala Boha, preto nemohla dúfať dosiahnuť to, čo už mala. Svätý Tomáš poznamenáva, že Kristus mohol dúfať iba nesmrteľnosť a oslávenie svojho tela po vzkriesení, preto sa modlil: „*Otče, osláv mňa u seba slávou.*“²²

Mal však lásku v najvyššom stupni, jeho srdce bolo naozaj *ohniskom lásky*. Čo konal, konal z lásky k svojmu Otcovi. Jeho životný program môžeme shrnúť do týchto slov: Konám iba to, čo sa páči Otcovi! Toto nepretržité zamierenie duše Kristovej k Otcovi je zrejmou výslednicou hypostatického spojenia. Bohovedci vravia, že „*Syn je celý Otcov, celý je k Otcovi*“; D. Marmion pekne vraví, že v tom je jeho „*podstata*“. Sväté človečenstvo Kristovo vteľníím je celé ponorené do Božstva, patrí celkom Otcovi. Z toho potom je celkom zrejmé, že vnútorné zamierenie Kristovo bolo vždy k Otcovi: Žijem pre Otca, milujem Otca, to sú slová, ktoré sú veľmi časté v jeho rečiach. Preto aj svoj príchod na svet započal vyznaním veľkej lásky: „*Hľa, prichádzam, aby som plnil, Bože, tvoju vôľu.*“²³ A môžeme povedať, že celý jeho pozemský život bol stálym uskutočňovaním tohto programu. Radosne opakoval, že jeho pokrm je plniť vôľu toho, ktorý ho poslal a dokončiť jeho dielo,²⁴ preto vždy činil iba to, čo sa jemu

²¹ *Suma teol.* III, ot. 7, čl. 4.

²² Ján 17, 5.   ²³ Žid. 10, 7.

²⁴ Ján 4, 34.

páčilo.²⁵ Napokon svoju lásku k Otcovi potvrdil smrťou na kríži, aby svet poznal, že miloval Otca.²⁶ Ale nezabúdajme, keď Kristus sa nebál povedať, že „nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život za svojich priateľov“,²⁷ a keď veríme, že zomrel za naše spasenie, ostáva pravdou, že obetoval svoj život ponajprv z lásky k svojmu Otcovi. Milujúc nás, miloval svojho Otca, nás videl vo svojom Otcovi, preto sa modlil: „Ja prosím za nich,... lebo sú tvoji.“²⁸ Hej, Kristus nás miluje, lebo sme dieťkami jeho Otca, sme jeho bratia, patríme jeho Otcovi. Miloval nás láskou, o ktorej teraz nemáme ani tušenia, preto každý môže opakovať so svätým Pavlom: „Zamiloval si ma a vydal seba samého za mňa.“²⁹

Duša Kristova bola ozdobená aj inými ctnosťami. Bol tichý a pokorný: „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom.“³⁰ Preto ako Pán neba i zeme nehanbí sa umývať svojim učeníkom nohy. Ďalej, bol poslušný. Poslušnosť je panujúca známka jeho skrytého života v Nazarete. Podrobil sa Mojžišovmu zákonu, preto riadne dochádzal na náboženské shromaždenia do synagógy. Vážil si občianske predpisy, preto kázal platiť daň a sám ju tiež platiť. — Bol trpezlivý. Jeho smrť na kríži a vôbec bolestné umučenie je najzjavnejším svedectvom hrdinskej trpezlivosti. — Bol milosrdný k hriešnikom. S akou láskou rozpráva so samaritánkou, prijíma Máriu Magdalénu; ako dobrý Pastier nepozná únavu a hľadá každú ovečku, ktorá sa vytratila z ovčiarne. — Horlí za slávu svojho Otca, preto vyháňa kupcov z chrámu, lebo zneuctili miesto určené pre modlitbu. — Ustavične sa modlieval: „Strávil noc na modlitbe.“³¹ Ťažko si vieme predstaviť, ako asi vyzeral vnútorný

²⁵ Ján 8, 29.

²⁶ Ján 14, 31.

²⁷ Ján 15, 13.

²⁸ Ján 17, 9.

²⁹ Gal. 2, 20.

³⁰ Mat. 11, 29.

³¹ Luk. 6, 12.

rozhovor vteleného Slova s Otcom, aký duch vial touto modlitbou.

Tento božský vznešený vzor máme napodobniť, nasledovať. No človeku voľky-nevoľky viera sa niekedy myšlienka, či nie je to vari opovážlivosť chcieť dosiahnuť takýto ideál, ktorý, ľudsky povedané, je nedosiahnuteľný. Ale nie. Je to večná túžba Boha samého, ktorý od večnosti „*nás predurčil, aby sme boli podobní obrazu jeho Syna*“.³² Čím sme podobnejší jeho Synovi, tým väčšmi nás miluje, lebo tým užšie sme s ním spojení (svätý Ambróz). A v tom práve spočíva aj tajomstvo božej štedroty. Keď nebeský Otec vidí dušu, ktorá sa vonkoncom pripodobňuje jeho Synovi, zahrnuje ju zvláštnou láskou a mimoriadne sa o ňu stará.

Otec nebeský nám všetkým povedal: *Jeho (Krista) počúvajte!* Od neho sa učte, žijte podľa neho. A Kristus Pán sám nám povedal: „*Dal som vám príklad, aby ste i vy činili tak, ako som ja činil vám.*“³³ Zanechal nám príklad, aby sme kráčali v jeho šlapajach.³⁴ On jediný je cesta, po ktorej treba kráčať a ktorá vedie do života svetla. Na tento vzor načím hľadiť a podľa neho žiť a konať. Musíme si totižto uvedomiť, že duša Kristova v každom okamihu hľadela na božiu bytosť, nazerala tiež na večné plány Boha s ľudstvom, preto každý jej úkon bol iba výrazom týchto večných plánov. Pousilujme sa preto vždy dokonalejšie poznávať Krista z Evanjelií, z tajomstiev, ktoré predkladá Cirkev v liturgickom roku, lebo takto vždy dokonalejšie poznáme život a konanie Krista, ktoré si máme osvojiť. Je to božsky živý vzor, ktorý nám ukazuje v najrozmanitejších okolnostiach ako sa treba pripodobniť dokonalosti nebeského Otca.

³² Rim. 8, 29.

³³ Ján 13, 15.

³⁴ 1 Peter 2, 12.

Shrnujeme: podstatne charakteristická vlastnosť kresťana katolíka je účasť na božskom synovstve Kristovom milosťou posväcujúcou; v tom spočíva podobnosť s Kristom ako Synom Božím. Ctnostným životom uskutoční život tohto vzoru, to je napodobňovanie Pána Ježiša v jeho skutkoch. V reči svätého Pavla tieto zásady takto sú vyjadrené: „Vyobrazíť v sebe Krista“,“³⁵ „obliecť si Pána Ježiša Krista.““³⁶ Z toho do tradície prešla výrazná definícia: *Christianus, alter Christus — kresťan, druhý Kristus*. Hej, druhý Kristus, lebo posväcujúcou milosťou je dieťaťom nebeského Otca a bratom Kristovým na zemi, aby bol s ním spoludedičom v nebesách. Napokon druhým Kristom je aj preto, lebo jeho činnosť prúdi sťa z živého žriedla z posväcujúcej milosti; preto každá jeho myšlienka, každá túžba, každý skutok je iba odzrkadlením činnosti Kristovej.

³⁵ Gal. 4, 19.

³⁶ Rim. 13, 14.

Kristus, žijúci v nás.

Viliam Hotka.

2. Dovršenie spolužitia s Kristom.

Prirovnanie Boha a duše k ženichovi a neveste nie je bernardské. Má dávnu tradíciu, lebo už v Starom zákone nebolo neznáme.¹ Pieseň Šalamúnova, ospevujúca lásku ženicha a nevesty, bola odjakživa zaraďovaná medzi Písmo sväté práve pre svoj hlboký symbolický význam. „Ak sú všetky Pisma sväté, je Veľpieseň najsvätejšia“, povedal slávny Rabbi Akiba.

V Novom zákone sám vtelený Syn Boží hovorí o sebe ako o ženichovi.² I Duchom božím presiaknutý predchodca Pánov nazýva sa „priateľom ženichovým“.³ Svätý Ján vo svojom Zja-

¹ Iz. 61, 10; Oz. 2, 19.   ³ Ján 3, 29.

² Mat. 9, 15.

vení vidí oslávenú Cirkev ako nevestu, okrášlenú a v úplnom odovzdaní svojmu ženichovi.⁴ No najmä svätý Pavol s úľubou prirovnáva Krista k ženichovi a Cirkev k neveste, a či skorej naopak: Kresťanskí mužovia majú v Kristovi vidieť svoj pravzor, keď ide o obetavú lásku k manželkám, ktoré si zas majú brať príklad od Cirkvi, poslušnej a celkom oddanej Kristovi-Zenichovi.⁵

Darmo sa teda pohoršujú freudovské špinavé duše, ktoré chcú vidieť v katolíckej mystike akýsi prejav perverznej pohlavnej lásky. Opak je pravdou. Spolužitie muža a ženy má svoj čistý, nijakou telesnosťou nepoškvrnený ideál v pomere Krista k Cirkvi (k jednotlivkej duši) a tento zas v samej jednote trojičného života. Dokonalejšie slúži za vzor menej dokonalému, a nie opačne.

V tomto smysle načim chápať aj výrazy Písma, Otcov a mystikov, keď prirovnávajú naše spolužitie s Kristom k životu manželskému.

— Duša, krstom svätým do Krista včlenená, stáva sa jeho nevestou. Ale akou nevestou! Veď v ktorej neveste žije jej ženích v takom dokonalom smysle ako Kristus v duši! Či môže dať ktorá o sebe povedať, že je vo svojom milom a on zas v nej, ako to Pán Ježiš hovorí o nás?⁶

Kristus však nezostáva v duši nečinný. Skrze svojho Ducha, ktorý v nás spočíva, rozlieva do nás svoj život tokom vždy širším a širším. Rastie v nás až po mieru dospelého veku, predurčeného Otcom,⁷ každým dobrým skutkom,⁸ ale najmä sviatosťou svätého birmovania, ktorá nám vrýva do duše charakter Krista už dospelého.

Vieme, že súhlas sám, ktorým ženích a nevesta zatvárajú manželstvo, nerobí ešte ich spolužitie dokonalým. Manželstvo sa dokonáva až telesným spojením, Kde je toto fyzicky nemož-

⁴ 21, 2.

⁷ Ef. 4, 13.

⁵ Ef. hl. 5.

⁸ Ef. 4, 15.

⁶ Ján 14, 20.

né, tam sa vlastne sväzok manželský stáva bezúčelným a podľa cirkevného práva i neplatným.⁹

Naše spojenie s Kristom sa završuje Eucharistiou. Pri svätom prijímaní Kristus sám prichádza sceliť milostný sväzok so svojou nevestou. Už nestojí obďaleč, nazeraajúc iba cez mreže ako Milý vo Veľpiesni,¹⁰ ale prichádza až do nášho najhlbšieho vnútra, aby nás stmelil so sebou. „Duša je svätá nevesta nesmrteľného Ženicha; ich spolužitie sa dokonáva pri sviatostnom spojení“, vraví svätý Efrem. Vtedy môže už plným právom povedať: „Môj milý patrí mne a ja jemu.“¹¹

V tomto svetle vidíme, aký zástoj v kresťanskom živote má požívanie Eucharistie, ku ktorej ako k svojmu stredisku smerujú všetky ostatné sviatosti. Sväté prijímanie nie je len pobožnosť popri mnohých iných, ale je pobožnosť v najvlastnejšom smysle slova, pretože nás zo všetkých najviacej zbožšťuje, najdokonalejšie nás pretvárajúc v Krista.

To, že sa Spasiteľ v Eucharistii halí do vonkajších javov chleba a vína, má hlboký význam symbolický. Je naším pokrmom, nápojom. Po požití telo absorbuje pokrm a nápoj a pretvára v seba. Z neho sa živí, buduje a vzrastá. Po svätom prijímaní sa v nás deje čosi podobného, lenže opačným pochodom. Čo je dokonalejšie, pretvára v seba a asimiluje menej dokonalé. „Ty sa pretváraš vo mňa, a nie ja v teba“, povedal Spasiteľ svätému Augustínovi. Pavlovo: „Žijem, no nie už ja, ale Kristus žije vo mne“¹² sa vtedy v nás uskutočňuje doslovne, lebo pri prijímaní sviatostného Spasiteľa „prechádzame v to, čo prijímame“.¹³

No nejde tu len o srastenie duše s Kristom. Človek, to je duša aj telo. Kristus, ktorý je

⁹ C. J. C., can. 1068.   ¹⁰ Veľpieseň 2, 16.

¹¹ Veľpieseň 2, 16.

¹² Gal. 2, 20.

¹³ Sv. Lev Veľ., Serm. 63.

vo Sviatosti oltárnej prítomný aj so svojim telom, privteluje si nás v oných svätých chvíľach spojenia celých. A tak telom aj dušou patríme jemu, sme s ním „jedno telo, jeden duch“.¹⁴ Našimi žilami preteká jeho božská krv, naše údy sa stávajú jeho údmi.¹⁵ Božský život, ktorým je presiaknutá naša duša, sa teda prejavuje i na našom smrteľnom tele.¹⁶ Výraz svätého Leva Veľ., že sme s Kristom „concorporei“ (jedného tela) a „consanguinei“ (jednej krvi, pokrvní)¹⁷ nie je nijako hyperbolou. Ani spojenie matky s dieťaťom, ktoré nosí vo svojom živote a s ktorým je srastená, nie je také intímne.¹⁸

No hĺbku nášho bytostného spojenia s Kristom a vzájomného prenikania sa najpravdivejšie a najjednoduchšie predsa len vystihol On sám, Kristus, keď vraví: „Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom.“¹⁹ Tie isté výrazy Pán Ježiš používa, ako keď vyjadroval jednotu seba s Otcom. A ozaj, okrem tohto a hypostatického spojenia dvoch prirodzeností u Krista, nijaké iné nie je užšie v nadprirodzenom, a tobôž nie v prirodzenom svete vecí.

Radostou nás má naplňovať ďalej i tá skutočnosť, že každým požívaním Eucharistie srastáme s Kristom užšie a užšie. Eucharistia je totiž sviatosť v z r a s t u v Kristu a tým vlastného ubývania. „On musí rásť, ja však k r p a t i e ť.“²⁰ Tak vyjadril svätý Ján Kristiteľ svoj postoj ku Kristovi. Taký má byť i náš cieľ, keď ideme požívať Sviatosť oltárnu. Po akú mieru ho tá-ktorá duša dosiahne, to závisí, pravda, aj od subjektívnej dispozície. Eucharistia aj ostatné sviatosti účin-

¹⁴ Ef. 4, 4.

¹⁵ 1 Kor. 6, 15.

¹⁶ 2 Kor. 4, 11.

¹⁷ Lect. VI. in Asc. Dni.

¹⁸ Porov. Pius XII.: O tajomnom tele Kristovom 74.

¹⁹ Ján 6, 57.

²⁰ Ján 3, 30.

kujú síce silou im vlastnou (ex opere operato), avšak osobná asimilačná schopnosť môže prúdiť božského života, vytekajúci z eucharistického Krista, rozšíriť a prípadne aj zúžiť. Príchylnosť vôle k hriechu a nedbalá príprava účinky svätého prijímania paralyzujú v nemalej miere. A naopak. Božský Host sa nám dáva tým ochotnejšie, svoj život zo svojho Srdca do nás vylieva tým hojnejšie, čím menej žijeme sebe a čím väčšími túžime oddať sa jemu.

Myslím, že nepreháňala svätá Terézia Ježiškova, keď tvrdila, že aj jedným svätým prijímaním by sme sa mohli stať dokonalými. Akiste to na sebe skúsila.

Jej túžba, aby Kristus v nej žil a ona sa pretvorila v neho, má byť vlastná každej duši, ktorá vie, čo má v Eucharistii:

„Som tvoja nevesta milená,
Miláčik môj! *Prid' vo mňa žiť!*
Ach, prid'! Krásou tvojou očarená,
túžim len v Teba sa pretvoriť.“²¹

²¹ Histoire d'une âme 407.

Hranica kresťanského kríža.

Dr. Ján Mastylak, CSsR.

Podnety a dôvody, ktoré nás pobádajú ako kresťanov objasniť svoj denný kríž, sú také početné a silné,¹ že sa nám nevdojak natíska otázka: Až kde, Pane? — Quosque, Domine?² Jestvujú hranice kresťanskej lásky ku krížu a kresťanskej umŕtvenosti?

Keďže láska ku krížu a umŕtvenosť majú svoj vlastný formálny predmet, odlišný od predmetu ctností božských (viery, nádeje a lásky),

¹ Sám Ježiš Kristus hovoril, že kto chce ísť za ním, musí vziať svoj kríž a zaprieť sa (Mat. 16, 24), a kto to neurobí, nemôže byť jeho učeníkom (Luk. 14, 27), lebo nie je ho hodným (Mat. 10, 38).

² Z. 6, 4.

pripúšťajú bezpochyby výkyvy nahor i nadol, nedostatkom i zveličením. Kde sú teda ich hranice?

Nás nateraz zaujíma najmä otázka, kde je maximálna *hranica* kresťanskej lásky ku krížu, čiže až kde môže siahať kresťanská láska k utrpeniu?

Aby sme dali odpoveď na túto otázku, vidme, čo je kresťanský kríž!

Vieme, čo bol kríž Ježišov: bolestný a potupný nástroj jeho smrti, násilného zničenia jeho pozemského života — nástroj trápneho rozrušenia jeho ľudského bytia (prirodzenosti). A od tohto kríža sa odvodzuje pomenovanie všetkého toho, čo bolo bolestného, potupného, omedzujúceho a drviaceho v pozemskom živote Vykupiteľa a Spasiteľa, — a čo je takým tiež v živote vykúpených a majúcich byť spasenými.

Kríž je dobrovoľnou obetou seba samého.³ Kríž predpokladá kňaza a obeť v jednej osobe. Kríž sa zakladá na podstatnom, konštitucionálnom a etickom, mravnom dualizme. Utrpenie, obeť je jeho látkovou, materiálnou stránkou; obetovanie, obetný úkon je jeho určujúcou, formálnou stránkou. V utrpení je niečo zlého, protivného ľudskej prirodzenosti, pokazenej aj nepokazenej, niečo, čo sa protiví ľudskej prirodzenosti telesnej, duševnej, spoločenskej a tiež mravnej; ale dobrovoľné slobodné obetovanie premáha toto zlo vo vznešenom súbore kresťanského kríža. Utrpenie a obetovanie sú dva nevyhnutné prvky, ktoré skladajú kríž. Obetovanie bez utrpenia nie je krížom. Utrpenie bez obetovania s Kristom môže byť veľkou ľudskou biedou, predmetom individuálneho a kozmického pesimizmu alebo príčinou zúfalstva samovrahov, môže byť stoickým hrdinstvom alebo budhistic-

³ Toto chápanie bolo vnuknuté talianskym slovom *trpief, soffrire*, hoci etymologicky nepochybne znamená *se offerre*, ale *sufferre*.

kou rezignáciou, len nie kresťanským krížom. Také utrpenie nie je dobrom a nemôže byť mravne milované.

Utrpenie môže vziať na seba akúkoľvek podobu, akúkoľvek silu a prudkosť, len keď neprevýši silu a prudkosť obetovania, len keď v podmete, v človekovi neporuší rovnováhu medzi žertvou a kňazom, medzi obetou a obetujúcim. A TÁTO ROVNOVÁHA TVORÍ PRAVE HRANICU KREŠŤANSKÉHO KRÍŽA. Hranica kríža je vyznačená Pánovou modlitbou: „Otče môj, ak je možné, nech odíde tento kalich od mňa, ale nie ako ja chcem, ale ako ty!“⁴

Najväčšou trýznou kresťanov je, keď musia cez hodiny, dni, týždne a mesiace, áno azda aj celé roky kráčať pozdĺž tejto hranice, keď horkosť kalicha stúpa až po okraj a hrozí, že pretečie, keď duša cíti, že sú vyčerpané všetky jej zásoby sily a že postačujú sotva pre prítomnú chvíľu, keď žertva už-už premáha kňaza. Vtedy kríž sa stáva pokušením a musí sa s ním ako s takým zachádzať: „Bedlite a modlite sa, aby ste nevošli do pokušenia.“⁵

Teda hranica kresťanského kríža je v rovnováhe medzi utrpením a obetovaním. Toto je *hranica formálna*, tvarová, ktorá platí pre všetky prípady malé aj veľké, podľa schopnosti každého, ktorá je u každého iná. Materiálnu hranicu by mohol pre každého ustáliť iba ten, čo do základu pozná každú dušu, sám Boh, ktorý tvorí hrdinov utrpenia.

Umŕtvovanie.

Léonce de Grandmaison.

Podmienkou činného napredovania v kresťanských ctnostiach je iná askéza, ktorú občas nazývajú umŕtvovanie, sebazapieranie.

⁴ Mat. 26, 39.

⁵ Mat. 26, 41.

Každé úprimné náboženstvo vynucuje asketické úsilie tohto druhu. Neprichádzame pred Boha nepozorne, neokrôchane; keď chceme s ním hovoriť, nestavíme sa mu narovne a nesprávame sa sťa jeho kamaráti. Najvyšší spôsob úcty je klaňať sa a úcta vyžaduje ovládať sa. Z toho pramení prvotný, prostý, ale všade rozšírený spôsob náboženskej prítomnosti: sústredené, ponížené, unavujúce úkony; bedlenie, rozličné pôsty a odriekania; zdržanlivosť alebo dočasné i stále bezžerstvo; presné pridržiavanie sa obradov, formuliek atď. Vo všetkom tomto zrači sa obmedzovanie, dobrovoľná námaha, pokánie.

Keď po tomto všeobecnom pohľade všimneme si jednotlivca, čoskoro spozurujeme popri úradnej askéze aj súkromnú askézu, ktorá je oveľa širšia a ponechaná na osobné podnety. Možno tu ná rozoznávať úkony vonkajšie a vnútorné. Medzi vnútorné treba zaradiť bedlivosť, sebapozorovanie a denné spytovanie svedomia; prísnu hygienu obrazotvornosti, ktorá najprv odstraňuje predstavy nebezpečné, potom veľmi dráždivé, napokon roztržité a zbytočné; podrobenie a poslušnosť, pravda, vo veciach dovolených, ducha viery, ktorý skláňa rozum v tom smere, v akom verí poctivo rozoznať odlesk božej autority.

Vonkajšie úkony, často menej namáhavé, viacej priťahujú zraky, obdiv a počudovanie tých, čo ich pozorujú. Sú *obmedzujúce* vtedy, keď nás privádzajú k tomu, aby sme sa zdržali tej alebo onej citeľnej záľuby: pôsty, zdržovanie sa mäsa, dobrovoľné zriekania, skromnosť očí, postupné obmedzovanie nie celkom nevyhnutného spánku a jedla, odstránenie prepychu, vábivého pohodlia, zbytočných chůtok. Keď tieto obmedzenia vyplývajú z daktorého stavu života (kňazstvo, rehoľné povolanie), vtedy chránia ich učené sľuby, ktoré zaručujú ich splnenie, zväčšujú ich zásluhy a povznášajú ich do výšky ozajstnej náboženskej povinnosti. K *bičujúcej*

askéze patrí všetko, čo otužuje, tresce, ovláda odbojné, neskrotené telo, čo účinne ponízuje pýchu celého človeka. Všetky asketické spisy (počnúc od *Cvičení svätého Ignáca* až po *Úvod do duchovného života* od svätého Františka Salezského) opisujú a podrobne rozoberajú prísnu flóru týchto ťažkých podujatých robôt, týchto vyvolených ponížení a vlastných bičovanií.

Mnoho otázok sa tu vynoruje. Vedome odstraňujem tie, čo vzťahujú sa na asketické skutky mimo kresťanstva. Na tomto obmedzenom úseku môžeme, podľa môjho zdania, už pri korení odstrániť mnohé ťažkosti, keď poznamenáme, že obmedzujúca alebo bičujúca askéza, nevyhnutný to prostriedok dosiahnuť čulý náboženský život, má zostať iba prostriedkom.

Nebudeme sa zdržiavať, aby sme dokázali prvú z týchto zásad: kto chce dať miesto Bohu vo svojej ľudskej existencii, musí začať tým, že ju uvoľní, očistí, sprístupní duchovnému prvku. Skutky to dokazujú: niet ani jedného kresťanského hrdinu, ktorý by nebol začal svoj život spojenia s Bohom prísny pokáním; blahoslavená Margita-Mária rozpráva, ako nastrašená tým, že sa musí premáhať, hľadala medzi svätými prístupnejšie vzory a menej namáhavú cestu, lež márne. Niet úprimného obrátenia bez tejto výšky, a ani, čo je podivné, vytrvalého horlivca, ktorý neopiera svoje osobné náboženstvo o veľkodušnú askézu.

Prostriedok *nevyhnutný*, ale iba *prostriedok*. Nebudeme teda oceňovať tieto skutky, ako by mali cenu samy v sebe sťa sviatosti. Nebudeme sa na ne dívať ako na predmety výmeny, ktoré majú akýsi vynútený kurz u Boha. V ozajstnej askéze skutky majú takú cenu, akú ju má duch, čo ich oživuje. Nijaký z nich (okrem pozitívneho: vôle Boha alebo jeho zákonitých predstaviteľov) sa nám zvlášť nenanucuje. Celý náboženský účinok, osobný alebo apoštolský, majú od čistoty ich úmyslu, od ohňa lásky, ktorá ich

podnecuje. Rozhodné slová sú už u svätého Pavla: „A čo by som mal všemožnú vieru, takže by som hory prenášal, a nemal by som lásky, nič nie som. A čo by som rozdal chudobným na pokrm všetok svoj majetok a čo by som vydal svoje telo tak, aby som zhorel, a nemal by som lásky, nič mi neosoží.“¹

Zrejme veľkosť úsilia a ťažkosť obety sú veľmi pravdepodobnou, často mravne istou známkou alebo náznakom úprimnej a pevnej lásky. Každý takto súdi a súdi dobre. Svätý Tomáš hovoriac o mučeníctve so zvyčajnou hĺbkou dáva mu takéto odôvodnenie: „Medzi všetkými ctnostnými úkonmi mučeníctvo najviac dokazuje dokonalosť lásky, lebo tým viacej niekto dokazuje, že miluje daktorú vec, čím milším predmetom pre ňu pohŕda a protivnejší volí trpieť!“² No ťažkosť dajakého činu a jeho námáhavosť ani zďaleka nie sú jedinou alebo azda hlavnou mierou jeho záslužnosti. A tu sme pri črte, ktorá jasne rozlišuje kresťanskú askézu a chráni ju proti výstrednostiam, proti smiešnym a odpudzujúcim spôsobom, ktoré inde trpia, chvália, ba i vynášajú. Kajúcnik by sa rýchle dostal do akéhosi druhu povznesenia, plného ošialov a pýchy, a zašiel by ďaleko na tejto ceste, keby neplatila vyššie uvedená zásada, keby askéza zanechala svoju užitočnú, ale podriadenú úlohu prostriedku a usilovala sa stať „cieľom pre seba“, dokonalosťou, čo má cenu sama v sebe a výlučne.

Vyhne tomuto úskaliu tým skorej, lebo však podľa tradičného učenia Cirkvi musí počítať aj s inými mravnými a spoločenskými povinnosťami. Preto všetci kresťanskí vodcovia podriaďujú asketickú činnosť prísnemu dozoru. Diskrétnosť ako zvláštna ctnosť ponúka sa pre túto službu. „Odstráňte ju, vyhlasuje sv Bernard, a ctnosť

¹ 1 Kor. 13, 2—3.

² Suma teol., II—II, ot. 124, č. 3.

zvrhne sa na neresť.“ Svätý Ignác v Pravidlách, čo dal svojej Spoločnosti, výslovne pripomína, „že telesné mŕtvenie nemá byť nemierné, ani indiskrétné, že určité vonkajšie skutky pokánia obyčajne škodia a prekážajú väčšie dobrá“.³ K tomu ide tu o rehoľníkov, teda o ľudí, čo sú viac-menej „špecializovaní“ v askéze. Tým viac treba bedliť nad jednoduchými ľuďmi, aby sa im zabránilo zneužiť bičujúce úkony na úkor jasných povinností: povinnosti stavu, rodiny, rozumnej lásky. Pripojme ako epigram, že v našich časoch nehrozí nebezpečenstvo prehnanosti. Vodcovia a tí, čo sú vedení, sú vo všeobecnosti v tomto ohľade zrkadlá múdrosti.

Boh chcel použiť Máriu pri vtelení.

Blahoslavený Ludovít M. Grignon z Montfortu.

Boh Otec dal svetu svojho jediného Syna iba skrze Máriu. Ako po ňom túžili patriarchovia, koľko sa naprosili proroci a svätí Starého zákona za štyritisíc rokov, aby dostali ten poklad, ktorý bol darovaný len Márii! Ona si ho zaslúžila, lebo našla milosť u Boha pre silu svojich modlitieb a pre vznešenosť svojich ctností. Svet stal sa nehodným, hovorí svätý Augustín, aby prijal Syna Božieho bezprostredne z rúk jeho Otca. Dal ho Márii, aby ho tak skrze ňu prijal.

Syn Boží stal sa človekom, aby nás vykúpil, ale len v Márii a Máriou.

Boh Duch svätý počal Ježiša Krista v Márii iba vtedy, keď sa opýtal na jej súhlas skrze svojho anjela.

Boh Otec oznámil Márii svoju plodnosť, nakoľko jej číra ľudskosť bola na to súca, aby jej dal moc porodiť jeho Syna a všetky údy jeho mystického tela.

³ *Constitutiones Societatis Jesu*, časť II, hl. II, č. 6.

Boh Syn sostúpil do jej panenského lona ako nový Adam do svojho pozemského raja, aby tam požíval svoje rozkoše a v skrytosti konal milostivé zázraky. Keď sa Boh stal človekom, nič nestratil zo svojej slávy, aj keď bol ako by uväznený v jej lone. Ba jeho moc sa zaskvela práve vtedy, keď sa nechal nosiť touto pannou. V tom sa zračí aj jeho sláva ako aj sláva jeho Otca, že celú jej veľkoleposť skryl pred všedným stvorením, aby ju odhalil iba v Márii. Svoju nezávislosť a velebnosť oslávil tým, že sa zrobil závislým od tejto milovania hodnej Panny vo svojom počatí, zrodení v obetovaní sa v chráme a vo svojom skrytom živote cez tridsať rokov až po smrť, pri ktorej ona musela byť prítomná, aby spolu s ňou konal tú istú obeť a aby s jej svolením obetovaný bol večnému Otcovi; ako bol kedysi obetovaný Izák so svolením Abrahámovým vôli božej. Veď ona ho pestovala, živila, učila ho rozprávať, vychovávala ho a obetovala ho za nás.

Ó podivná a nepochopiteľná nezávislosť božia, ktorú Duch svätý nemohol v evanjeliu zamlčať, hoci nám zatajil temer všetky podivné veci, ktoré táto stelesnená Múdrost' učinila vo svojom skrytom živote, aby nám ukázala nekonečnú odmenu a slávu. Ježiš Kristus oslávil viacej Boha, svojho Otca, poddanosťou, ktorú zachovával voči Matke po celých tridsať rokov, ako keby bol obrátil na vieru celú zem účinnosťou najväčších zázrakov. Ó ako veľmi oslavujeme Boha, keď sa uponižujeme, aby sme sa zapáčili jemu i Márii podľa príkladu Ježiša Krista, nášho jedinečného vzoru.

Keď si bližšie všimame posledný úsek zo života Ježiša Krista, vidíme, že svoje zázraky začínal Máriou. Tak posvätil Máriiným slovom svätého Jána v lone jeho matky svätej Alžbety. Len čo k nej prehovorila, Ján bol posvätený. To bol prvý jeho najväčší milostivý zázrak. Na svadbe v Káne na jej pokornú prosbu pre-

menil vodu na víno. To bol jeho prvý prirodzený zázrak. Máriou začal a ňou aj skončil svoje zázraky, a Máriou bude pokračovať až po koniec sveta.

Boh Duch svätý súc neplodným v Bohu, totižto nespodiť nijakú inú božskú osobu, stal sa plodným Máriou, ktorú si vzal za nevestu. S ňou, v nej a skrze ňu stvoril svoje vrcholné dielo, totižto Bohočloveka a po všetky dni až po skončenie sveta utvára vyvolených a telesné údy tohto zbožňovaného diela; preto často hľadá v dušiach Máriu, svoju drahú a nedotknuteľnú snúbenicu. Stáva sa činnejším a mocnejším v tej duši, aby utvoril Ježiša Krista a túto dušu zas v Ježišovi Kristovi.

*Ježiš Kristus je posledný cieľ uctievania
svätej Panny.*

Ježiš Kristus, náš Spasiteľ, ozajstný Bohočlovek, má byť posledný cieľ všetkých našich pobožností; inak by sa staly falošnými a klamnými. Ježiš Kristus je alfa a omega, je začiatok a koniec všetkých vecí. Pracujme jedine na tom, ako hovorí apoštol, aby sme každého človeka zdokonalili v Ježišovi Kristovi, lebo v ňom samom prebýva všetka plnosť božstva a všetkých milostí, všetkých ctností a dokonalostí; lebo ním sa to stalo, že sme boli posvätení duchovnými dobrodeniami; on je náš jediný učiteľ, ktorý nás má vychovávať; je náš predstavený, s ktorým máme byť zajedno; je náš jediný vzor, podľa ktorého sa máme utvárať; ďalej je náš jediný lekár, ktorý nás má liečiť; je náš pastier, ktorý nás živí; je naša jediná cesta, po ktorej nás má viesť do večnosti; je naša jediná pravda, ktorú máme vyznávať; je náš jediný život, ktorý nás má oživovať. Okrem mena Ježiš, skrze ktoré máme byť spasení, niet iného pod nebesami. Na dosiahnutie našej spásy, dokonalosti a slávy Boh nemohol nám dať lepšiu oporu ako Ježiša

Krista. Každá stavba, ktorá nespočíva na tomto silnom kameni, vystavaná je na sypkom piesku. Neodvratne skôr alebo neskôr sa zrúti. Každý veriaci, ktorý nie je spojený s Kristom ako vetva s viničom, odpadne, uschne a nebude na nič iné súci, iba ak na oheň. Mimo Krista je len blúdenie, klam, nepravosť, nečinnosť, smrť a zatratenie. No ak prebývame v ňom a on v nás, nemáme sa čo obávať zatratenia. Ani anjeli z neba ani ľudia na zemi, ba ani zlí duchovia z pekla a nijaké iné stvorenie nemôže nám škodiť, lebo nemá sily oddeliť nás od božej lásky, ktorá je v Ježišovi Kristovi. Skrze neho, s ním a v ňom môžeme všetko: vzdať všetku poctu a chválu Otcovi v jednote s Duchom svätým, stať sa dokonalými a príjemnou vôňou pre budúci náš život večný.

Ak rozšírime túto solidnú pobožnosť najsvätejšej Panny, tým iba dokonalejšie upevníme úctu k Ježišovi Kristovi.

Matej Talbott, apoštol-robotník.

Tichomír M i k o, FSC.

„Apoštolmi medzi robotníkmi budú robotníci.“ (Pius XI.)

Veľkí sociálni pápeži posledných čias Lev XIII. a Pius XI. vo svojich okružných listoch k celému kresťanskému, ale aj nekresťanskému svetu, najmä k politickým a hospodárskym vodcom národov, veľmi dôrazne upozorňovali na veľmi páľčivú otázku sociálnu, na otázku robotnícku, ako následku zindustrializovania sveta a naliehali skoro až úpenlivo, aby tí ktorí majú moc a teda aj možnosť, túto otázku základne riešili.

Vieme, že tieto národy a prosby pápežov v najväčšej miere neboly povšimnuté. A keď sa sociálne otázky aj riešily, robilo sa to nie v duchu kresťanskej spravodlivosti a lásky, ale priam

naopak, v duchu zúrivej nenávisti jednej triedy voči druhej. Nemalou zásluhou neriešenia alebo nesprávneho riešenia týchto veľmi súrných problémov je aj dnešný svetový zápas, ktorý možno nazvať plným právom sociálnym zápasom.

Pápeži vo svojich okružných listoch rozoberajú vedecky protikresťanské zásady, tak veľmi rozšírené medzi robotníctvom pre svoju falošnú vábivosť a svoju jednostrannosť, podávajúc spôsob a prostriedky riešenia dnešných sociálnych chorôb a burcujú všetkých kresťanov dobrej vôle, aby križiackou výpravou prosieb k Bohu boli opäť privedené široké masy robotnícke k ozajstnému smýšľaniu kresťanskému a srdcia tých, ktorí majú vo svojich rukách kľúč, mocenské a technicko-finančné prostriedky, k spravodlivému sociálnemu uspokojeniu robotníckych mäs, aby sa obmäkčili a aby úzkoprsý a neľudský egoizmus nebol smernicou všetkého sociálneho počínania a usporiadúvania takzvaných kapitalistov, pri zriaďovaní nového sociálneho poriadku.

Ide tu teda o znovuprivedenie predovšetkým obidvoch hlavných sociálnych tried k správne smýšľaniu kresťanskému, aby sa navzájom porozumely a vzájomnou dohodou riešily sociálne otázky v duchu kresťanskej lásky a spravodlivosti.

A tu katolícka akcia má široké pole svojej činnosti a nespočítateľné možnosti pre rozvítie svojej aktivity. Svätý Otec nás napomína, že to bude práca dlhá a namáhavá, a udáva aj spôsob, ako tu pracovať. „Aby sme získali množstvo, hovorí svätý Otec, nestačí iba žiť s ním a snížiť sa k ľudu, ale treba predovšetkým, aby sme získali jeho dušu a vedeli presvedčivo hovoriť do jeho ušú. Najmä je potrebné, aby medzi ľuďom účinkovali vhodní apoštoli, ktorí by tieto zásady pochopili a ľud presvedčovali“.

Ďalej hovorí svätý Otec: „Aby privedené boli zpiatky ku Kristovi tie rozmanité triedy

ľudí, ktoré ho zaprely, treba predovšetkým získať a postaviť do ich stredu spojencov Cirkvi, ktorí chápu ich smýšľanie, ich prania a ktorí vedia hovoriť k ich srdcu v duchu bratskej lásky. *Apoštolmi medzi robotníkmi budú robotníci.*"

Svätý Otec pri istej príležitosti pripodobňuje túto prácu misionárskej a hovorí: „Tuzemskí misionári v tuzemsku. V každom prostredí a pre každú triedu treba mať vlastného apoštola: robotnícki apoštoli pre robotníkov, roľnícki pre roľníkov, študentskí pre študentov.“ A tu by sa mohlo dodať: Apoštoli-továrnici, veľkovýrobcovia, budú apoštolmi medzi továrnikmi a priemyselníkmi...

V niekoľkých čiarach chceme načrtnúť duchovný profil jedného z takýchto apoštolov. Je to Írčan Matej Talbott, apoštol — robotník medzi robotníkmi. Je mužom-svätcom nášho veku, je naším súčasníkom a toto nám ho sblízuje.

Život tohto robotníckeho apoštola takmer v ničom sa nelíšil navonok od života ostatných robotníkov a predsa Matej Talbott stál nepomerne vysoko nad priemerom obyčajného dublinského robotníka, pracujúceho či už v lodeničiach či v rozličných skladištiach, podnikoch a továrňach. Líšil sa od nich iba závratnou hĺbkou svojho duševného života; jeho život bol hymnou na oslavu Boha, bol spaľovaním za svoje poklesky a za hriechy svojich kamarátov, ustavičným odprosovaním a smierovaním božej velebnosti, bol to život v prítomnosti božej, život modlitby a ustavičného klaňania sa Bohu od svojho precitnutia zo spánku hriechu, od svojej konverzie, od okamihu, keď dovolil prístup lúču božej milosti do svojej duše.

Nikto, kto sa chce stať apoštolom v katolíckej akcii, nemôže sa zaobísť bez predpokladov hlbokého vnútorného života; bez neho bude to iba číro ľudská námaha, bez božieho posvätenia

nikdy nebude úmerná výsledku práce a energie, ktorú spotrebuje. Ak kde inde, tak predovšetkým tu platia slová Kristove: „Bezô mňa nič nemôžete urobiť“, kým ozajstný apoštol, vyzbrojený vnútorným posvätením a duševnou mohutnosťou v podobe osobného hlbokého vnútorného života, znásobňujúceho sa ustavičným rastom milosti posväcujúcej, bude môcť povedať so svätým Pavlom: „Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.“ Praktický náboženský a vnútorný život je podmienkou každej práce, ktorú chceme nazvať apoštolskou v duchu pápežských sociálnych encyklik.

Matej Talbott narodil sa v hlavnom meste Írska v Dublíne r. 1856 z rodiny deťmi naozaj bohato požehnanej — mal 7 bratov a 4 sestry. Rodičia neboli zámožní a sotva stačili denne sýtiť hladné žalúdky svojich detí. Zato však svojou nábožnosťou, príkladne kresťansky zriadeným životom vstúpili deťom do srdca lásku k Bohu a k povinnostiam. Škola, do ktorej Matej chodil iba po dvanásty rok, nestačila utvrdiť dobrý nábožensko-mravný základ, ktorý dostal rodičovskou výchovou, lebo po jej vychodení z nedostatku hmotných prostriedkov stal sa z neho učeň vo veľkoobchode s vínom. Tu Matej neodolal, ako jeho spoločníci, príležitostiam na pokušenie a zanedlho naučil sa piť a opíjať sa. Nepomohly rodičovské napomínania, ani zmena zamestnania; zvyk stával sa druhou prirodzenosťou, viedol k utrúcaniu zarobených peňazí a k zanedbávaniu náboženských povinností. Z Mateja stal sa typ robotníka, ktorý nijako nemožno postaviť za vzor.

Asi v 27 roku prichádza úplný obrat v živote Mateja Talbotta; pohnútky jeho obrátenia neboly nijako náboženské, ale iba čisto ľudské a v skutočnosti malicherné, no stačily, aby život tohto robotníka zamierily k vyšším, nadprirodzeným ideálom. Keď Matejovi nestačily už vlastné peňažité prostriedky na nezriadený ži-

vot, nazdával sa, že tak, ako u neho našli mnohí kamaráti podobného zlozvyku pomoc a chvílkovú podporu, tak teraz zasa iní mu pomôžu v núdzi. Sklamal sa, kamaráti si ho nepovšimli. Urazený ich sebeckosťou zanechal ich s pevným predsavzatím zúčtovať s dovtedajším svojím životom a rozlúčiť sa s ním navždy. Jeho matka, nová Monika, dočkala sa radostného vypočutia svojich dlhých prosieb za syna. Matej skladá do kňazských rúk sľub striezlivosti a svätou spoveďou vyrovnáva sa s minulosťou.

Od tejto chvíle začína sa nová, duchovná éra Matejovho života. Uskutočňuje neodkladne svoje predsavzatie: nájsť riadne zamestnanie a vykonáva čo najsvedomitejšie každú prikázanú prácu až do chvíľ, keď telesné sily mu už na ťažkú prácu nestačili. Iné predsavzatia: denne zúčastniť sa na svätej omši, vo voľných chvíľach často modlitbou k Bohu sa obracať, v jedení a pití byť zdržanlivý, voľný čas stráviť v kostole a láskou splácať starostlivosť svojich rodičov, zachovával až do konca svojho života veľmi.

Matej Talbott uviedol svoj život do súladu s požiadavkami praktického katolicizmu, dal mu vnútorné milostivé posvätenie, verne spolupracoval s dennými darmi božími a dopracoval sa do konca svojho života vrcholu kresťanskej dokonalosti.

Predtým Matej, tak málo mysliaci na duchovné veci, starajúc sa iba o to, ako vyhovieť svojej nezriadenej náruživosti po pijatyke, teraz stáva sa človek modlitby, vnútornej sobranosti a spojenia s Bohom. Ak obrátenie treba pokladať za dielo vytrvalej modlitby jeho matky, tým menej vytrvalosť v dobrom možno si predstaviť bez jeho vlastnej účinnej modlitby. A naozaj každý deň, ktorý Matej prežil, bol dňom stáleho obcovania s Bohom a ustavičnej modlitby od včasného rána až po večer. Vstával skoro ráno, už pred štvrtou hodinou a zahrúžený v modlitbe pripravoval sa na svätú omšu, ktorú

nikdy nevynechal. Pred ňou si vždy vykonal rozjímanie krížovej cesty, aby sa pripravil znášať denne od Boha mu určené kríže. Svätú omšu sledoval kľačmo s najväčšou pozornosťou, prežíval ňou predstavované tajomstvá a denne sa zúčastnil na anjelskej hostíne, pochopiac nesmierne výhody zúčastňovania sa na tomto stolovaní. Jeho ďakovanie po svätom prijímaní bolo ozajstným rozhovorom s Bohom. Medzi prácou využil každú chvíľu na modlitbu a na pozdvihnutie mysle k nebesám, a tak celá jeho práca mala ráz modlitby a bola hymnou na oslavu Boha.

No Matej musel veľa zpočiatku vytrpieť pre svoju nábožnosť od svojich spolurobotníkov. Keď počul kliatby, hrubé, neslušné slová a hrešenia, vždy si sňal klobúk a odporosoval Boha za urážky, podobne pri zvoenení na Anjel Pána; čakaly ho za to iba nadávky a posmešky. Keď robotníci videli, že sa im neodpláca rovnakým spôsobom, ale naopak, prejdúc mlčaním nad posmeškami, správal sa k nim i ďalej priateľsky, rád počúval veselú, žartovnú príhodu, srdečne sa vedel zasmiať, do práce nikdy neprichádzal hnevливý, zamračený, nuž pomaly chránil sa pred ním kliat a zosmešňovať jeho nábožnosť, hlúpe, neslušné reči prestávaly a Matejov príklad strhával všetkých. Matej azda ani nechtiac, stával sa apoštolom.

Raz istý spolupracovník, keď mu žena doniesla obed, vyvolal s ňou zvalu a začal divo kliat. Keď sa hádka skončila, Matej vytiahol z vrecka ruženec, pristúpil ku kamarátovi, ukázal mu kríž a povedal: „Pozri sa, toho si znovu ukrižoval!“ To bolo všetko, robotník sklonil hlavu, nevedel čo má odpovedať; neskoršie sa priznal, že odvtedy nikdy sa nehádal so svojou ženou a nepleklínal.

K svojim robotníckym kamarátom správal sa veľmi priateľsky. Hoci najradšej rozprával

o náboženských veciach, veď vo voľných chvíľach veľa čítaval, chodieval často na schôdzky do náboženských spolkov, predsa nikdy nezačínal rozhovor o náboženských otázkach ani nenanucoval fanaticky svoj názor, no vždy vedel nájsť pohotovú odpoveď, ak vznikly náražky o týchto veciach, otvorene povedal svoju mienku a bránil obratne pravdivosť svojho názoru; robotníci ho radi počúvali, lebo vedel pútavo rozprávať o živote svätých a o iných náboženských otázkach. Rád požičiaval kamarátom náboženské knihy; aj tak apoštoloval.

Ako sa priznal svojmu duchovnému vodcovi, dostal od Panny Márie pokyn, vnuknutie, aby nesviazoval svoj život manželským sväzkom, a tak mohol veľmi účinne podporovať svojich chudobných spolurobotníkov, že jeho podpory, ktoré im poskytol, dosahujú neuveriteľnú výšku. Ponechal si zo zarobených peňazí iba toľko, koľko mu bolo nevyhnutne potrebné na živobytie. Rád obetoval aj na kostoly, na náboženské spolky a na sväté omše. Vedel taktne a jemne pohnúť aj svojich zamestnávateľov, aby obetovali značnejšie sumy na dobré náboženské a sociálne ciele a pohnul ich čítať vzácne náboženské knihy. Všetkých si získal láskavým a jemným vystupovaním. Vedel sa účinne zastáť spolupracovníkov, ak išlo o ich výhodnejšie hmotné zabezpečenie. „Ak mám hovoriť o tom (o sociálnom položení kamarátov), hovoril, nikto nemá práva vyhladovať tých, ktorých zamestnáva!“ Plne chápal smutné položení mnohých robotníkov, keď videl ich, ako museli za pomerne úbohý obnos živiť mnoho ráz veľmi početnú rodinu a vychovávať deti. Tu jeho sociálna láska nepoznala medzí; kde mohol, všade pomáhal. Jeden z jeho priateľov vyslovil sa o ňom, že pre seba nepotreboval peniaze a že celý svet ho miloval. Pri istej zbierke na náboženský, misijný účel medzi robotníkmi daroval Matej všetky svoje peniaze, ktoré si bol zarobil a nasporil.

Po práci ponáhlal sa do kostola pokloniť a poďakovať sa Bohu za dobrodenia a po chudobnej večeri oddával sa dobrému čítaniu, rozjímaviam a modlitbám dlho do noci. Deň začínal a končil s Bohom a preto aj celý život bol taký nesmierne duchovne plodný.

Dušou účinnej modlitby je život umŕtvený, sebazapieravý, život, v ktorom telo stalo sa absolútnym služobníkom duše. Matej často čítaval Písmo sväté a správne porozumel výzvu Kristovu: „Zapri sám seba“, vedel, že len vtedy stane sa ozajstným nasledovníkom Spasiteľovým. Jeho izbička, chudobne zariadená, neposkytovala telu nijaké pohodlie. Spával iba na tvrdej posteli z dosák, až do smrti bol neobyčajne striezlivý v jedení a pití, stravu mal veľmi jednoduchú, postil sa v stredu a piatok, v pôste jedával iba ľahkú stravu dva razy za deň, ďalej postil sa celý mesiac jún na česť Božského srdca ako aj v predvečer zasvätených sviatkov.

Kajúcny život robotníka Mateja Talbotta prejavil sa až trýznením tela; okolo pásu, ako sa to ukázalo pri jeho náhlej smrti, nosieval dve železné retiazky a jeden uzlovitý povraz! Retiazky boli hlboko vryté do tela; podobne ľavú ruku od pleca až k lakťu mal omotanú retiazkou a pravú uzlovitým povrazom; všetky modlitby, aj pri svätej omši, vykonával kľačmo, v nedeľu až sedem hodín vydržal na kolenách!

Takto možno pochopiť, že Matejove modlitby, prežiarené očistným ohňom pokánia, vedely byť mocné a také účinné, že „prerážaly až nebesá“, ako to dosvedčujú nesčíselné prípady vypočutia prosieb tých, ktorý ho požiadali o modlitbu v najrozmanitejších duchovných a telesných nešťastiach. Boh vždy milostivo pohliadol na svojho oddaného služobníka a Panna Mária, ktorej bol Matej Talbott veľkým ctiteľom, stala sa jeho veľkou orodovnicou.

Duševne ostal Matej až do smrti svieži a umný, no ťažkou telesnou prácou pri stavbách

a v lodeniciach ako aj umŕtveným životom vysilený, podľahol zákonom prírody. Zomrel náhle na ceste do kostola na sviatok najsv. Trojice 7. júna 1925 vo veku 69 rokov smrťou spravodlivých, aby prijal odmenu z rúk svojho Stvoriteľa, ktorému verne slúžil.

Neznámy robotník, jeden z tisícov dublinských a z miliónov robotníkov sveta stáva sa premáhaním seba, svojich náruživostí, svedomitostou v práci, hlbokým vnútorným životom, ale aj priateľstvom a veselým, družným životom vzorom pre všetkých robotníkov, ale aj pre všetkých tých, ktorí sa chcú začleniť medzi veľkých, ale pritom drobných a neznámych apoštolov, aby pracovali posvätením seba na rozšírení kráľovstva Kristovho všade tam, kde ho niet a kde ho najviacej treba.

Či možno sa čudovať, že už desať rokov po smrti Mateja Talbotta, roku 1936 byly podniknuté všetky kroky, aby tento neznámy, jednoduchý robotník bol postavený na oltár a daný za vzor celému kresťanskému svetu? Azda neuplynie dlhý čas, keď požehnaný írsky národ k svojim vyše 150 kanonizovaným svätým priradí ďalšieho svätca, aby svojim mocným orodovaným u Boha pomáhal duševne aj telesne mnohým blúdiacim bratom vo svojej vlasti, ale i na celom svete, a vzbudil mnohých a mnohých hrdinských apoštolov pre každú spoločenskú triedu dnešného úbohého a chaosom zmietaného ľudstva.

Duch trpiacich s Kristom.

Marcel Horniak, SS.

Kto si prečítal Listy svätého Pavla, apoštola, nemohly ujsť jeho pozornosti časté pripomienky Pavlove na utrpenia Kristove. Ale ešte väčšmi až úzkostlivá nástoječivosť, s akou by sa chcel stotožňovať temer na každom kroku s trpiacim Vykupiteľom a tak mať účasť

na jeho bolestiach. Karizma utrpenia podľa svätého Pavla je základ duchovnej výstavby Cirkvi Kristovej. Lebo ako údom mystického tela Kristovho ukladá sa nám povinnosť dopĺňať na svojom tele to, čo chýba z utrpení Krista Pána, za jeho telo, ktoré je Cirkev.¹

Kristus Pán však už netrpí vo svojom oslávenom tele; veď ono už je v nebi. Nuž trpí v mystickom tele, v Cirkvi; lepšie v tých, čo požívajú svoje údy na rozličné útrapy, aby tak vlastnou krvou prispeli k dielu vykúpenia. Svätý Pavol to nepokladá len za akýsi dobrovoľný príspevok, ale s temer neodbytnou naliehavosťou nám pripomína túto povinnosť s Kristom. „Keď sme dieťkami (božími), aj dedičmi.“² Ale hneď pridá, pod akou podmienkou, lebo keď i spolu trpíme, aby sme boli spolu oslávení.³ Účasť na utrpeniach Vykupiteľových a tak môcť byť pripodobnenými k jeho smrti⁴ je pre svätého Pavla vrcholom múdrosti božej a zárukou slávneho vzkriesenia. „Lebo my, ktorí žijeme, vždy sa vydávame na smrť pre Ježiša, aby i život Ježišov zjavil sa na našom smrteľnom tele.“⁵ Nečudo, že touto túžbou spaľovaný Pavol zvolá: „Žiadam si rozpadnúť sa a byť s Kristom.“⁶

Aby si však nikto nemyslel, že prikázanie utrpenia pochádza len z akéhosi dobrovoľného osobného záväzku svätého Pavla, ktorý nás už neviaže. Svätý Pavol len uskutočňoval to, čo nám božský Majster tak často pripomínal a ako dedičstvo zanechal. Platnosť a záväznosť jeho slov je nad každú pochybnosť. „Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov;⁷ ... vydajú vás súdom a budú vás bičovať vo svojich synagógach, ba vedení budete pred vladárov a kráľov pre mňa; na svedectvo im a pohanom.⁸ Brat však vydá brata na smrť a otec syna a synovia povstanú proti rodičom a usmrtia ich. A budete v nenávisť u všetkých pre moje meno, ale kto vytrvá až do konca, ten bude spasený.⁹ Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť; ale radšej bojte

¹ Kol. 1, 24.

² Rim. 8, 16.

³ Tamtiež.

⁴ Fil. 3, 10.

⁵ 2 Kor. 4, 11.

⁶ Fil. 1, 23.

⁷ Mat. 10, 16.

⁸ Mat. 10, 17—18.

⁹ Mat. 10, 21—22.

sa toho, ktorý môže i dušu i telo zatratit' do pekla.¹⁰ Prichádza hodina, keď každý, kto vás zabije, bude si myslieť, že koná službu Bohu.¹¹ Keď vás svet nenávidí, vedzte, že mňa nenávidel skôr ako vás.¹² Nie je sluha väčší nad svojho pána. Keď mňa prenasledovali i vás budú prenasledovať.¹³ Ak kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje. Lebo kto si bude chcieť zachovať život, stratí ho; ale kto stratí svoj život pre mňa, zachová si ho.¹⁴

Túto cestu nám vyznačil božský Majster, ak chceme mať podiel na jeho sláve v nebi a stať sa jeho spoludedičmi. A je to zrejmé. Však na zemi aj on kráľoval len s dreva a to s dreva kríža; na hlave mal síce korunu, ale trňovú a v ruke žezlo, na posmech len zo suchej trsti. Každý kresťan je „alter Christus“, druhý Kristus, ktorý má v sebe nosiť Krista. Ale aby mohol byť úplným a verným Kristom, musí ho vo všetkom sledovať a napodobňovať, teda aj v utrpeniach. A čím viacej trpí pre neho, tým užšie je s ním spojený. „Filius amator a Patre et tamen ad passionem mittitur, ita et discipuli a Domino amantur, qui tamen ad passionem mittuntur in mundo.“¹⁵

Náuka o utrpení kresťana pochádza z úst samého božského Spasiteľa; svätý Pavol nám ju len pripomína. Ilustrovaná je udalosťami z blízko dvatisícročných dejín Cirkvi, ktoré sú, môžeme smelo tvrdiť, napísané krvou miliónov mučeníkov. V krvi sa ona zrodila a len krvou zúrodnená mohla zapustiť také hlboké korene. Základy Cirkvi tvoria mimo učenia Ježiša Krista aj skutky lásky a nesmiernych obetí, do ktorých bola primiešaná aj krv mučeníkov. Skutkami a obetami bola podložená náuka a krv platila za dôkaz lásky ku Kristovi a vernosti k jeho Cirkvi. Presvedčivosť týchto dôkazov rozlúpila aj kôru tvrdých srdc pohanov a pritiahla ich do ovčiarne dobrého Pastiera.

¹⁰ Mat. 10, 28.

¹¹ Ján 16, 2.

¹² Ján 15, 18.

¹³ Ján 15, 20.

¹⁴ Luk. 9, 23—24.

¹⁵ Sermo S. Gregorii, Dom. in Albis.

Ten nový Rím, ktorého slávu umocnilo tamojšie pôsobenie Petrovo a už odteraz sa honosí jedinečným názvom večný, vystavený je na hrobch apoštolov a mučeníkov. V nich uložené prevzácne pozostatky svojou zázračnou silou priniesly úrodu stonásobnú, ba až tisíc-násobnú. Či nevidíme, že Cirkev, Ježišom Kristom založená, jediná pravá, rímska, katolícka, je organicky so-strojený súbor, v ktorom sa nič nezmarí. Aj tie, ľudsky rečeno, mŕtve bunky, oživené Hlavou, nie sú daromné, bo z nich vyrastie podrast s pevnými, hlbokými koreňmi.

Pápež Pius X. bol v ravel, že piatou najspoľahlivejšou a najpresvedčivejšou známkou pravosti rímskokatolíckej Cirkvi je neprestajné prenasledovanie, ktorého sa jej dostáva cez všetky veky, temer vo všetkých krajinách. Trpela a trpí najviac preto, že sa neuhýba pred každou modernou náukou. Svoju učenie, mravným zásadám a disciplinárnym predpisom ostáva verná, aj keď je potlačovaná a prenasledovaná. Každý bod jej nauky, každý článok viery predestilovaný je slzami a krvou. Ani jedna náboženská spoločnosť nezaplatila svoju vernosť a prítulnosť k pôvodným náukam Zakladateľa Ježiša Krista tak draho ako Cirkev rímskokatolícka.

Utrpenia majú u nás katolíkov význam a poslanie očistenia a zadosťučinenia. Hriech vždy bol a je na svete, a ľudia mu nebudú vedieť a chcieť vyhnúť ani v budúcnosti. Zatiaľ bude hriech, zatiaľ bude potrebné odprosenie, zadosťučinenie a náhrada za urážky, ktoré Boh dostáva zo spáchaných hriechov. Vždy budú potrebné duše, ktoré by stály pri krvi Baránka, nie aby zmyly v nej vlastné rúcho, veď to je čisté, veď hriechov sa nedopustily. Ale aby k nej pridaly čo len niekoľko kvapôk, vytlačených z vlastnej krvi dobrovoľnými obetami, útrapami, a bolesti, ktoré ochotne prijaly z lásky k Spasiteľovi. Ako osviežujúce a oživujúce kvapky milosti budú padať na tých, čo majú byť posilňovaní vo vernosti ku Kristovi, k vytrvalosti a k neústupnosti v boji s hriechom a pokušeniami. Takto sa ďalej utvára duševný poklad milosti, z ktorého sa nám pridelujú odpustky. Nimi sa vykupujú duše jednotlivých osôb alebo celých osád pohanov tu v Europe alebo zámorských misiách. Koľko zatvrdnutých hriešnikov, ktorí už

dlhé roky odporovali milosti božej, boli k nemu zpiatky privedení ako márnотratní synovia, lebo získaní sebazapreniami, utrpeniami voľaktorej sestričky alebo pobožného obetavého laika.

Povrchní a ľahostajní vidia a všimajú si v Cirkvi len vonkajšie: mohutnosť krásnych obradov a spevov, veľkolepé rúcha a ozdoby, krásne a neraz až úchvatné chrámy. Zabúdajú však, že i tie skvelé katedrály, majestátne dómy a impozantné baziliky so všetkou svojou krásou a bohatstvom ozdôb sú iba domami obetí, v ktorých sa uschováva telo Pánovo a krv Pánova a uložené sú pozostatky hrdinov útrap, sebazaprení a krvi: mučovníkov a svätých. No tí, čo žijú hlbší duchovný život a ktorým podarilo sa pomocou v Eucharistii požívanej osviežujúcej krvi a tela Spasiteľovho dostať sa bližšie k jeho predraženému srdcu, tí vedia, akým je ono výdatným žriedlom obety. Toľkým hrdinským pannám a mladíkom, obetavým matkám, trpezlivým manželkám, poníženým mužom a otcom, ktorých oči sú každý deň a neraz kto vie koľko ráz denne slzami zarosené. Vytlačily ich útrapy telesných a duševných úderov, ktoré oni trpezlivo a bez reptania prijímajú a znášajú, aby sa tak denne spájali s ukrižovaným Majstrom a pomohli mu križ niesť.

Trestajúcu ruku božiu oni zachytili už neraz nad nami. Miesto bleskov hnevu vyrazil z nej vetrik duševnej očisty, čím sa vyšlo skaze, na ktorú sme boli už neraz zrelí. Oni sejú v slzách a v útrapách semeno dobra a skypria mu pôdu, z ktorej iní budú v radosť zbierať ovocie dobra. Koľkí z pohanov, pohnutí láskou a útrapami vyvolených božích, mohli napísať cez blízko dvatisícročných dejín Cirkvi to, čo amenokala Hoggaru napísal o vikomtovi Charles de Foucauldovi (15. IX. 1858 — 1. XII. 1916): „Spomienka na marabu Charlesa stále žije medzi nami, pre ktorých vykonal toľko dobra. Tak vravia všetci obyvatelia Hoggaru. Ctime jeho hrob, ako by to bol on sám ešte živý — Nech ho Boh učiní blaženým a prijme do svojho raja.“¹⁶

¹⁶ List Mussu ag Amastana, amenokala v Hoggar z 25. IV. 1920 René Bazinovi, autorovi diela Charles de Foucauld, Explorateur du Maroc, ermite au Sahara. Paris, 1921, str. 404—405.

Cirkevná liturgia privádza nás každý rok k udalostiam veľkého týždňa; no nielen, aby sme si pripomenuli umučenie Pána, ale rozjímaním ho aj prežívali. Tak aj život Cirkvi a každého kresťana, v ktorých sa odráža život Krista Pána, privádza nás občas k udalostiam trápny a bolestným, ktoré musíme prežiť na vlastnom tele. Organizmus Cirkvi je občas chorý, nako-pilo sa v ňom veľa toxinu. Na uzdravenie bude sa vyžadovať obnovenie krvi. Lenže nezdravá krv nie je upotrebitelná a preto vyžaduje sa obyčajne zdravá. Tak priniesla nevinná krv ukrižovaného Spasiteľa vykúpenie chorému ľudskému pokoleniu.

Nevinne preliata krv zapôsobí vždy, mocnejšie otrásie svedomím a celou dušou aj lahostajných a duševne zhnílych. Otvorí im oči a privedie k uváženiu a presvedčí ich, že tam, kde sa nerozvážne prelieva nevinná krv, sotva sa uplatní pravda a spravodlivosť. Koľkí boli privedení k odvážnym a radikálnym rozhodnutiam a životným duševným zmenám úvahou nad nevinnou krvou; ochotnejšie verili tej ako dlhým úvahám o životných systémoch. Aj krvi svätého Štefana, prvého mučeníka, ktorou bol vykúpený Šavol, až po krv už spomínaného P. Foucaulda, alebo v posledných dňoch padlých vyznavačov, veríme, že každá kvapka bude výkupnou cenou duši v tme bludov a nevery tápajúcich. Ale opovrhovať životom a vystavovať ho istému nebezpečenstvu je nie len opovážlivosťou a provokáciou, ba priamou samovraždou! Keď ju sám vyhľadáva, zavini si ju a vlastnými rukami život si skrátí, vtedy hej. Ale keď ho násilím a vyhrážkami chcú prinútiť, aby sa rúhal Bohu, zaprel svoju vieru alebo v obrane týchto najvzácnejších duševných hodnôt volí radšej umrieť než vzdať sa alebo Boha obrazit; vtedy nie je to vyhľadávanie nebezpečenstva, lež ctnosť, znak najvyššej lásky a vernosti k Bohu.

„Stiesnené nepohostinné ovzdušie panuje i tak medzi katolíkmi; načo ešte klásť toľký dôraz na potrebu útrap a pripisovať im význam skoro samospasiteľnosti. Veď nevie dať svojim členom úprimnej radosti a zpríjemniť im život“, povie si dakto. Práve tá láska, s ktorou skláňa sa k trpiacim, aby balzomom útechy povzniesla

dušu, kým rany tela ošetruje, prifahovala k nej národy cez celé storočia. Videly v nej súcitnú matku, ktorá posielala svoje dcéry (sestričky) s úsmevom a láskavým porozumením, aby miernily bolesť, zahnali žiaľ a potešovali v temných chvíľach opustenosti a krajného zúfalstva.

Toľká láska, nezištná obetavosť a samožertva dotkne aj ich duše. Presvedčia sa, že v tých, čo život svoj obetovali službám lásky pre Krista, prelieva sa ako v toľkých vyvolených nádobách krv, ktorá z kríža prúdi, a má ako tá silu a účinky vykupujúce. Najpodivnejšie pritom, že obdivuhodná veselosť ich neopustia nikdy, ako sa svedčí na tých, čo pre Krista trpia a s ním pracujú. Pripomínajú blkotavé svetielka votívnych lúč, čo vzbudzujú dôveru, že ich Boh neodmietne. Iné sú ako svetielko večnej lampy pred svätostánkom, aby ukázaly, kde sú zdroje sily a vytrvalosti.

Príspevok obiet, útrap a bolestí, ba i vlastného života, je povinnosťou každého kresťana. Zaviazali sme sa pri krste, keď sme sľúbili nasledovať Krista a slávnostne sme sa zriekli diabla a jeho skutkov. Ináč, veď život kresťana, čo len priemerne horlivý, je ustavičný boj, lebo kto sa postavil na stranu Ježiša Krista, musí byť pripravený na útoky Antikrista. Zdá sa vám azda, že Pán Ježiš nám kladie prílišné požiadavky? Ako on dal všetko i seba samého, tak očakáva od nás všetko aj on. Táto reciprocita je podmienkou nášho spojenia, ktoré sa uskutočňuje mysticky na spôsob reverzalít v tom smysle, že nás pričleňuje k obete kríža, aby nás mohol pričleniť aj k sláve vzkriesenia. Či nehovorievame vrele milovanej osobe na dôkaz lásky, že by sme dali za ňu aj život? No a váhali by sme prejsť tie skúšky, ktorými máme potvrdiť svoju lásku a vernosť k svojmu Majstrovi?

Je zrejmé, že s prijatím krížov dobrovoľnou a ochotnou účasťou na nich nepridáme k sláve Vykupiteľovej ani k Všemohúcnosti Božej. Všetok úžitok a dobrodenie z nich sú v plnej miere na osov vyznavača a trpiteľa. A toho nie je málo. Utrpenia, prijaté a znášané pre naše náboženské presvedčenia s ochotnou odovzdanosťou do vôle božej, majú taký účinok na dušu ako voda pri krste, keď smyje hriechy a vráti nevinnosť.

Trpiteľ a zvlášť mučeník tým, že nasleduje Ukrižovaného a pre zásluhu jeho krvi, ku ktorej budú pripočítané aj jeho útrapy, tiež sa stane obetným baránkom za svoje hriechy ako aj za hriechy celého sveta.

Nebude odvážne tvrdenie, že tí, čo obetujú svoje útrapy, spojené s prenasledovaním a mučenícku krv pre svoju vernosť k Cirkvi, zúčastňujú sa aj na kňazstve Kristovom. Orígenes pri vykladaní slov svätého Petra, apoštola, „sacerdotium regale“¹⁷ vraví: „Každý z nás nesie v sebe svoju obetu a zapaluje ju na svojom oltári. Keď nesiem križ a zriekam sa všetkého, aby som Krista nasledoval, prinášam obetu na oltár boží. Alebo keď obetujem svoje telo, spaľujúce sa z lásky k Bohu, a ochotný som prijať útrapy mučeníctva, kladiem obetu na oltár.“¹⁸

S teologického stanoviska je to obeta stvorenia svojmu Stvoriteľovi, vykúpeného svojmu Vykupiteľovi, je to ukrižovanie s Kristom, aby sa tak sblížila a zapojila obeta údov s obetou Hlavy. So stanoviska sociálneho je to veľkodušná dekongestia ľudského organizmu, presýteného toxínom, aby sa mu tak dostalo živšieho prúdenia krvi. Je to súčasne aj povinnosť voči našim blíznym, klátiacim sa vo viere, aby sme im ukázali až pokiaľ sme povinní milovať svoju vieru. Naš príklad ich povzbudí k vytrvalosti zvlášť vtedy, keby sa im zdalo, že sa od nich žiada obeta, prevyšujúca ich ľudské sily. Vzpružia sa a ani oni nezaostanú v láske a vo vernosti.

Môžeme trpieť prenasledovanie aj len preto, že zastávame pravdy, t. j. všetko to, čo je doktrinálnym dedičstvom Cirkvi, alebo keď hájime spravodlivú vec božiu vo všeobecne známych mravných zásadách. Jeden bude zastávať dogmy, druhý sa obetuje za mravnú čistotu a postaví sa na jej obranu, tretí sa ujme biednych a bezmocných, štvrtý odhali zlomyseľné ohovárania a osočovania na Cirkev a odrazí útoky lži. Každý iným spôsobom, ale všetci chránia záujmy božie.

Nestratia na význame a hodnote útrapy a prenasledovania aj keď nie sú vždy fyzické a zjavné. Veď vždy

¹⁷ 1 Peter 2, 9.

¹⁸ In Levit. IX, 9.

netečie krv kresťanov a nie vždy ich dávajú do okov a tak hádžu do žalárov alebo pred dravé zvieratá. Bývajú aj prenasledovania tiché, temer nebadateľné, len ako šelest vetrika, ktorým však aj pri toľkej jemnosti dosiahnu asfiziú a stravu. Keď aj nie fyzického ľudského tela, ale mystického tela Kristovho, Cirkvi.

Podiel na útrapách je už aj opustenosť od tých, ktorí ešte nedávno požívali naše dobrodenia a teraz odrazu nás zaznávajú opovrhnutím len preto, že Krista sa nevzdávame. Keď sa ešte pridajú zlomyseľne vyprovokované nedorozumenia a zádrapy s poškodením na cti a na dobrom mene a takzvanou zákonitou cestou chcú znemožniť vaše pôsobenie len preto, že vytrváte pri svojom náboženskom presvedčení, aj to má cenu utrpenia.

Dajú tomu iný názov a tým aj náter, ale hlavný cieľ je rozšíriť a prehĺbiť priepasť medzi vami a vaším okolím a tak vás znemožniť alebo priamo vyhostiť z ľudskej vospolnosti. V očiach svetárov a zlých kresťanov taký trpiteľ a vyznavač je len úbohý stroskotanec, ktorý sa vraj pre svoju tvrdohlavosť nevie prispôbiť pomerom. A preto aj keď nie je nebezpečný, je aspoň neprijemný, nuž treba ho odstrániť. Kto tak hovorí, zabúda, že viera má pôsobiť ako oheň, ktorý vypáli nákazu a nepravosť privedie aspoň do rozkladu a tak ju znemožní, ale pri tom rozohní vlašných a ľahostajných prebudí.

Inokedy nedožičia ani len radosti môcť trpieť s povedomím, že je to za Krista. Odnímu aj toto radostné zadostučinenie, ktoré by im bolo duševnou oporou a posilou. Zahrnú ich tortúrami psychologickými a metafyzickými alebo ich zničia mravne, keď ich z falošných prečinov obvinia a tým urýchlia fyzickú smrť. Nebudú sa môcť brániť, a o ich smrti nikto sa nedozvie, lebo ich rozšliapu ako červíka. Prípadne ich izolujú ako morom a nákazou postihnutých, ako vývrheľ ľudskej spoločnosti, pripisujúc im najhnusnejšie zločiny, aby ich pamiatka prešla k potomstvu s hnusom a s opovrhnutím.

Verejnoscť sa nedozvie o krivdách, na nich spáchaných; no večný Sudca aj o tých bude vedieť, čo aj pri vypočutí a pri vyhlásení rozsudku nebolo stenografov, aby zaznamenali obvinenia. Boli tam anjeli boží na čele s bolestnou Matkou. Ich slzy a útrapy budú vzácnejšie

ako najslávnejšie obranné reči, čo by odzneli pred vybranou verejnosťou. Ani takáto opustenosť ich neprivedie do zúfalstva. Ani vtedy nie, keby ich útrapy a smrť boli svetu predstavované ako zaslúžený trest pre akési vyhátné previnenia, chytrácky prenesené na celkom iné pole. Zvlášť v týchto okolnostiach polárneho chladu a krajnej opustenosti najistejšou útechou býva kríž, s ktorého nevinne trpiaci Spasiteľ dá potrebnú silu a vytrvalosť.

Aby neboly naše úvahy zle vysvetľované a za poplašné pokladané, ako by sme mali pred očami ťažkosti dnešných alebo najbližších čias, Jóbove slová:¹⁹ „Bojovanie je život človeka na zemi“, byly veľmi dávno povedané a predsa sú aktuálne tak dneska ako zajtra, o desať alebo o sto rokov. Všetci musíme bojovať so zlom až dotiaľ, kým nepríde k dohode medzi dobrom a zlom. Ale to nikdy nebude. Začalo sa to s Ábelom, stihlo to Izáka, nešetřilo ani Jozefa, so starým Eleazarom tiež nemali zľutovania, pokračovalo sa s Machabejcami, aby sa mohlo znovu začať so svätým Štefanom, prvým mučeníkom, a toľkými miliónmi ďalších až po naše časy.

Dokiaľ sa bude musieť násilím zaistiť prvenstvo duše pred telom alebo náboženské a duchovné záujmy nad hmotnými zemskými a tým aj voľnosť a nezávislosť ducha, zatiaľ neprestane tento boj. Kým nebude zaistená nezávislosť nesmrteľných hodnôt ľudskej osobnosti, ktorých sa človek nemôže vzdať bez ujmy svojej dôstojnosti, zatiaľ vždy budú výhľady na boj. A víťazmi vždy ostanú len mučeníci. Chvíľkovú, prechodnú prevahu a moc nad ich mŕtvoalmi azda budú mať ich odporcovia, ale dušu, inteligenciu a svedomie, ktoré chceli spútať, zotročiť, unikne im vždy, toho sa nebudú vedieť zmocniť. Preto dávajú do rúk mučeníkov palmu víťazstva.

Mučeníci cenou vlastnej krvi a vlastných útrap vykupujú voľnosť svedomia a tým aj nezávislosť ostatných členov v Cirkvi. Tým, že Cirkev svojimi mučeníkmi preháňa násilia, spáchané na duševných hodnotách ľudstva, a vymaňuje ich zpod moci ocele a zlata, vykonáva ne-

¹⁹ Jób 7, 1.

smiernu službu pre ľudstvo. Zastavila nevšímavosť a vzpružila obetavosť za ideály, ale nadovšetko zavrátila sklon k duševnému otroctvu. Kto z moderných hlásateľov voľnosti mal odvahy s toľkým povedomím verejne vyhlásiť ako mučenice Perpetua a Felicita svojim prenasledovateľom: „My sme prišli sem (na arénu kolosea) brániť vašu slobodu.“ Opovrhnuť vecami pominateľnými, aby si zaistili tie, čo majú cenu pre večnosť. Umierajú, aby mohli žiť (vo večnosti), lebo ináč by žily (pre zem), aby umrely pre večnosť.

Miesto práva na pominateľné bohatstvo a chvíľkové radosti sveta ponechaly si len právo: zameniť rozkladnú a otravnú nenávisť svojich prenasledovateľov na oživujúcu lásku a veľkodušné odpustenie. Nejdú sa odplácať nádvakami a vyhrážkami, ale chcúc nasledovať svojho Majstra aj v trpezlivosti, znášajú všetky krivdy v jeho duchu. Prikázanie lásky zachovajú aj na popravišti. To najviac pohlo a unášalo aj samých pohanov.

Pokladáme za potrebné pripomenúť a zdôrazniť, že kresťan, vyznavač a mučeník nie v tom je veľký, že prejaví svoj odpor a vzdorovitosť voči prenasledovateľom. Práve to ich najviac bolelo, že nemôžu poslúchať, lebo keď je ľudská moc v rozpore s božou, tam viac treba poslúchať Boha ako ľudí. A na odprosenie, že moc bola zneužitá na úkor záujmov božích a tak aj Boh zaznávaný, obetovali svoj podiel na útrapách.

Vieme, že s našimi dosiaľ uvedenými vývodmi niektorí nebudú súhlasiť. Dozajista tí, čo od náboženstva očakávajú len akési sentimentálne útechy a estetické prejavy. Takí, čo poslanie náboženstva vidia len v ochrane starých náboženských zvykov folkloristických a rodinných tradícií. Keby sa podľa nich dostavily nepriaznivé, ba priamo nebezpečné pomery, treba sa týchto zvykov vzdať, zaprieť a prerušiť akékoľvek styky s Cirkvou a s náboženstvom. V kompromisoch a v polovičatosti vidia najlepšiu záchranu. Zabúdajú — a preto bude dobre pripomenúť im slová Ježiša Krista: „Kto je nie so mnou, je proti mne; a kto neshromažďuje so mnou, rozhadzuje.“²⁰

²⁰ Mat. 12, 30

V povinnosti obrany viery zahrnutý je aj záväzok obrany Cirkvi a všetkých kresťanských ctností, nábožen- ských právd a mravných zásad. Každá z nich má svo- jich mučeníkov. Pre spravodlivosť trpel Abel; v obrane zákonov božích zahynuli Machabejci. Izaiáš a Jeremiáš padli, lebo neprestali hlásať pravdu. Hlava svätého Jána Krstiteľa padla, lebo upozorňoval a vyčítal hriešny život. Kristus sám bol odsúdený, lebo chcel spasíť národ svoj a druhí s tým nesúhlasili. Za vieru v Krista a pre jeho obranu bol svätý Štefan ukamenovaný. Svätý Tomáš z Cantenbury, lebo hájil slobodu Cirkvi, svätý Ján Fi- sher a Tomáš Morus pre svoju vernosť k rímskemu pápežovi atď.

Vzory toľkého hrdinstva povzbudia nás všetkých; ale nasledovať ich môžu len tí, čo by splnili isté pred- poklady. Milujú totiž Pána Boha až po samožertvu a vieru svoju poznajú a po všetky dôsledky ju prežívajú. Len tieto dva predpoklady dávajú odvahu a silu prijať podiel v útrapách. V časoch ťažkých skúšok toľkí kle- sajú, odstúpia, zradia a pridajú sa k prenasledovateľom. Bývajú to obyčajne z radov tých, čo nemajú o nábožen- stve správny pochop, nevedia, čo znamená nesmrteľnosť duše, a nepoznajú z toho vyvierajúce dôsledky; pomer človeka k Bohu je podľa nich čosi nezáväzného, čo sa môže meniť podľa okolností. Väčší význam majú pre nich panem et circenses alebo ubi bene ibi patria.

Odhodlanosť trpieť za vec, ideu alebo osobu je v priamom pomere s jej znalosťou a s láskou k nej. Čím menej ju kto pozná, tým menej ju miluje a tým menšia bude ochota trpieť za ňu. Kto nepozná vieru a Cirkev náležite, sotva ju bude milovať tak, aby pre ňu zniesol najväčšiu skúšku prenasledovania. Nejde len o lásku, prejavенú chvíľkovým obdivom, ale o tú, ktorej vonkajším prejavom býva úprimná modlitba a účasť na sviatostiach a bohoslužbách. Spomíname aspoň tieto, lebo nimi vzdáva sa úcta a poklona Bohu a v chvíľach bojov a opustenosti sú najistejším prostriedkom na za- istenie božej milosti. V časoch, keď sú ľudské sily nie dostatočné a ľahko zlyhajú, potrebné je zapojenie do nadprirodzených sfér a na to najsúcejším potrebným spojivom sú modlitby; lepšie ustavičný duch pobožnosti.

Osvojením si ducha pobožnosti, náboženstvo nebude pozostávať len z amorfných, bez ducha a účasti konaných cvičení, v ktorých nieto zápalu horlivosti a vnútorného nadchnutia. Kresťan, trpiaci na duševnú abúliu, sotva bude vedieť a chcieť v ťažkých časoch vieru svoju vyznať, za ňu trpieť a tým menej život dať. Len kto si navykol niesť svoj kríž každý deň, ustavične sa cvičil v seba zaprení a v umŕtvovaní, len ten bude vedieť a môcť obstáť pred silnejším náporom, len ten nebude klesať a zúfalstvu sa oddávať. Ak sa už postupne oslobodil od pút podradných vecí sveta, nepripisoval im nezaslúžený význam, ich stratu nepocíti a telo bude poddajnejšie službe ducha. Čím plnšia bude odlúčenosť od osôb a vecí, tým ľahší a istejší bude vzlet duše k Bohu.

Najlepšou prípravou na ťažké časy je cvičiť sa v integrálnom (nechceme použiť dnes tak často opakované slovo v totálnom) kresťanstve, ktoré vyžaduje osvojiť si podľa možnosti všetky ctnosti a navykať si siahať plným priehrštím do pokladnice milostí božích. My katolíci máme jeden ústredný úkon, v ktorom sa nám denne pripomína obeta prvého a najväčšieho trpiteľa za nás — Ježiša Krista. Je to omša svätá. Z nej môžu čerpať silu tí, ktorí by shodou okolností mali azda pokračovať v Majstrovom diele utrpenia. Omša svätá je dobrou školou obetavosti, ale súčasne aj Kristovým spojením s našou ľudskou prirodzenosťou a povznesením našich ľudských slabostí skrze božstvo Spasiteľovo. Celá liturgia svätej omše pripomína nám Veľkňaza Ježiša Krista, ktorý sa ako nevinný baránok obetuje za nás, pre našu záchranu. Pred oči nám kladie príklad tých svätých mučeníkov a vyznavačov, ktorých obety útrap, strastí a života pripomína nám čítanie a evanjelium omše.

S fyzickými bolesťami spojené muky zvyšuje odlúčenosť od osôb nám milých a opustenosť v neistote: Biskupov mučeníkov najviac bolelo, keď museli opustiť svoje stádo, ktoré sa bez nich mohlo roztratiť. Kňazov, keď museli zanechať veriacich, ktorých cez dlhé roky viedli k Bohu a tak starostlivo chránili ako vzácné kvety božej záhradky. Rehoľné osoby, čo dlhé roky prežili medzi posvätnými múrami kláštorného zátiašia, oddané modlitbe a službám lásky, podľa istých regúl, v ktorých

nachádzaly bezpečnú oporu na ceste dokonalosti, keď ich odtiaľ vytrhnú. Dozaista budú chýbať k výchove im oddaným mladým dušiam alebo chorým, čo v trpkých záchvatoch potrebovali útechu. Budú im pomáhať, hoci zo vzdialenosti už len duchovnú útechu vlastných útrap a modlitieb, čo za nich obetujú Bohu.

Opustenosť laikov býva, tuším, ešte tvrdšia. Vytrhnutý z vlastnej rodiny živo pocíti ako by na vlastnom tele ako neľútostne trhajú sväzky lásky, ktoré ho viazaly k žene, k deťom a k celej rodine. Zlomyselné obviňovania bezohľadných, vášňou ambícií unášaných neprajníkov a neistá budúcnosť rodiny a majetku budú jeho súženie len zväčšovať. Vie sa však, že do dejín prechádzajú a úctou sa spomínajú len mená tých, čo v boji o duchovné bohatstvá neklesli a od svojich zásad zo strachu neodstúpili. Za vzor budúcich pokolení budú dávaní len tí, od ktorých sa budú môcť učiť ctnostným skutkom. Nie však tí, čo zbabele odstúpili a zradili to, čo má byť každému sväté: Boh, Cirkev a vlastné svedomie a tým aj vlastná česť a meno.

Lahšie prijímame podiel na útrapách, ktoré nám Boh pripravil, keď príbuzní miesto zvodných slov zradných slabočov používajú slová povzbudenia a odovzdanosti do vôle božej. Vyzdvihnúť význam a vzácnosť obety, ktorú Boh žiada, nie na škodu, ale v neoceniteľný prospech duševný trpiteľa, aj jeho drahých, ba aj národa a Cirkvi. Mladí mučeníci a panny v Mexiku a v Španielsku umierali so slovami: „Nech žije Kristus Kráľ“, lebo hrdinské matky ich k tomu povzbudzovaly.

Pápež Pius IX. nemohol bez slz čítať list mladého mučeníka Tomáša Kosaki, vyhláseného s inými 25 Japoncami za svätého 1862. Z chladného väzenia takto písal svojej matke: „Ctená a milovaná matka! S najväčšou úctou a láskou Vám posielam tento list. Dozaista ste sa už dozvedeli, že otecko a ja máme byť ukrižovaní v Nagasaki, veď rozsudok o našej poprave bol oznámený po celom kráľovstve. Je nás 26, ktorým sa dostalo vzácnej výsady môcť vyliat krv za našu svätú vieru. S Bohom, najdrahšia mamička! Ďakujem Vám za všetku dobrotu, ktorú ste mi preukazovali od dňa môjho narodenia.

Otecko a ja ideme do neba, držiac sa za ruku a tam očakávame aj Vás. Váš oddaný syn Tomáš."

Dva dni na to dvadsaťšesť mučeníkov bolo ukrižovaných na 26 krížoch. Celý deň vyseli na nich v hrozných mukách zápasiac so smrťou. Malý Tomáš zo svojho lôžka smrteľných útrap a úzkosti nevydal hlasu bolesti, s očami, upretými na svojho otca, trpel mlčky. Zrazu spoza bambusového plota zbadal svoju matku, ako pozerá očami síce slzami zarosenými, ale mimoriadne pokojne na svojich umierajúcich, šepkajúc slová obety: „Boh mi ich dal, jemu ich vraciam."

Etika božieho kráľovstva.

Dr. Ján Mastylak, CSsR.

2.

III. A ešte v dvoch zásadných bodoch Losskij dôslednejšie a jednoznačnejšie ako Vladimír Solovjev rozvíja nábožensko-filozofický motív ďalekého dosahu: Myslím učenie Nikolaja Onufrijeviča o *prevtelení* (metempsychóze) a *konečnom spasení všetkých bytostí* (apokatastáze). Spôsob, akým sa táto náuka v knihe **PODMIENKY DOKONALÉHO DOBRA** podáva, ako aj priame želanie autorovo, osobne vyslovené pisateľovi týchto riadkov, vyžaduje niekoľko zvláštnych otvorených poznámok.

„Systém etiky“, hovorí v Doslove autor, „ktorý som vypracoval, možno nazvať kresťanským. No pravoslávni a katolícki teológovia, i keď nie všetci, tak predsa mnohí budú rozhodne namietat' proti dvom učeniám, majúcim základný význam v mojom systéme etiky, totiž⁵ proti učeniu o prevtelení a proti učeniu o spasení všetkých bytostí."

„Na obranu proti týmto námietkám teológov môžem uviesť tieto úvahy“ atď.⁶

Obidvom učeniám pripisuje Losskij vo svojom systéme etiky význam základný. No apokatastáze prináleží

⁵ V knihe stojí: a najmä. Viď k tomu kritické poznámky nižšie (bod V.)

⁶ 259.

bezpochyby miesto význačnejšie, keďže metempsychózu možno brať za prostriedok na jej uskutočnenie.

Vzhľadom na náuku *Vladimíra Solovjeva* učenie Losského o metempsychóze a apokatastáze je vývojom *smerom* od magistraly kresťanského svetonáhľadu.

Solovjev v druhej knihe svojho diela *Ospravedlnenie dobra* (Opravidanie dobra), kde sa hovorí o rozličných ríšach bytia („kráľovstvách“), ako zastanca evolucionizmu sa tak vyslovuje, že ho možno rozumieť v smysle teistického transkreacionizmu. No o vlastnej metempsychóze zanechal z posledných rokov svojho života ironickú báseň (za takú ju označil aj Solovjevov priateľ a prvý životopisec V. Veličko). A vôbec postoj Solovjevov k učeniu modernej antropozofie (teozofie Blavackej) bol rozhodne odmietavý.

Čo sa týka Solovjevovho pomeru k apokatastatickému učeniu, je pravda, že sa ho mladý Vladimír Sergejevič otvorene zastával (*čítané* Prednášky o bohočlovečenstve). Bol ochotný „ospravedlniť i čerta“. Lenže vývoj u Solovjeva išiel v tej veci *smerom* k cirkevnému učiteľskému úradu (magisteriu). A že tento vývoj posledný rok života Solovjevovho bol už zavŕšený (perióda „apokalyptická“, Tri rozhovory 1900), niet pochybnosti. Mladý priateľ Solovjevov, ktorého Vladimír Sergejevič osobne viedol ku katolíckej Cirkvi a ku kňazstvu (Ivan Dejbner, starší), zanechal v spomienkach, ako Solovjev s oduševnením v posledných rokoch života rozprával o láske božej, ktorá sa prejavuje aj ustanovením pekla.⁷ Už roku 1889 písal v knihe *La Russie e l'Église universelle*, vykladajúc pád čistých duchov: „Ils agissent en connaissance de cause et avec une efficacité complète et ne peuvent plus revenir sur leurs actions“;⁸ a ohľadne opačného učenia Origenovho: „Changer cet acte, revenir à Dieu est une impossibilité absolue pour lui. La doctrine contraire d'Origène, réprouvée par l'Église, montre aussi que cet esprit si élevé et si richement doué n'avait ce-

⁷ M. D'HERBIGNY, *Vladimír Soloviev*, v časopise REVUE DU CLERGÉ FRANÇAIS, číslo 102, 1920, 18—33.

⁸ 245.

pendant qu'une pauvre idée de l'essence du mal moral..."⁹ Nehľadiac na filozofickú absolutizáciu satanského zavrnutia, Solovjevovo svedectvo cirkevnej náuky je tu vyjadrené jednoznačne. Vo svojej morálnej filozofii *Ospravedlnenie dobra*, vydanej prvý raz knižne roku 1897 a druhý raz 1899, hovorí, pravda, o „sbieraní sveta“ (sobiranie vselennoj) a o všeobecnej apokatastáze (v druhej knihe), no hlavný, — a môžeme tvrdiť, že i jediný? — dôraz je tu na všeobecnosti *formálnej*, a nie *materiálnej*; alebo, aby sme použili terminológiu O. S. Bulgakova, ktorá mu slúži na obranu opačného učenia: Solovjev zdôrazňuje apokatastázu *kvalitatívnu*, no nie kvantitatívnu.

Pozerajúc na obidve svojrázne učenia etiky Losského zo *zásadného* kresťanského stanoviska, nemôžeme sa ubrániť trápnemu zisteniu, že náuka o metempsychóze a reinkarnácii je k nám zanesená nie s kresťanskej hory blahoslavenstva. Je z nej cítiť ešte viatie indického budhizmu a príchuf modernej antropozofie. Hypotéza o ochromení botanika A. N. Beketova¹⁰ pôsobí rozpačitým dojmom.^{10a} Touto náukou jedinečnosť, — das Einmalige, povedali by Nemci, — jedinečnosť ľudského života mizne, rovnako aj nedozerný význam smrti („Momentum, a quo pendet aeternitas), lebo všetko môže začať znova. A predsa Ježiš Kristus hovoril s takou emfázou o zásadnej zmene za hranicami tohto života a o jeho neopakovateľnosti, totižto o definitívnej výmene úloh. Tak napr. v blahoslavenstvách,¹¹ vo vypravovaní o boháčovi a Lazárovi,¹² v podobenstve o desiatich panáčoch.¹³ Smrťou nastáva „noc, keď nik nemôže pracovať“.¹⁴ Preto tiež Pán tak povzbudzoval k bedlivosti a využitiu

⁹ 247.

¹⁰ 129—130.

^{10a} Zneje ako aplikácia 22. cenzurovanej vety A. ROSMINIHO; porov. DENZINGER-BANNWART-UMBERG, *Enchiridion symbolorum*, vyd. 21—23, Herder 1937, číslo 1912.

¹¹ Luk. 6, 20—26; Mat. 5, 3—12.

¹² Luk. 16, 19—31.

¹³ Mat. 25, 1—13.

¹⁴ Ján 9, 4.

času¹⁵ a apoštolovia ho v tom nasledovali (Dum tempus habemus, operemur bonum).¹⁶

Posmrtné prevtelovanie ľudskej duše celkom vybočuje z kresťanského svetonáhľadu.

Čo sa však týka transkreacionizmu v súvisi s otázkou o vzniku ľudskej duše, nakoľko táto náuka uznáva stvoriteľský zásah boží pri prechode od jedného špecifického stupňa po druhý, (Vladimír Solovjev to vyžadoval pri prechode z jednej ríše bytia, „kráľovstva“, do druhej), — a tým vlastne *zapiera* preexistenciu *špecificky* ľudskej duše, myslím, že by proti nemu s kresťanského dogmatického stanoviska nebolo *zásadných* námietok. A aspoň taký smysel má aj Losským citovaný výrok kardinála Merciera.¹⁷ No ak by sa výrok Mercierov vzťahoval na učenie, presahujúce naše vymedzenie, načim upozorniť, že slávny katolícky mysliteľ hovorí o *formálnej heréze* a že daktoré učenie, hoci nebolo *formálne* odsúdené ako heretické, by mohlo byť s kresťanského stanoviska neprijateľné, ak by bolo čo len *virtuálne* obsiahnuté v kacírskom učení.

A čo povedať o „znovuzriadení“ a spasení všetkých bytostí, o všeobecnej apokatastáze?¹⁸ — Odporuje *zásadne* kresťanskému učeniu!¹⁹ Ježiš Kristus nie nadarmo hovoril o „večnom“ ohni,²⁰ o „večnom“ treste, a to priam tak, ako o večnom živote,²¹ o „neuhasiteľnom“ ohni²² a o takom treste, pred ktorým by odsúdený dal prednosť zničeniu.²³

Svätý Augustín dávno pred carihradským snemom, ktorý odsúdil učenie Origenovo o všeobecnej spáse, vo-

¹⁵ Mat. 24, 42; 25, 13.

¹⁶ Gal. 6, 10; 1 Kor. 9, 24; 2 Pet. 1, 4; 3, 10; Jak. 4, 15; Zjav. 2, 10.

¹⁷ Str. 259.

¹⁸ Výraz „apokatástasis pánton“ (bez člena!), — restitutio omnium, je biblickej inšpirácie; vyskytuje sa v reči sv. Petra, Sk. 3, 21.

¹⁹ Viď DENZINGER-BANNWART-UMBERG, *Enchiridion symbolorum*, ed. 21—23, Herder, 1937, Index systematicus XIVa, XIVb.

²⁰ Mat. 18, 8; 25, 41.

²¹ Mat. 25, 46.

²² Mar. 9, 42, 44.

²³ Mar. 14, 21.

lal: „Quis catholicus christianus, vel doctus, vel indoctus, nun vehementer exhorreat eam quam dicit (Origines) purgationem malorum? — Catholica Ecclesia omnino non recipit (hoc dogma).²⁴

O úvahách, ktoré uvádza autor PODMIENOK DOBKONALÉHO DOBRA na obranu svojho apokatastatického učenia, podotýkam:

Rozlišovanie a zameňovanie *kvality* večných múk s *kvantitou*, ktoré prevádza O. S. Bulgakov, je umné, no aj samovoľné. Bojím sa, že O. Bulgakov sa dopúšťa dišpenzácie, a nie kompenzácie, na ktorú nemá poverenia (a ostatne ani nie na kompenzáciu), keď večnosť-kvantitu chce zameniť večnosťou-kvalitou. Veď o večnosti-kvantite vieme, že je bez konca; no a akože človek a vôbec tvor konečný môže byť podmetom, čo len na chvíľku, nekonečnej kvality? Práve touto nemožnosťou zdôvodňuje svätý Tomáš rozumove požiadavku večnosti-kvantity trestov za hriech.²⁵

Keď Ježiš Kristus hovorí o treste „neuhasiteľnom“, človek má právo zameňovať ho s trestom „uhasiteľným“?

K autorite O. Bulgakova v teológii treba poznamenať, že jeho ortodoxia nie je vôbec nepochybná ani pre samých pravoslávnych. Je známe, že v rokoch, predchádzajúcich prítomnú svetovú vojnu, gnosticizujúce učenie profesora na pravoslávnom ruskom filozoficko-teologickom ústave v Paríži o. protojereja Sergeja Bulgakova, najmä jeho sofiológia, bolo predmetom živého sporu medzi ruskou emigrantskou cirkvou. Hierarchia, pridržávajúca sa jurisdikcie sremsko-karlovskej synody, odsúdila toto učenie ako nepravoslávne. Len parížsky pravoslávny metropolita Eulogij, stavajúci sa proti karlovskej synode, ponechal O. Bulgakova v cirkevnom spoločenstve, čo možno vysvetliť iba nejednotnosťou pravoslávnej cirkvi.²⁶

²⁴ *De haeres.* 43; MIGNE, PL 42, 34; porov. B. BARTMANN, *Lehrbuch der Dogmatik*, 6. vydanie, Herder, 1923, II, 498.

²⁵ Porov. S. Th. 1—2, q. 87, a. 4.

²⁶ Viď B. SCHULTZE, *Der gegenwärtige Streit um die Sophia, die göttliche Weisheit, in der Orthodoxie*; STIMMEN DER ZEIT, sv. 137, 1940, 318—324.

Ani autorita jednotlivých svätých Otcov nemôže byť rozhodujúcou v dogmatických otázkach, ak títo Otcovia zastávali dajaké učenie nie ako učenie celej Cirkvi, lež ako svoju osobnú mienku. Mohlo sa stať, že jednotliví svätí Otcovia mali o niektorých častiach kresťanského učenia, ktoré ešte neboli dotiaľ autoritatívne vyjasnené a rozhodnuté, aj mylné názory.²⁷ To platí tiež o origénizme svätého Gregora z Nyssy, ktorý bol časove starší ako svätý Augustín i ako carihradská synoda, čo odsúdila Origena.

Výrok svätého Pavla: „Boh bude všetko vo všetkom“²⁸ od najstarších čias zneužívajú pre heterodoxné vývody. Holzner vo svojej novej mohutnej monografii poznamenal, že ak by bol svätý Pavol myslel na to, ako budú tento jeho výraz zneužívať, že by ho bol nenapísal. Tu nejde o to, že „Boh bude všetko vo všetkom“, — to je zrejmé a nikto z tých, čo sa hlásia ku kresťanstvu, to nemôže zapierať. Ale je otázka, ako to bude. Apokatastastisti vykladajú, že sa to stane spasením všetkých bytostí a že tak to naznačujú slová svätého Pavla. Ale to znamená odmocňovať práve napätie a mravný vzlet, ktorým sa vyznačuje apoštol národov, postavený medzi póly mravného dobra a zla, a ktorému toľko vďačí jeho neúnavná horlivosť. „Nespravodlivci neobsiahnu božie kráľovstvo. Nemýľte sa! Ani smilníci, ani... neobsiahnu božie kráľovstvo: ou kleronomésousin.“²⁹ Aj tí, čo sa dobrovoľne nechcú podrobiť Kristovi, raz sa mu musia podrobiť aj proti svojej vôli, aj zatratenci, a majestáť Kristov zavládne nad všetkým. A vtedy Kristus dobrovoľne sa podrobí Bohu, a Boh svojím majestátom bude vládnuť nad všetkým, a „Boh bude všetko vo všetkom“.³⁰

²⁷ Výstižne a široko o tom píše V. SOLOVJEV v *Istorijska i buduščnost teokratii*, v prvej knihe, kde sa zaoberá otázkou vývoja dogiem; o vývoji dogiem mohutné dielo napísal P. MARIN-SOLA, OP, *L'évolution homogène du dogme catholique*, 2. vydanie, Fribourg en Suisse, I—II sv., 1924 (citované z pamäti).

²⁸ 1 Kor. 15, 28.

²⁹ 1 Kor. 6, 9—10.

³⁰ Porov. Žid. 1.

Pravda, s určitého stanoviska ťažko chápeme, ako večné tresty súhlasia s nekonečným božím milosrdenstvom. No vieme, že tieto tresty sú podmienené hriechom a že sú spravodlivé. Herrmann Schell ich vykladal ako sebaodsúdenie — Selbstverdammnis. *Mysterium iniquitatis*³¹ je ohromné! Stýka sa s tajomstvom milosti a predurčenia — predestinácie. Sme už v teológii! Kto ich tu na zemi pochopí? „Ó hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti, bože! Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyškumatelné jeho cesty!“³² Môžeme byť istí so svätým Augustínom (a Dr. Losskij bude akiste z posledných, čo by svätému Augustínovi vyčítali nedostatok filozofického myslenia!), že aj pri predestinácii panuje „*secretissima aequitas*“. Boh aj pre nás bude raz „ospravedlnený vo svojich rečiach“.³³

Nikolaj Onufrijevič pripisuje učeniu o spasení všetkých bytostí „základný význam“ pre systém svojej etiky. Pravda, bez neho evolučná čiara systému by bola doslovne skrátaná a v určitom smysle, tak trochu protimonistickom, rozdvojená. Vylučný optimizmus by bol zakalený. No vystúpil by viacej realizmus a dramatismus ľudského života. Ľudská existencia by bola postavená viac do oblasti „tragičnosti“, hoci nie v takom smysle ako u existencionalistov (Kierkegaard, Heidegger). Etické napätie a „strach a hrôza“ o spasenie,³⁴ mravná usilovnosť by získaly. A predsa neznamenaloby to pesimizmus. Lebo kresťanstvo pozná aj dôveru, božskú ctnosť nádeje a dokonalú lásku, ktorá „vyháňa bázeň“.³⁵ Organická systém, ktorá je z pochopiteľných dôvodov autorovi taká drahá, by nemusela byť *v základe* naštrbená. A systém by získal na kresťanskej korektnosti.

A táto, podľa našej mienky *nie základná* a podľa autora základná³⁶ modifikácia systému sa nám vidí uľah-

³¹ 2 Tes. 2, 7.

³² Rim. 11, 33.

³³ Žalm 50, 6.

³⁴ Fil. 2, 12.

³⁵ 1 Ján 4, 18.

³⁶ No ak by autor dokázal, že metempsychóza a apokatastáza má pre jeho systém etiky význam *nezmeniteľne základný*, systém jeho etiky by bolo treba s kresťanského stanoviska *v základe* zamietnuť.

čená práve samým učením Nikolaja Onufrijeviča. Môže byť urobená z vnútra systému. Jeho personalizmus a učenie o slobode, ak sa viac premyslí so strany božej, ponechá viac miesta — bez zbytočného antropomorfizmu — slobode božej. (Tak by bolo umožnené uznať tiež kladné tresty božie — a nielen výlučne imanentné.) Veď osobnosť a sloboda sú kladné hodnoty a preto, že Boh je bytosť „nadosobná“, nenačím ich na neho prosto apofaticky aplikovať. V tej veci aj Solovjev podľahol trochu spinozizmu (Ponjatie o Bogě, 1897). Katolícka scholastika pozná v tom ohľade pomimo kladnej a zápornej cesty ešte aj tretiu: via eminentiae. Teda trochu menej „helénizmu“ a viac „judaizmu“! Nie, viac pozitívneho zjavenia! Veď učenie Nikolaja Onufrijeviča je „otvorené“ pre zjavenie, a my Židia, postavení *in medias res* vesmíru, ťažko môžeme bezprostredne bezpečne zvládnuť krajné konce bytia: principium et finem. Mysleniu prichádza na pomoc náboženstvo. Filozofii teológia.

IV. Originálna práca, ako sú **PODMIENKY DOKONALÉHO DOBRA**, vydaná na prahu 75. roku života mysliteľa, ktorého pokladajú za najväčšieho ruského filozofa medzi živými,³⁷ má veľkú cenu už so stanoviska čisto filozoficko-dejinného. Veď v nej sa nevyhnutne zračia výsledky myslenia dlhých desaťročí. Význam práce rastie pre nás tým viac, že tu ide o filozofa, ktorý vedome vystupuje ako filozof kresťanský. Solídne filozofické dielo takého charakteru je u nás tým vzácnejšie, že v našich krajinách filozofické fórum bolo väčšmi ovládané — aspoň fórum laické a oficiálne — pozitivizmom, miestami kloniacim sa priamo k materializmu. V tom súvisí kniha svojím spiritualizmom pôsobí takým povznášajúcim a zošľachťujúcim spôsobom. Niektoré miesta sú priamou mocnou apológiou praktického kresťanského života (napr. o modlitbe,³⁸ o pokore³⁹), alebo pozitívneho kresťanského učenia. Ešte aj fyzickému pekelnému ohňu dáva so svojho stanoviska významný (psy-

³⁷ BORIS JAKOVENKO pri príležitosti 60, narodenín N. O. Losského v jubilejnom článku časopisu DER RUSSISCHE GEDANKE, 1930.

³⁸ Str. 223.

³⁹ 146.

chogenný) smysel.⁴⁰ Škoda len, že učenie o metempsychóze a všeobecnej apokatastáze tak rušivo zasahuje do kresťanskej tóniky diela. No *uvedomelých, vzdelaných* katolíkov nepomýli.

Katolícki čitatelia zreteľne z knihy vyčítajú autorovu konfesionálnu príslušnosť k východnému pravoslávniu. No treba priznať, že N. O. Losskij prináleží k najviac umierneným a irenickým zpomedi našich odlúčených východných bratov.⁴¹

V. Z toho, čo sme dosiaľ povedali, vysvitá význam a zásluha slovenského autorizovaného prekladu. Univ. asistent Dr. Jozef Dieška si dal na tom záležať, aby slovenský preklad bol výstižný a čítal sa plynne. A podarilo sa mu to.

Pravda, zo slovenského prekladu presvitá niekedy ruský originál. No, hádam, nie vždy na škodu vecí. Slovenská filozofická terminológia by sa vari s úspechom mohla viacej opierať o filozofický jazyk ruský.⁴² Jednako spravodlivosť nám nedovoľuje zamlčať, že slovenský preklad niekedy nevystihuje presne *smysel* ruského originálu, čo ťažko by bolo vždy vysvetliť požiadavkami slovenskej štylizácie, tobôž vinou tlače.⁴³ Upozorňujem na tieto jednotlivosti:

Ruské slovo „imenno“ —, totiž, námlich, sa od začiatku do konca diela prekladá slovenským „najmä“ (a nemeckým „namentlich“, 265).

Str. 37 (ruský cyklostylový text str. 23)

namiesto „jeho činnosti“ má stáť „jej činnosti“;
namiesto vyšší stupeň má stáť najvyšší stupeň
(predel);

⁴⁰ 142, 164.

⁴¹ 224.

⁴² V zborníku ROSSIJA I LATINSTVO, vydanom r. 1923 v Berlíne, prinášajúcom aj články plné protikatolíckej vášnivosti, Nikolaj Onufrijevič so svojim príspevkom vystupuje priam ani „mirovtvorec“.

⁴³ Mimo chodom poznamenávam, že za tvorcu vzorného ruského filozofického jazyka pokladajú Vladimíra Solovjeva; porov. LEO LOPATIN v časopise VOPROSY FILOZOFII I PSICHOLÓGII, 1910, 627.

- Str. 38 (24) namiesto prijatím alebo neprijatím má stáť prijemnosťou alebo neprijemnosťou;
- „ 44 (28) namiesto tvorených bytostí má stáť stvorených bytostí!
- „ 45 (29) namiesto bol zbavený smyslu má stáť bolo zbavené smyslu;
- „ 68 (42), pozn. 33: SPV má stáť SPB (= Sankt Peterburg);
- „ 72 (46) namiesto „nemožno zabúdať — nenačím zabúdať (ne nado);
- „ 75 (48) namiesto dôležitú knihu — pozoruhodnú knihu (zamätateľnuju).

Tiež by som si dovoľil jednu pravopisnú poznámku: Svätého Gregora Nisánskeho, z Nisy (75, 260; v ruskom cyklostilovom texte nieto) by načím bolo písať: Nysského, z Nyssy.

Zpíatky

k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Ježišovi!

J. E. K.

Mnoho hovoríme o blahodarnom vplyve kresťanstva a sme presvedčení, že jedine ono môže zachrániť svet a priniesť mu šťastie. Vonkoncom je to tak. Ale vonkajšok kresťanstva to neurobí. Lebo len „Duch oživuje, písmeno zabíja“. Slovamí sa nesmieme uspokojiť. Iba duch to môže urobiť a jeho ovocie: skutky. Skutky, skutky, skutky! Mnohým katolíkom, ktorí to síce dobre myslia, chýba veľkomyseľnosť, obetavosť, veľkodušnosť a veľkorysosť. Priveľmi sú spokojní s prostrednosťou, kde síce tiež máme veľmi vznešené vzory a ideály.

Ale čo je duch alebo jadro kresťanstva? Jedným slovom: *križ*. „Zvestujeme Krista —

Ukrižovaného.¹ Z kríža však žiaria dve slová: *láska* a *sebazaprenie*. Obidvoje až po krajnosť. Ak chceme byť kresťanmi, vtedy láska a sebazaprenie musia byť našimi známkami, podľa ktorých nás poznajú. „Po tom budú poznávať všetci, že ste mojimi učeníkmi, keď budete mať lásku jedni k druhým.“² Kto chce byť mojím učeníkom, nech zaprie sám seba.“³ V tom je celý zákon a proroci. To je celé kresťanstvo. Podľa toho sú dve neklamné meradlá kresťanstva: láska k bližnému a láska ku krížu. *Nakoľko milujeme bližneho a v akej miere sme ochotní trpieť za Krista, natoľko sme kresťania a v tej miere milujeme Boha.*

Sebazaprenie rozkonáruje sa na tri vetvy: na lásku k *chudobe*, k *pokore*, a k *utrpeniu* — na nerozlúčne to ochrankyne nášho Spasiteľa. Tri veľké lieky proti trojitej žiadostivosti, ktorá väzí v nás všetkých a ktorá ovláda svet. Aj dneska by ešte mali byť liekmi proti zlám, ktoré sa tak hrozne šíria vo svete. Svet je chorý, smrteľne chorý. Uzdraviť ho môže iba celé evanjelium. Nie napísané, ale živé a prežité evanjelium. Ak však hľadáme slávu, bohatstvo a rozkoš a vyhýbame každému utrpeniu ako synovia sveta, sme potom v porovnaní s nimi čo voľačo lepší? To dokážu aj títo.

Ako *smýšľame* my, kresťania vo všeobecnosti o chudobe a bohatstve, o sláve a potupe, o utrpeniach a radoostiach? Lahšie je myslieť ako robiť. Ale naše smýšľanie je celkom svetské. V akých úzkostiach sme napríklad pred každou potupou, áno, pred každým menším ponížením! A ako sa *správame* v ňom? Ach, najčastejšie ako svetárski ľudia! Omnoho viacej sa dáme viesť prírodou ako vierou. A omnoho viac vplýva svet na nás, ako my na svet. Makateľný

¹ 1 Kor. 1, 23.

² Ján 13, 35.

³ Luk. 9, 23.

dôkaz na to je: dámska móda. Veľké množstvo kresťanov, aj dobrých veriacich najčastejšie myslí a koná podľa spôsobu nekresťanov. Často by sme sa ich mohli pýtať: Nerobia to pohania? Na to by sme mohli uviesť nescíselné príklady. Hovoríme azda: „My zvestujeme Krista ukrižovaného, Židom síce pohoršenie a pohanom hlúposť.“⁴ Ale či nie je kríž hlúposťou aj pre nás samých? „Elpidioti!“... Ťažko chápeme hlúposť kríža. Môžeme hovoriť z plného srdca: „Ale nech je ďaleko odo mňa, aby som sa chváľil, iba v kríži Pána nášho Ježiša Krista?“⁵ Tí, ktorí naozaj takto smýšľajú, sú len ojedinelé prípady medzi kresťanmi, zriedkaví plavci na širokom mori. Myslíme naozaj: Blahoslavení chudobní, blahoslavení smutní, blahoslavení, ktorých prenasledujú? Keď sami trpíme, cítime sa nešťastnými; keď druhí trpia, máme súcť s nimi, čo je iste správne, ale či hovorí niekedy niekto k trpiacim v tom smysle, v akom hovoril Kristus: „Radujte sa a plesajte!“ Ak áno, blahoželáme vám k takému šťastiu a k takej sláve! — To sú veci pre kresťanov skoro nepochopiteľné. Španielske dediny. Práve *hlúposťou*, pre ktorú nemáme nijaké porozumenie. A predsa ak sme kresťanmi, malo by byť pre nás veľkou radosťou a najvyššou slávou to, že trpíme a mrieme za Krista!

Keď pohania videli správanie a smrť prvých kresťanov, vtedy nadobudli vznešenú predstavu o kresťanstve: Aký veľký len musí byť Boh kresťanov, keď tak za neho umierajú!... Ale o našom kresťanstve platia slová Tomáša Kempenského: „Ježiš má teraz mnoho priateľov pri stole, ale málo pri nesení kríža; mnohí chcú hodovať s ním, málokto však pije s ním kalich utrpenia.“ Ale také kresťanstvo nemôže premeniť svet. Naopak! „Ak nenastane dôkladná

⁴ 1 Kor. 1, 22.

⁵ Gal. 6, 14.

a trvalá zmena našich názorov a mravov, nedá sa vyhnúť najväčšiemu nešťastiu" (P. Grou).

Nariekame nad pôžitkárstvom terajšieho pokolenia, a právom. Ale proti tomu nieta nijakých iných prostriedkov, ako že začneme reformou seba samých, že sa zriekneme všetkého prepychu a budeme viesť jednoduchý a skromný život. Nie v tom je naša veľkosť, naša sláva, naše víťazstvo, že sa oddávame svetu, ale že sa ho odriekame.

Je tomu už viacej ako 30 rokov, čo vyšla dost objemná brošúrka od P. Godehára Geigera, OSB, s titulom: „Zpátky k chudobnému, pokornému, ukrižovanému Spasiteľovi“, napísaná pre kňazov. Nebolo by neosožné, keby sme z menovanej knižičky uviedli tu celé odstavce. Uvedieme z nej len niekoľko myšlienok: „V našom stiesnenom, zdanlive zúfalom položení pokúšajú sa niektoré cirkvi zachrániť tým, že sa čo najviac prispôbujú svetu. Ale je hlúpostou a zaslepenosťou hovoriť o smierení sveta s Kristom a s jeho Cirkvou alebo vo svojom živote chcieť vyhovieť obidvom. — „Nepripodobňujte sa tomuto svetu!“⁶ Áno, nepripodobňujte sa mu ani vo vnútri, v smýšľaní, ani navonok, v odevu preto, lebo vonkajšok je zrkadlo ducha. Kňaz podľa tridentského snemu má vo svojom správaní ukazovať len „dôstojnosť, pokoj a nábožnosť“. Úsilie prispôbovať sa čo do vonkajšku, ako je len možné, svetu, neshoduje sa s týmto predpisom. Mýli sa, kto si myslí, že si svet váži zosvetárčeného kňaza; ľutuje ho síce, ale opovrhne ním. Ak nás svet nechce, nie je na vine tomu dlhá reverenda. Reforma má začať vo vnútri a nie svetským odevom. Takto nezískame svet, ale svet si podmaní nás. „Keď soľ vyvetrá, čím sa osolí?“⁷ — Len sväté kňazstvo premáha svet a príťahuje duše, je presvedčujúcim a ma-

⁶ Rim. 12, 2.

⁷ Mat. 5, 13.

katelným dôkazom božského pôvodu Cirkvi a pravdivosti jej učenia. Kňaz — druhý Kristus. Ako taký musí sa čo možno najviac vyznačovať smýšľaním a životom Kristovým. Ale Kristus nerobil nijaké kompromisy so svetom, lež priamo konal proti nemu. Premáhal ho chudobou, pokorou a krížom. A podobné zbrane musíme upotrebiť aj dneska. Je známe, ako svet bez prestania vyčítuje kňazstvu, že v boji za práva Cirkvi sleduje len sebecké ciele a ako ukazuje, že koľkí preto nedôverujú Cirkvi a kňazstvu. Tento ustavičný útok môžeme odvrátiť len najväčšou nezištnosťou a veľkodušným obetovaním časných záujmov. Kristus nemal, kde by si bol hlavu položil, a my by sme si chceli shromažďovať zemské poklady? Nie bohatstvom, blaženým životom a všetkým pohodlím, lež odriekaním a obetou imponujeme svetu a obrodzujeme ho. Tým sa stávame soľou skazenej zeme. V kráľovstve nebeskom všetko je milosť božia. Pramene milosti sú však kríž a obeta. „Ak len nebude vaša spravodlivosť hojnejšia, ako zákoníkov a farizejov, nevojdete do kráľovstva nebeského“⁸ Čo sa týka vonkajšej nábožnosti, v tomto ohľade Kristus nikdy nerobil výčitky zákonníkom a farizejom, ba mnoho ráz vyzdvihol ich presnosť, ktorá pri vykonávaní vonkajších úkonov bohoslužby išla do maličkosti. Všetko bolo čo najdôkladnejšie usporiadané a presne sa aj plnilo. Jednako všetko chýbalo. Chýbal práve duch, v ktorom sa ukázal Mesiáš, duch odriekania a sebazaprenia, duch chudoby a pokory, duch pokánia a lásky. Ak však chceme byť úprimní, musíme priznať, že farizejstvo sa skrýva nielen v židovi, ale aj v kresťanovi. Nie je ani azda najväčším zlom pre Cirkev v našich časoch zúrivosť vonkajších nepriateľov Cirkvi, ale vnútorná otrava — falošná nábožnosť. Nie je veľkým nešťastím, že zlí sú zlí, ale že dobrí

⁸ Mat. 5, 20.

nie sú naozaj dobrí, pretože u tých pri všetkom lesku dobra chýba duch Kristov, duch odriekania, chudoby, pokory a kríža, ba mnoho ráz pod rúskom nábožnosti skrýva sa chtivosť majetku, ctižiadosť, pýcha a pôžitkárstvo... Nehľadáme príliš mnoho uznanie, vyznačenie, čestné tituly? Nepodobáme sa v tomto ohľade priveľmi synom tohto sveta? Nemôže tu niekto povedať: „Dostali svoju odmenu?“ „Kniežatá národov panujú nad nimi, a tí, ktorí sú veľmožmi, prevádzajú moc nad nimi. Nie tak to bude medzi vami; ale kto bude chcieť byť väčším medzi vami, nech je vašim sluhom.“ Čo je ľuďom vznešené, to je ohavnosťou pred Bohom.“⁹

„Strašný je boj, ktorý nepriatelia Cirkvi a duší spojení teraz vedú proti nim. V tomto boji možno zvíťaziť len s pomocou milosti božej, ktorú nám sľuboval vo svätom Evanjeliu, čo je však len vtedy isté, ak úplne vnikneme do ducha svätého Evanjelia. Zvíťazíme v kríži Kristovom. Ale uvažujeme vôbec nad tým, čo znamená: v kríži Ježiša Krista? Zatiaľ hľadáme majetky a radosti sveta a slávu pred ním, sme nepriateľmi Kristovho kríža, — môžeme pritom ešte aj chcieť hlásať jeho krásne slová a konať služby božie alebo Cirkev Kristovu ozdobiť lesklou vedou? V kríži Ježiša Krista zvíťazíme len vtedy, ak kríž milujeme; kríž milovať znamená však na kríži žiť a mrieť, znamená odriekať sa, zapierať sa, trpieť a obetovať sa. Čas mimoriadnych bojov a nebezpečenstiev vyžaduje od kňazov svätej Cirkvi aj mimoriadne obety. V takých bojoch len modlitba ako zbraň už nestačí. Tu sa hodia slová Pánove: „Tento duch však nevyženie sa iba skrze modlitbu a pôst.“¹¹

Ak kňazi Cirkvi neprinesú tieto obety, prídu katastrofy, ktoré mnohé tisíce duší vytrhnú

⁹ Mat. 20, 25—26.

¹⁰ Luk. 16, 15.

¹¹ Mat. 17, 21.

z Cirkvi a kňazov a stádo Cirkvi opäť privedú k poznaniu, že je to len milosť božia, ktorá zachováva Cirkev a zachraňuje duše, a že táto milosť je len tam, kde kňazstvo Cirkvi zadosť robí svojej povinnosti — totiž pristáva na obeť Ježiša Krista. Veľké pohromy východného rozkolu, reformácie, revolúcie, a sekularizácie stoja ako výstražné výkričníky pre každého, ktorý má otvorené oči. Preto nech všetci kňazi svätej Cirkvi spolupracujú na tom, aby duch chudobného, pokorného a ukrižovaného Spasiteľa Ježiša Krista našiel v kňazstve novú životnú silu. *Zpátky k chudobnému, pokornému a ukrižovanému Spasiteľovi Ježišovi Kristovi!* To musí byť heslom kňazstva katolíckej Cirkvi v XX. storočí!"

Čo sme tu povedali kňazom, to viacej-menej platí pre všetkých kresťanov.

Pochybený okultizmus.

Univ. prof. Dr. Jozef Babo r.

Karel Weinfurter: „Nebezpečí okultismu. Zápas mocností světlych s temnými. Výstražný spis pro každého.“ 1937. České lidové knihkupectví a antikvariát (Josef Springer) v Prahe I. — Filiálka Kr. Vinohrady. Kč 10. Str. 140.

Karel Weinfurter: „Zázraky a jich výklad okultními naukami.“ 1927. (Tamtiež.)

Ak preberáme nejakú vedeckú otázku s odborníkom, je dorozumenie možné a zpravidla aj ľahké; tiež s úplným neznalcem je možné sa dorozumieť, ale s polovzdelaným nedoukom nikdy, lebo ten informácie neprijíma, ale trvá stále na svojom polovičatom stanovisku. Poznal som pred dávnymi rokmi prípad istého poddôstojníka, ktorý trpel takouto súkromnou logikou, a je veľmi typický. Volal sa krstným menom Václav a bol veľkým ctiteľom sv. Václava.

Bol veľmi živého temperamentu a tu mal raz videnie asi tohto obsahu. Svätý Václav ho povzniesol vysoko nad zemeľu a tam mu ukázal svetovú (presne slnečnú) sústavu. Slnko zaujíma vládnuce postavenie a Merkúr ako najbližšia a najmenšia planéta pri slnku vykonáva *kyvadlové* pohyby, a to rýchle, v malom kruhovom oblúku (tiká sem-tam ako kyvadlo hodín). Podobne ďalšie planéty, vždy vo väčšom úseku kruhu a vždy pomalšie. Tieto pohyby planiet sa premietajú na oblohu, ale hvezdári ich mýlne doplňujú na kruhové (zatvorené) dráhy, hoci ide len o kyvadlový pohyb. „Já to vím, já jsem to viděl“, zvolal víťazne. V podobnom subjektívne šťastnom, ale nie závidenia hodnom postavení je autor (správne ruminátor) uvedených dvoch kníh a radu iných podobných, ktorých obsah v nich tiež výdatne uvádza. Katolícku náuku cez tú chvíľu veľkopansky opravuje, hoci si napr. pletie nepoškvrnené počatie Panny Márie s panenským pôrodom! (Str. 118. „*Nebezpečie* etc“). Okultné složenie človeka uvádza (v spise „*Zázraky* atď.“ na strane 51—65) asi takto. Človek má 1. *hmotné telo*, 2. *astrálne telo*; toto čiže „dvojník“ je podobné predošlému, ale skladá sa z hmoty veľmi jemnej („éterickej podstaty“), takže napr. ľahko prechádza hmotou, lebo môže v istých okolnostiach vystúpiť z človeka; je sídlom magických síl nižšieho radu. 3. *Sila životná* (indicky *živa* alebo *prana*), tiež „životný magnetizmus“, je akosi energetická stránka vitality. 4. *Kama* je súbor nižších žiadostí človeka (ako je hlad a pod.), ktorý činnosť vedie k siedmim hlavným hriechom, a s predošlými troma princípmi tvoria smrteľnú štvoricu človeka. 5. *Manas* je nižšou dušou človeka a spojuje sa s mysliacim princípom človeka (ind. *číta*); je sídlom vonkajšieho rozumu a po smrti obyčajného človeka sa rozdeľuje na dve časti. 6. *Buddhi*, slovo ženského rodu, je svetlo poznania a konečne 7. *atma* je duch,

pneuma, Duch svätý. U kresťanských mysliteľov sa volá táto atma tiež Ježišom Kristom (str. 63. v spise *Zázraky... atď.*).

Ako je známe, u starých Egypťanov bola kedysi rozšírená domnienka, že každý jednotlivý človek má vo svojom jedinom tele dve samostatné duše, nižšiu a vyššiu. Tiež v kresťanstve bola a je ustálená istá tripartícia: sárks, psyché, pneuma; u svätého Pavla (*caro, anima, spiritus*) a podľa toho sa rozoznávajú podľa prevahy týchto troch princípov ľudia ako sarkinoí, psychinoí a pnematinoí. Ale duša a duch tu znamenajú len súbory nižších a vyšších duševných úkonov jednej jedinej ľudskej duše každého ľudského jedinca v jednom tele. Ľudská duša je celkom jednoduchá duchovná podstata: neskladá sa teda z nijakých častok, ale eo ipso nemôže byť tiež súčiastkou nijakej inej, ďalšej nadosobnej (supraindividuálnej) vyššej duše; tomuto nesmyslu podľahol, bohužiaľ, čo aj len hypoteticky, sám veľký *Driesch* pri pokuse o výklad telepatie; pripúšťal totižto, že jednotlivé ľudské duše tvoria v akejsi vyššej duchovnej rovine nejakú složitú vyššiu dušu, a odtiaľ (z astrálnej roviny) poznávajú veci na veľkú vzdialenosť časovú aj priestorovú. Je katastrofálnou nehodou nemať účasť vo philosophia perennis! *Weinfurter* nabáda síce (v „*Nebezpečí atď.*“ str. 103) svojich čitateľov, aby spoliehali vždy a všade jedine na ochranu Ježiša Krista, na Prozreteľnosť Božiu a aby sa nikdy nespoliehali na hmotnú ochranu. Archeologickými nálezmi v Cheopsovej pyramíde potvrdzuje, ale aj opravuje proroctvá Danielove a svätého Jána, apoštola, v Zjavení a tak predpovedá roku 1927 na r. 1936 obdobie prenikavého trápenia; ale potom nastane osobná vláda Kristova.

Kto stratí pravú, nadprirodzenú vieru, podľahne prirodzene poverám. Ako *Schleich*, tak aj *Weinfurter* zapiera nadprirodzenosť zázrakov a nadprirodzené účinky celkom nesmyselne pripo-

čitava prirodzeným vloham člověka. Na str. 69 svojej knihy „Zázraky atď.“ hovorí doslovne: „Okultní čili magické nebo mystické síly jsou uloženy a utajeny v každém člověku a ten, kdo se věnuje náboženské disciplině v pravém smyslu, nikoliv náboženství zevnímu, nýbrž vnitřnímu, může je v sobě vyvinouti a může je i ovládati.“ Nie je to tak a vie to každý zdravý ľudský rozum, nezvedený nesmyslami a nie lživý. P. Anzelm Stolz, OSB, v knihe „Theologie der Mystik“ 1936 (u Pusteta v Regensburgu) ustaľuje: Ako nadprirodzený úkon viery, ako súhlas so zjavenou pravdou nejavia nijakú zvláštnu štruktúru psychologickú, ale predsa sa od iných aktov líšia ontologicky (svojou podstatou) základným spôsobom, tak tiež nemusí byť mystická skúsenosť spojená s cudzorodými duševnými stavmi; no jednako má svoje vlastné jestvovanie aj bytie, ktoré presahuje (tak ako u nadprirodzenej viery) prirodzený psychologický rozbor. Podľa okolností ovplyvňuje, pravda, často mystická skúsenosť duševné dejstvo; v tom však neväzí podstata mystiky (ako ani nie u nadprirodzenej viery). Mystické zjavy pochádzajú z vyššieho, nie z tohto sveta, a preto sú skutočné a pravé mystické stavy mimo kresťanstva holou nemožnosťou. A keďže podstata mystických skúseností je mimo (trans) čirej psychológie, nie je možné ich tiež (adekvátne) vysloviť prirodzenými ľudskými vyjadrovacími prostriedkami: nevysloviteľné slová u svätého Pavla. Toľko Anzelm Stolz. Kto stratil pravú vieru alebo jej má málo, upadne do nadbytku falošnej viery a prisudzuje tvorom vlastností a sily, ktoré vôbec nemajú; a to je povera, smutná náhrada viery.

Ukážka jeho argumentácie: Na str. 111 „Zázraky atď.“ píše: „Podľa Evanjelia Markovho XVI. kapitola, povedal tiež Kristus, že kto verí a sa pokrstí, bude mať ono znamenie, o ktorom som písal hore. Teda nie kto bude pokrstený,

ale kto sa sám pokrstí." Už samo sebou nesmysel, ale spomenuté miesto (Mar. 16, 16) zneje v pôvodine: o pistensas kai babtisteis sothese-tai, *qui crediderit et baptizatus fuerit, salvabitur.*

Na niekoľkých miestach vyslovuje sa tiež o stigmatizovanej Terézii Neumannovej v Konnersreute, hockde aj tónom ako by autoratívnym. O celom prípade však nie je náležite informovaný. Nesprávne referuje o stanovisku Cirkvi v tej veci. Ako je známe, tým zaoberal sa bavorský episkopát, hoci nie celkom vhodne. Zato však *Pius XI.*, svätej pamäti, dal vec dôkladne vyšetriť a z jeho poverenia previedol to Magnif. *Aug. Gemelli, OFM*, permanentný rektor univerzity Božského Srdca v Miláne, ktorú tí dvaja (*Pius XI.* a *Gemelli*) založili. Po *Gemelliho* referáte *Pius XI.* udelil Terézii Neumannovej pápežské požehnanie a poslal jej svoju podobizeň s vlastnoručným podpisom; je to len osobný prejav, ale iste veľmi významný. Každý rozumný človek chápe, že za života tej stigmatizovanej celý prípad nemôže byť definitívne vyriešený.

„Kristus bol preto ukrižovaný, že každý jednotlivec musí podľa duševného zákona prijať rany klincov Kristových, lebo od praveku sú tieto rany príchodmi Ducha svätého“, čítame na str. 112 spisu „*Nebezpečí okultismu*“.

Druhá smrť, o ktorej sa zmienil Ježiš Kristus, je len jedna z niekoľkých úmrtí, ktoré prekoná každý človek (v „*Nebezpečí okultismu*“ str. 16.)! Kristus pre okultistov nie je prototyp, nie je Pravda a Boh a Prameň, ale len odbleskom „okultnej zákonitosti“. Medzi pravou, katolíckou mystikou a týmito prevrátenosťami je bezdná a nekonečná priepasť, aj keby niekedy podobný zvuk slov hádam niekoho mýlil. Menej vzdelanému a pripravenému čitateľovi treba zakázať také čítanie, nehľadiac vôbec na pohoršenie. Každý človek je principiálne súci na mystické stavy (pravda, len pomocou potentia

oboedientialis); ale nie každému sa ich dostáva už in via. P. Fr. Naval v malej, ale obsažnej príručke „*Theologiae asceticae et mysticae cursus*“ (1925 v Turíne) na str. 234—5. hovorí: *Cognitio intuitiva divinarum veritatum cum intensissimo amore Dei modo aperte sapernaturali obtenta, vi superiorum donorum Spiritus Sancti.* A čo platí o mystickom poznávaní, platí tiež a to tým viacej o mystických úkonoch; strhovať zázraky do prirodzeného poriadku je absurdné, nemorálne a nevkusné vo svrchovanej miere. A preto aj keď niekde vo Weinfurterových knihách nájdeme azda nejaké miesto, ktoré, vytrhnuté z kontextu, by svojim doslovným znením vari obstálo, nesmieme nikdy zabudnúť, že celé jeho stanovisko je principiálne len odmietnutia hodné! *Diabolus est simia Dei* a s čertom nijaké spolky! *Weinfurter* cez tú chvíľu opravuje katolícke stanovisko aj o posadlosti, ale pritom celkom bludne blúzni o démonoch. A tak to je u neho vôbec. Asketika vystačí s psychológiou (porov. *J. Lindworsky: Psychologia askézy* 1944, v Trenčíne, *Veritas*, slovensky), mystika nie.

NAŠE NÁDEJE.

Rozprava o láske a sexu.

2.

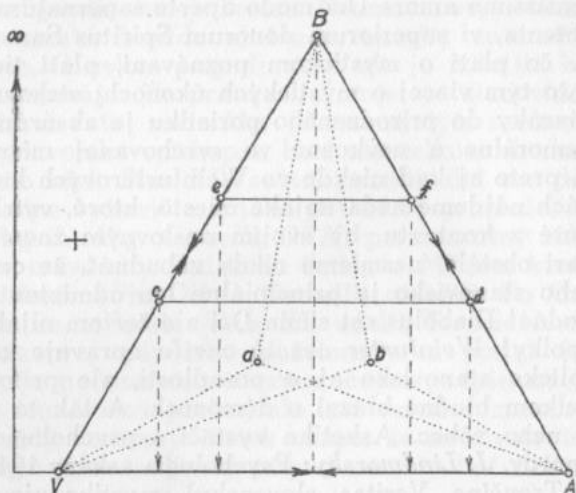
Vznešená láska.

MUC. Vladimír Stercula.

Základ vznešenej lásky je v Bohu, preto podľa neho sa celá riadi. Širšie bola rozvedená

Na str. 119. „*Nebezpečí atd.*“ čítame napr.: Bohu je zkrátka všetko možné a teda aj nepoškvrnené počatie panny. V Indii napríklad môžu istí joginovia školy tantrickej oplodniť ženu čírym vyslovením istých magických viet, ktoré sa nazývajú „*mantra*“, na akúkoľvek vzdialenosť. — Podľa vážnych informácií vyšla v Indii okolo roku 600 pred Kristom slušná logika, ale celá ostatná „filozofická“ literatúra tamojšia (pohanská, modloslužobná) je strašne pomýlená; jednako sa dosiaľ s istej strany precenňuje.

už na začiatku, tu preberieme len jej uplatnenie. Život sa prežíva v rovine kladnej, lebo ide o lásku kladnú, preto je i + označená; šípka ukazuje na jej tendenciu viesť k nekonečnu, k Bohu.

Muž *V* od chvíle prvého triezveho uvažovania o problematike lásky stavia si pred oči panenskú dokonalosť Matky Božej a život vlastnej matky. Buduje svoj najkrajší pochop o láske tým, že uznáva jej pôvod v absolútnej Láске a uvedomuje si aj následky, plynúce z toho uznania. Teda ju na svoj najvlastnejší život úplne aplikuje.

Prvý vzťah *V* bude budovaný, pravda, najprv v smere od *V* k Bohu *B* a smerom *BV* bude dostávať milosť na prepracovanie sa k pravde a istote, že príde deň, kedy bude môcť poznať dokonalú ženu. Svoj vzťah k *B* uskutočňuje celým svojím životom, ale predovšetkým najšpecifickejším prejavom človeka — modlitbou. To znamená, že (čo ako to nečasovo zneje) naučí sa modliť za svoju čistotu a naučí sa modliť za svoju budúcu ženu *A*, hoci ju ešte

vtedy možno ani nepozná. Takto nakloniac si B usiluje sa uskutočniť celý trojuholník VBA . Takto u kladnej lásky smer akcie nie je hneď VA , ale VBA , aby skrz zapojenie B do celého svojho počínania dosiahol posvätenie lásky a maximálnu istotu, že A , poznaná skrz B , bude vznešená, objektívne najhodnotnejšia žena. Tak je tu zábezpeka, že V nikdy nemôže upadnúť do depresie, že dobrej ženy vo svete už niet, lebo skrz B nadobúda istotu, že žena A , ktorá je dokonalá, naozaj jestvuje. Svoju činnosť v smere VB vystupňuje čo najviac, aby si ju ozaí zaslúžil a uskutočnil dokonalé manželstvo. Preto za jediný cieľ chodenia s dievčaťom pokladá jej dokonalé poznanie, aby mohlo byť uskutočnené manželstvo. Keďže u vznešenej lásky deje sa všetko v najtesnejšej spolupráci s B , zabezpečuje sa aj to vznešené, že A počína celkom takú akciu v smere AB , aby si skrz B mohla V vyprosiť. Ustauľujeme teda, že záväzky voči B sú dokonale obojstranné.

Takto sa V i A budú k sebe približovať ako dvaja integrálni, celiství ľudia, uvedomujúci si nielen svoje telesné hodnoty, ale predovšetkým duchovné; a takto dostávame základňu najdokonalejšieho trojuholníka, aký môže existovať vo svete, VBA . Poznávajú sa dvaja ľudia, ale nie prázdnymlkovaním, tykaním a bozkom pri prvej schôdzke, celkom len skrz svoj sexus, ale skrz Boha. Takéto poznanie zabezpečuje súčasne najväčšiu istotu vo vzájomnom posudzovaní a hodnotení, lebo meradlo tu nie je obmedzený ľudský rozum, ale Boh, absolútna Pravda. Nesostavujú sa teda takto umelé lásky, ktoré trvajú ako májový sneh, ale tvoria sa hlboké vznešené lásky tak, že človek spolupracuje s najväčšou hĺbkou dokonalosti, s Bohom. Preto poznávanie nedeje sa na takých miestach, ktoré nútia človeka správať sa apriorne neprirodzene, ako je korzo, zábavná miestnosť alebo strand, ale v dennom, jednoduchom živote, kde

žije každý tak, ako to jeho prirodzenosti najlepšie vyhovuje. Preto *V* nikdy nemôže *A* na druhý večer vernosť do smrti prisahať, lebo pri akcii má stále na zreteli *B* a to, že *A* bude jeho ženou na celý život. Toto vie dobre i *A* a nikdy si od *V* nič iného nedovolí, iba to, čo do vznešeného plánu prináleží.

Takto sa poznajú dvaja ľudia spôsobom najvznešenejším a začínajú celkom uvedomelú činnosť hlbokého poznávania. Nestrácajú nikdy spoločný čas prázdnyimi rečami, ale usilujú sa čo najhlbšie vniknúť jeden druhému do srdca. Od prvej chvíle svojho rozhovoru dajú vzniknúť najteplejšiemu dorozumeniu sa skrz lásku *B*, úplne ju uplatňujúc na seba. To znamená, že pochop úcty a nedotknuteľnosti je u nich zvlášť na vysokom stupni vybudovaný.

Tu sa tvorí spoločný svetonázor, aby sa potom v manželstve nerozišli preto, že *A* chcela psíka a *V* syna. Spoločný svetonázor spočíva v hlboko prežitom katolicizme, ktorý súc božského pôvodu, vždy má dosť potencie, aby všetky otázky svojou pravdou riešil. Preto každý problém, či je to už zo života *V*, označený *a*, alebo zo života *A*, označený *b*, rieši sa vždy cestou *VBA*; a až potom sa z toho vyplývajúce dôsledky uplatňujú v smere *aV* pre *V* a v smere *aA* pre *A*. Celkom totožné riešenie situácie je aj pri otázkach zo života *A*, ktoré riešené cestou *ABb* uplatňujú sa na svoj život a v smere *bV* na život *V*. Tu je najdokonalejší predpoklad, aký je len v ľudských silách. Obaja sa dohodnú na jednej a tej istej centimetrovej miere skrze *B*, ktorá je pevne záväzná pre oboch, takže sa nikdy nemôže stať to, že *A* nameria kus plátna na 5 m a *V* by pochybil ešte lakeť.

Takto sa prakticky uskutočňuje aj pochop o lojálnom správaní sa *A* k *B* a opačne i v čase najväčšej odlúčenosti od seba. Kilometrové vzdialenosti pre *B* neplatia a láska *B* zbožštená

nedá sa už merať ľudskými mierami. Takzvané podvádzanie je tu celkom neznámy pochop, lebo prv ako by k akcii pristúpili, aj *V* aj *A* stretli by sa najprv s *B* vo vlastnom svedomí, a tu je najprv škoda na vlastnej duši. Každý bude najprv zodpovedať za svoj vzťah k *B*, až potom k *V* alebo *A*.

Skrz prítomnosť *B* je odstránený celkom pochop o neprítomnosti jeden druhému, lebo duše sú so sebou v neustálom styku, a to nie je fiktívne, ale skutočne, reálne. To najmä preto, že nepokladajú za nemoderné modliť sa jeden za druhého, obyčajne v tú istú hodinu cez deň, a duše, spejúce k Bohu, sú celkom spolu. To je najdokonalejší súbor lásky, najdokonalejšie jej zvýraznenie skrze Boha. Pri odlúčenosti je správne vedená korešpondencia celkom na mieste. Tu už vôbec nemá platnosti list, písaný slovami vzrušujúcimi, ale list, podávajúci duši kus vlastnej duše. Cez takúto korešpondenciu sa prelievajú najdokonalejšie a najhlbšie mvšlienky, psychologické analýzy, lebo to núti seba, vnútro zvýrazniť a na papier položiť. Ostro zachycuje to, čo sa v najintímnejšej chvíľke samoty zažíva, čo by bolo azda znehodnotené zabudnutím a nepodaním druhej milovanej osobe ako to najvnútornejšie. Naučí ich to hlboko, dôsledne analyzovať seba a vysloviť to, čo sa mnoho ráz len podvedome tuší a naučí za vypovedaným dôsledne stáť a nebáť sa afér a kompromitácie ako u lásky zápornej. Takto dáva jeden druhému svoje najcennejšie, lebo aj meditácie do listov vpisuje — svoje rozhovory s Bohom, láskou obom najvlastnejšou.

Toto je cesta, ktorú teraz už oba podnikajú spoločne, ruka v ruke k *B*, lebo si aj najvnútornejší duchovný program spolu zariaďujú. Spolu študujú tie isté knihy, bohaté zásoby do duše prinášajú. Spolu meditujú a najtesnejšie s Bohom sa spájajú. Čo však je najvzneše-

nejšie, spolu ho denne Eucharistiou prijímajú, aby ten najdokonalejší činiteľ v oboch účinkoval.

Vtedy sa už obaja nachádzajú v bodoch c a d . Čo zaujímavého nám vtedy prezrádzajú kolmice spustené s tých bodov na základňu? Vzdialenosť VA na cd sa skrátila a aj ich telá, preduchovnené Kristom, cítia, že si viacej patria. Pozorujme, o koľko je trojuholník cBD od prvého menší a musíme uznať, že V a A s B si už o veľa viacej patria, bo sú si bližšie.

Prírodu na výletoch nezneužívajú na zbavenie sa svojich najväčších hodnôt a odlúčenie sa od Krista ako v prípade zápornej lásky, ale používajú ju na ešte tesnejšie somknutie s Kristom. Naučia sa prírodu chápať v jej hĺbke, mnohotvárnosti aj jednoduchosti aj v jej dôstojnosti. Nezneužívajú, ale využijú schopnosť prírody dávať láske teplo, prostredie na čím najdokonalejšie sblíženie. Naučia sa obaja v prírode mlčať, počúvať jej hlas, ktorý je hlas boží. Naučia sa najhlbšie do vnútra svojho nazerať. To si už vtedy na celý život osvojujú zvyk čistého bavenia sa v prírode, ale neostávajú len pri sebe, ale obetujú ho čistému Srdcu Ježišovmu, ktoré je strašne špinené všetkým tým, čo je páchané proti prírode, proti láske, proti telu ľudskému, proti manželstvu v prírode.

Prispôsobujú sa takto celkom, jeden druhému dajú úplnú voľnosť rozvinúť svojský charakter. Nezotrávajú nikdy tvrdošijne na svojich vrtochoch, lebo hnev medzi nimi je neznámy pochop.

Takto kristianizujúc svoj život V a A spejú ešte bližšie k B a dostávajú sa na horizontálu ef , a sme nútení zasa radostne konštatovať, že sú si dušami bližšie, ale i telami s B , lebo trojuholník je už iba skrz eBf označený. Naučili sa už totižto chápať i svoju vznešenú telesnosť. Nepokladajú ju za predmet predajnej veci, áno

za svoj najväčší tromf, argument a vábidlo, ale zbožšťujúc ho, pokladajú sa za chrám Ducha svätého. Preto kdekoľvek ich stretneš, môžeš byť uistený o ich čistote a vznešenom správaní, či je to v lese či v kine alebo na zábave, lebo všetko posväcujú Bohom, ktorého v srdci nosia. Telo už nestojí v ceste k Bohu ako u zápornej lásky, ale skrze Boha pomáha rozvinúť tvorivú silu a zúčastňovať sa na Tvorcovom pláne dávaním nového života. Naučia sa vznešeným spôsobom hovoriť aj o otázkach najintímnejších, lebo všetko je vznešené aj sexus, keď je Bohom posväcované.

Preto nečudujú sa, že nestretávajú sa vždy obaja vyslovene krásni, lebo ich záujem neišiel na prvom mieste o krásu telesnú. Ale to nie sú tváre nepekné, lebo ich krása je zvýraznená duchom, nie šablónovitým úsmevom. Pred takú tvár treba si sadnúť a zamyslieť sa a poznávať, čo čelo, črty vyjadrujú, a skrze oči priamo hľadieť do duše. Potom poznáme pravú hlbokú krásu, nie podľa figúry módy urobenú, ale krásu najvznešenejšiu, lebo v duši je Kristus, a ten je najdokonalejšia krása.

Postup: pud, erotika, láska vie *V* s radosťou *A* prispôbiť a na čistote zotrvať s pomocou *B* rád sa i erotiky vzdáva. Preto nijaká obeta pre *B* im nie je ťažká, lebo súc presvedčení, že je to len na ich najvlastnejšie dobro, radi sa vzdávajú objatí aj bozkov po zasnúbení. Azda nepochopiteľné, že ľudia odhodlaní si už celý život patriť, takto k Bohu spejú; ale veľké je jeho milosrdenstvo. Ono dá i najťažšie radostne prekonať; preto aj tým radostnejšie je naše zisťovanie, keď *V* a *A* v manželstve sa stretajú a ich duše aj telá sviatosťou manželstva skrze *B* sú posväcované.

Takýto je vznik dokonalého, svätého manželstva, ktorého životným cieľom je život svätej Rodiny. Tu, hľa, vzor pre nás!

Tažko tomu uverí človek dneška, viem to dobre, bo tento už vo svojom tupom mozgu nemá kategórie na takéto chápanie. On je súci cestu *V* a *A* k *B* nazvať nenormálnosťou, chorobou, ba perverznosťou, náboženským fanatizmom a platónskym bigotizmom. Nečudo, on také cesty okolo seba nevidel, keďže sa s dokonalosťou nestretol, bo nechcel sa stretnúť; takéto svätuškárenie mu priveľmi tymiánom vonia. Nuž výsmechom by chcel bagatelizovať vznešenosť čistej lásky. No Boh sa nedá bagatelizovať. On je najväčšia skutočnosť sveta. Ostatné je len komédia, bavenie sa na veľkých, keď sa bez neho koná. Preto ani naša láska k človeku sa bez neho nedá uskutočniť.

Keď si však daktó myslí, že jeho „láska“ je len jeho vlastnou vecou, tak jeho život charakterizuje zvrátená láska. Potom nech tiež sám so sebou zúčtuje a vyrieši si vlastný život. To je tiež len jeho najšúkromnejšia vec.

DO VÝŠAV.

Miernime boj tela proti duši pôstom.

Svätý Bazil.

Pôst je užitočný v každom čase pre tých, ktorí sa radi postia. Ani posmechom sa neopováži diabol napadnúť postiaceho: a strážcovia nášho života — anjeli — radostne ochraňujú tých, ktorí majú dušu očistenú pôstom. Tým viac je on chvályhodný dnes, keď sláva božia sa rozhlasuje po celom okruhu zemskom. Nejestvuje ostrov a vôbec pevná zem ani mesto, národ, ba nejestvuje ani najzapadlejší kút zemský, kde by nezašiel ohlas Evanjelia. Lebo aj vojsko, cestovatelia, plavci a obchodníci, všetci rovnako počúvajú prikaz boží a radostne ho prijímajú. Teda nech nikto nechýbuje z katalógu postiacich, v ktorom sú zapísané všetky národy a každý vek bez rozdielu hodnosti.

Anjeli spisujú veriacich po všetkých cirkvách. Dávaj teda pozor, aby si pre kúsok jedla nevbekol do siete satana; aby si nebol zapísaný anjelom a seba samého postavil pred vodcu vojska ako (hriešneho) ubehlíka. Menší hriech by si spáchal, keby si po odhodení štítu bol chytený ako ubehlík, ako keby si sa musel predsta-

víť po odhodení silného štítu pôstu. Si bohatý? Nezavrhní pôst, ale ho prijmi za spolustolujúceho, aby nemusel na teba raz žalovať pred Sudcom. Potupený chudobný neobviňuje pôst, veď je mu už priateľom. Ako je ženám prirodzené dýchanie, tak i postenie má im byť celkom zrejmé, prirodzené. Deti ako zelené rastliny poľievajú sa vodou pôstu. Starci majú už oddávna zvyk v pôste a priateľstvo s ním, veď obľahčuje prácu.

Pôst: podobnosť anjelov, priateľstvo spravodlivých, čistota života. Pôst urobil Mojžiša zákonodarcom. Ovocím pôstu je Samuel. Pôst vychoval z veľkého Samsona obraz vychovávateľky: kým tento muž sa postil, na tisíce padali nepriatelia a ich šiky boli rozprášené a zázračnú silu vífazov nikto nemohol zlomiť. Keď však začal piť a páchať nemravnosti, ľahké bolo vífazstvo nepriateľov. Eliáš, pôstiac sa, zavrel nebo na tri roky a šesť mesiacov. Keď totiž zbadal krivdu, pochádzajúcu z nemierneho požívania hmotných jedál, násilne zaviedol pôst, skrže ktorý hriech, až príliš rozšírený, sa zmiernil a prestal. Pôst zabráni vífazný postup začatého zla, ako strmá skala naraz prekazí cestu. Prel.: *Fr. R., OP.*

Z rozjímaní svätého Augustína.

Ti si Kristus, môj veľký otec, môj Boh všetkého milosrdenstva, môj veľký kráľ; ty si môj dobrý pastier, môj jediný učiteľ, môj pomocník, plný všetkej dobrotivosti; ty si môj úchvatne krásny miláčik, môj živý chlieb, môj večný kňaz, môj vodca na ceste do vlasti, moje pravé svetlo, moja svätá sladkosť, moja nová cesta; ty si moja žiarivá múdrosť, moja čistá úprimnosť, moja pokojamilovná svornosť; ty si moja všetka ochrana, môj cenný podiel, moja večná spása...

Ó Ježišu Kriste, láskavý Majster, prečo som Ťa nemiloval v celom svojom živote? Prečo som netúžil len po Ťebe? Môj Ježiš, nech aspoň odteraz srdce moje horí túžbou a nadšením pre teba. Túžby môjho srdca, rozpáľte sa ohňom lásky a poponáhľajte sa k Ježišovi; utekajte, veď ste sa už dosť nameškaly. Ponáhľajte sa, aby ste našly cieľ, po ktorom dychtíte. Ozaj nájdite toho, koho hľadáte! Ó Ježiš, kliatba na toho, kto Ťa nemiluje! Nech sa jeho srdce naplní trpkým žiaľom...

Ó sladký Ježiš, kiežby Ťa každé dobré srdce, zasvätené tvojej chvále, vždy milovalo, v tebe sa tešilo a teba obdivovalo. Bože, ty životný podiel srdca môjho, božský Ježiš, nech moje srdce upadne do svätej mldoby, aby si ty žil vo mne a aby v mojej duši vzblkol horiaci uhol tvojej lásky, aby svietil bez prestania na oltári môjho srdca. Nech rozpáli moju bytnosť do špikov a nech plápolá v útrobach mojej duše, aby som sa mohol konečne v deň svojej smrti zjaviť pred tebou úplne strávený v tvojej láske... Amen.

Prel. *Ant. Domin.*

Skutočná láska.

P. Lacordaire, OP.

Kým vek a najmenšie prekážky znepokojujú naše priateľstvo, zatiaľ božia láska skrže Ježiša Krista zbavi nás všetkého zla a všetkých slabostí. Môže sa zmenšiť v detstve, lebo je pochopená skrže iného — na kolenách matky; ale len čo sa nám stane vlastnou, ovocím našej skúsenosti a našej mužskosti, nič nevie premôcť našu istotu o nej. Dopĺňa, čo sa zmenšilo a ofarbilo každý deň. Žije na našich zručaninách, aby nám pomáhala; v opusteniach, aby nám poradila; a keď sa dotýkame snehobielych vrcholov života, v rišach ľadu, ktoré nikdy nemiznú, je nám ona teplým slnkom a najpríjemnejším, osviežujúcim vzduchom. Naše oči už nemôžu viacej vidieť, ale môžu ešte plakať a tieto slzy sú pre Boha, ktorý ich vyleje na nás.

* * *

Keď krv sa v nás búri, či nie je to preto, aby sa smiešala s krvou Ježiša Krista? Nie je to preto, lebo nehľadáme inú hlavu, ako zakrvavenú hlavu nášho Spasiteľa, iné ruky a iné nohy na bozkanie ako Jeho nohy a Jeho klincami pribité ruky z lásky k nám; nehľadáme iné rany na hojenie ako rany božské a vždy krvácajúce?

* * *

Boh vám udelil ťažšiu čiastku z bolestí tohto života; šľahal vás ako sa mu páčilo, menej v detstve — ktoré sa tresce ako v obetách — ktoré sa obetujú, a jednako ste necítili túžbu za ním, ktorú do vás vlieval. Ak skutočne chce vašu dušu vnútorne, či ju má ohromiť, aby odstránil všetko, čo by ju mohlo uväzniť? Tak by bol Boh závistlivý, hovorí Písmo sväté. Keď tie milkovania, o ktorých snívate; tá sladká a zákonitá láska, ktorá kvapkala z vášho zamilovaného srdca ako balzam; tie nevypovedateľné znaky čistej túžby, ktorá je daná ľudom na okúsenie, ale len chvíľkove; keď tieto tak vedľa opanovať človeka, či by nemal náš Spasiteľ mať obavu, keď chce, aby ste jedine jeho milovali?... Keď sa zobýname pod údermi božieho biča, či to nie je pre našu krv, ktorá vrie v našich prsiach; či jeho krv sa nevylievala pod silnejšími a ponižujúcejšími údermi?... Ach, môj priateľ, či láska nezostáva vždy láskou? Vy si myslíte, že nemôžete milovať a predsa Boh vám vložil do srdca čistú, nesmiernu a nepremožiteľnú lásku. Prechováte v sebe lásku profánnu, a Boh, ktorého ste vypovedali zo svojho srdca, vás bije a raní; On vám len odkrýva ničotu sveta; chce vás ukrižovať, aby ste tým lepšie milovali a nasledovali Ukrižovaného...

* * *

Veríte, že Boh miluje ľudí až po smrť v pokušeníach aj v fažkostiach; a pochopíte to, lebo vy tiež smrteľníci, schopní lásky, ste ochotní zomrieť za tých, ktorých milujete. Teda ako láska sa odovzdáva až po obetu smrti, podobne chce objať to, čo miluje skrze prítomnosť. Ako vy, dosiahnuc splnenie svojich túžob, skusujete tak živo túžbu po prítomnosti; a nazdávate sa, že Boh, Láska a nekonečná Túžba, je ľahostajný voči prítomnosti? Bezpochyby je prítomný všade ako Boh, ale nás tiež miluje ako človek. Je to ako človek, ktorý zomrie a trpí za vás, a vy necítite, že načím priblížiť toto zranené telo k vášmu a objať ho, pritúliť k sebe, ktoré ste ukrižovali ako odmenu za jeho utrpenie! Keď vás trápi a sužuje priateľ, necítite potrebu — pred posledným vydychnutím — svaliť na jeho srdce svoje trápenia nejakým spôsobom? Nie sú dve lásky. Láska neba a zeme sú to isté, s tou výnimkou, že láska neba je nekonečná. Keď chcete vedieť, čo cíti Boh, počúvajte údery svojho srdca a pridajte k tomu nekonečno.

Preložil: Fr. R., OP.

Svätá Mária, najponíženejšia Panna.

Svätý Bonaventura: Máriina poníženosť sa prejavila nielen slovom, ale i skutkom: nielen slovom kráľovskej odpovede, ale i skutkom zákonného očisťovania; nielen slovom, ktorým sa ponížila na služobnú dievku, ale i skutkom, ktorým sa ponížila ako vinná hriešnica. Lebo o nej hovorí: „A keď sa vyplnily dni...“ Ó tvrdá a nešťastná pýcha, ó pyšná a nešťastná zatvrdilosť hriešnika! — Hľa, Mária, ktorá nemá nijakého hriechu, podrobí sa zákonu očisťovania a ty, biedny, plný hriechov, nechceš poslúchnuť zákon zadosťučinenia; (*Spec. B. V.*)

Opát Guarricus: Ó nepoškvrnená Matka, Matka neporušená, či azda nie si si vedomá čistoty, že totiž tvoju neporušenosť ani počatie ani pôrod nezničili, ale posvätili ju? Prečo teda hľadáš liek očisťovania, ktoré je ustanovené pre ženy po pôrode, ako keby si pri pôrode a počatí bola prešla cez všetko ženské? — „Tak nám treba splniť každú spravodlivosť“ (Mat. 3, 15), aby som bola odzrkadlením a príkladom každej spravodlivosti, keď ma Boh vyvolil za Matku spravodlivosti. Poznala som pýchu Eviných synov, ktorá radšej vyhovára svoje priestupky, ako očisťuje. Myslím, že treba, aby sa oproti chybám starého pokolenia hneď na začiatku postavily vo všetkom príklady nového potomstva.

Matka, ktorá porušila povinnosti, zhrešila, a bezochybovo sa vyhovára; Matka Vykupiteľova nehreší a ponížene zadosťučiní, aby ľudskí synovia, ktorí po matke starého veku hrešia, prevzali od novej Matky poníže-

nosť očistiť sa. Ľudskí synovia, očistný čas prišiel, keď Matka najvyššej čistoty, ktorej sviatok očisťovania slávime, i prameň nám ukázala aj dala príklad, kde sa máme očistiť. Výhodnejšie a príjemnejšie je očistiť sa pri prameni ako ohňom. Kto sa neočistí vodou z prameňa, musí sa očistiť ohňom — ak si očistenia vôbec zaslúži —, a to vtedy, keď sám Sudca ako žeravý oheň zasadne, páliac a čistiac striebro i očistí synov Léviho. Kristus teraz smýva vodou, potom páli plameňom. Teraz je žriedlom pre smývanie hriešnika a šestonedielky, potom bude zúriacim plameňom a ohňom, siahajúcim až po ústa. (De Purif. B. V., 4.)

Svätý Albert Veľký: Každá hviezda je väčšia, ako sa zdá byť; tak i blah. Panna, hoci si ju Boh veľmi vážil, z poníženia bola sama pred sebou malá. Tak aj keď jej anjel povedal: „Zdravas, milosti plná, Pán s tebou...“, poníženosťou vedená sa znepokojila, ako keby chcela povedať: Nie, ja nie som hodná, aby som bola alebo ma malí za milosti plnú, aby Pán bol so mnou a aby ma volali požehnanou medzi ženami. A aj keď jej už anjel zvestoval, že počne a porodí Syna Božieho, ona predsa nezanechala svoju poníženosť, lež po oznámení celej blahozvesti povedala: „Hľa, dievka Pánova.“ Nehovorí: — Hľa, Otcova snúbenica, hľa, Synova Matka, hľa, svätýňa Ducha svätého. — Aj keby to bola povedala, necigánila by. I my musíme napodobňovať poníženosť Panny Márie, aby sme z poníženia boli malí vo svojich očiach a taktó veľkými boli v očiach božích. V tom smysle hovorí Samuel Saulovi (1 Kraľ. 15, 17): Či nie preto, že si bol malý vo svojich očiach, si sa stal hlavou izraelských kmeňov a Boh ťa pomazal za kráľa nad Izraelom? (Serm. De Nat. B. V.)

Svätý Antonín: Prebl. Panna spieva Bohu chvály — to je cieľ a úmysel jej žalmu. Preto hovorí: „Velebí duša moja Pána...“ Všimni si, že nehovorí — Boha, Snúbenica, nie Otca ani Syna, hoci mohla hocktoré z toho pravdivo vysloviť. Hovorí len — Pána —, aby všemožne vyhla vlastnej chvále a len božiu chválu mala na myslí. Lebo ak by povedala: „Velebí duša moja Boha...“, umlčala by svoju poníženosť, čo sa nemohlo stať, lebo ňou priamo prekypovala a každým slovom, skutkom i pohybom ukazovala, že je nízkou, bezcennou. Kto totiž velebí Boha, nevyjavuje svoje postavenie, lebo toto oslovenie neprezradzuje jeho pomer k Bohu. Keby povedala „Snúbenica“, veľmi by sa pochválila; ak by zas riekla „Otca“ alebo Syna, z toho by tiež vyplývala pochvala aj pre ňu. Ale ona povie „Pána“ — čo súvzťažné k sluhovi a služke. Toto meno sluhu a služky je názvom menejcenným, hoci je veľkou šľachetnosťou, keď zachováva slovo, povedané anjelovi: „Hľa, dievka Pánova“

— čím sa schvaľuje poddajnosť Kristovi, ktorému slúžiť značí panovať — povie: „Velebí duša moja Pána.“ Tie dva výroky ju urobily slávnou, že totižto spievala len chvály Bohu a nikdy nezabudla na poníženosť.

Teofylakt: Nech sa mi stane podľa slova tvojho. Som maliarska stena (tabuľa), maliar nech (na ňu) namaľuje, čo chce, Boh nech spraví čo chce.

Richard a S. Laurentio: Blah. Panna bola natoľko plná poníženosťou, že čím viac ju anjeli, Boh a ľudia vynášali, tým viac opovrhovala sebou. Lebo i keď z celého stvorenstva ona jediná bola vyvolená za Paniu anjelov, Kráľovnú nebies, Orodovnicu ľudí, Vládkyňu sveta, Matku a Živiteľku Vykupiteľovu, predsa sa natoľko ponížila a zavrhla, že sa pomenovala len slúžkou božou. Chcela totiž voľne prejsť cez úzky otvor bránky, ktorým nemôže prejsť nič veľkého.

(*De laudibus B. V. IV.*)

Preložil: J. Tomko.

Svätý Bonaventúra: Nakloň, Pani moja, svoj sluch a vypočuj ma, obráť svoju tvár a zmiluj sa nado mnou. Požívanie tvojej sladkosti oblažuje svätých a vliatie tvojej lásky je sladšie ako med. Vyžarovanie tvojej slávy osvieti rozum a svetlo tvojich zmilovaní vedie k spásu. Žriedlo tvojej dobroty napája smädných a pohľad na tvoju tvár odťahuje od hriechu. Znať o tebe a poznať ňu je koreň nesmrtnosti: a ist' za tvojimi ctnosťami je cesta spásy.

(85. žalm zo Žaltáru PM.)

Svätý Bonaventúra: Ako jeleň baží po vodnom prameni, tak moja duša dychtí po tvojej láske, lebo si Rodičkou môjho života a Živiteľkou toho, čo preporodil moje telo, lebo si mliekom živila Spasiteľa mojej duše, počiatok a koniec celej mojej spásy. Vypočuj ma, Pani, aby sa smyla sa mňa špina, osvieť ma, aby sa rozplynuly moje temnoty. Nech sa roznieť láskou môj chlad; tvoja milosť nech vyženie moju farbavosť.

(41. žalm zo Žaltára PM.)

Preložil J. Tomko.

ŽIVOT.

Fatalizmus východu a pýcha západu.

Dve veci sú, popri iných, človeku nepochopiteľné: jeho moc: Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje; jeho bezmocnosť: Bezo mňa nič nemôžete urobiť.

Upadnutý východ zabudol na moc človeka; odtiaľ fatalizmus, ktorý zabúda na ľudský čin.

Upadnutý západ zabudol na moc božiu a bezmocnosť osamelého človeka; odtiaľ jeho pýcha a nepokoj, ktoré zabúdajú na boží čin.

Tieto dve previnenia pritiahly ľahostajnosť, ktorá je vlastne praktickým zapieraním.

Pravda tvorí pokoru, ktorá stojí proti západnému hriechu, proti nepokojnej pýche, i čin, ktorý stojí proti východnému hriechu, proti fatalistickej lenivosti.

Pravda tvorí naraz aj prácu, ktorá je svojráznou ctnosťou Západu, aj odpočinok, ktorý je svojráznou ctnosťou Východu.

Západný život, Rím, obrátený smerom k Východu, vyhlásil Nepoškvrnené Počatie tej, ktorá odpovedala anjelovi Gabrielovi Fiat; tej, ktorú Cirkev nazýva: Porta orientalis. Svätá Mária, matka Božia, oroduj za obidve hemisféry sveta!

E. Hello.

O umení.

Znakom umenia je, že pripravuje harmóniu, ktorá ešte nie je dosiahnutá, a pripravuje ju tým, že nám predstavuje obraz v zrkadle. Už predom skladá prvky, ktoré sa v živote ešte boria, a usiluje sa ich složiť. Kým vzrušený a zadychčaný život pracuje ešte na kráse, ktorú prenasleduje, ale obyčajne nedostihne, zatiaľ umenie, ktoré má život viesť a ho podporovať, vyberá z neho prvky vznešenosti, ktoré skrýva v sebe, a ukazuje mu jeho budúcnosť i jeho ideál. Z toho zrejme vychodí, že podstatným znakom umenia je jasnosť, pokoj, zavŕšený výboj, vyhratá bitka, mier, už za vojny predom tušený a vyhlásený.

Pravda, klamlivé hlasy ustavične opakujú, že umelec je a musí byť hračkou všetkých vzrušení, všetkých bludov, všetkého násilienstva... Ak má umenie nájsť pokoj, musí znovu nájsť vzlet a hĺbku. Pena sa vždy chveje, vždy je rozrušená, rozkypená, zúrivá. Ale pena nie je Oceán. More je hlboké: to je tajomstvo jeho vznešenosti. Čo aké je veľké, keby nebolo hlboké, nebolo by vznešené. Pohľad môže na ňom spočinúť bez únavy dlho len preto, lebo pod vlnami, ktoré vidí, tuší prúdy, ktoré nevidí. Tuší, že Oceán má hĺbku, dôstojnú svojej veľkosti. A preto aj spočinie. Sám povrch mora by ho rozrušoval. Všetky povrchy sú rozrušené; len hĺbky majú a dávajú pokoj.

E. Hello.

Katolicizmus meštiakov.

Nemôžeme povedať, že by z duše mestského človeka bol vymizol náboženský cit. Ale vidávame, že náboženské smýšľanie takého meštiaka zvrta sa neraz na prázdnom formalizme, bez vnútorného pochopenia obsahu a najmä bez života. Mať na väčšie sviatky nové šaty, to varí tiež patrí k náboženským zvyklostiam, lebo aké by to boli sviatky, keby sa na korze neukázal v najmodnejších šatách. L. Bloy o ich náboženskom živote napísal

toto: Úzkostlivo zachovávajú hlbokú liturgiu malých pravoverných obchodníkov, ako je vyťahovanie Kráľov, jedenie sušenej ryby na Veľký piatok, palaciniiek na svätého Jána, huriek na Vianoce a predovšetkým, och, predovšetkým zanášanie vencov „drahým nebožtíkom“ na deň Dušičiek. Požadovať od nich viac bolo by paroxyzmom pomätenosti. Naozaj, na tom si ľudia v meste vedia potrpieť, ale úzkostlivo dbať na to, aby nikdy v nedeľu nezameškali svätú omšu, aby na ňu neprišli neskoro, to im ani nesíde na um a pokladajú to za malúckosť, ktorú nie je ani hodno si povšimnúť. Müller.

Umenie a modlitba.

Umelecké dielo, ktoré chce byť náboženské a nepohýna k modlitbe, je také obľudné ako krásna žena, ktorá nikoho nerozpáli. Keby sme neboli otupení príkazmi tradičného obdivu, či by sme vtedy nepochopili, čo rozprávam? Madona alebo Kristus na kríži, ktorí by nemali moc prinútiť nás padnúť na kolena, by nás odstrašili. L. Bloy.

Sila mlčania.

Neporovnateľnú silu mlčania pochopíme iba vtedy, keď musíme rozprávať, a je nám to nepríjemné alebo aj škodlivé.

Čo uravia skúsení.

Keď nám bubnuje nad hlavami zúriva víchrica, ktorá veští zničenie všetkých hodnôt duchovných aj hmotných, horlivci za božie kráľovstvo púšťajú sa do úmornej roboty, aby zachránili, čo sa ešte zachrániť dá. Ide o každú dušu, lebo každá je stvorená na boží obraz a je volaná do božieho kráľovstva. Lenže tých horlivých záchrancov je málo, a tých, čo blúdia, je veľa. Horlivý človek necháva všetko a ide za dušami... A stáva sa pritom, že zabúda, že má tiež dušu, ktorá je smädná a hladná. Zabúda, že Boh chce, aby sme sa najprv v spojení s ním obohatili, lebo Mária najlepšiu stránku si vyvolila. Je to nesprávna horlivosť, ktorá vedie k ožobračovaniu seba.

Inokedy apoštolovia vidia, že nepriateľ má silnejšie zbrane, aspoň napohľad. Boja sa zmerať si s nimi vlastné sily. A tak je pokúšaný siahnuť na zbrane sveta. Istý kňaz mi raz povedal, že on zapriahne do božej služby aj čerta, len keď tú káru bude ťahať. Nuž niekoľkí horlivci dajú sa dokopy a špekulujú nad tým, ako by zabezpečili pekný základ pre prácu na spásu duší. A čo sa urobí? Postaví sa obchodný podnik na vykorisťovanie bližného menom svätých vecí, z ktorého obyčajne pár

Ľudí si dobre žije. Začína to s elánom pre vec božiu, a končí postavením pekných víl a domov, ktoré nemajú nič spoločné s horlivosťou za božie kráľovstvo.

Apoštolovia vždy sa usilovali všetkých ľudí získať Bohu. Preto ich snahou bolo predstaviť im Boha ako dobrého Otca, nie ako prísneho Sudeu. To je pochopiteľné, veď Boh je Otcom milosrdenstva. Lenže dnešný človek, čo žije obklopený žandarmi, strážnikmi, vojskom a ktovie akými strážcami bezpečnosti a verejného poriadku, ťažko prijíma prísne príkazy Pána Boha, ktorý je dobrým Otcom. Čo sa potom stáva? Stáva sa, že horlivý apoštol okrašľuje, oslabuje prísnosť a silu božích a cirkevných zákonov, chce mu ich predstaviť tak, aby ich dnešný človek vedel stráviť. Preto málo sa vraví o pekle, o večnosti, o súde. P. Garrigou nám v Ríme povedal, že preto prichádza veľa ľudí do pekla, lebo o pekle sa málo hovorí. Hej, o čom sa málo vraví, na to sa zabúda.

Z tých niekoľkých príkladov vidieť, že apoštol, ktorého činnosť sa nepohybuje v medziach ctnosti opatrnosti a horlivosti, môže škodiť aj sebe, aj bližným. Nesmie preháňať ani napravo, ani naľavo, musí vyhýbať pokušeniam aj skleslosti a konať ctnostne aj apoštolské povinnosti.

Müller.

Dôvera v Boha.

Pravú a dokonalú dôveru vyskúšame na tom, či veríme a dôverujeme Bohu. Nieto lepšej skúšky, či máme celú lásku, ako dôvera. Veď v Bohu nachádzame všetko, čo sa odvážime od Boha očakávať, ba ešte tisíc ráz viac. Ako nikto nemôže príliš Boha milovať, tak mu človek nikdy nemôže príliš dôverovať. Nič, čo môže človek vykonať, nie je také vhodné ako veľká dôvera v Boha. Nikdy neopúšťa tých, čo majú veľkú dôveru v neho. Veľké veci im vykonáva. Vie, že táto dôvera pochádza z lásky. Láska nemá iba dôveru, ale tiež skutočné vedenie a neochvejnú istotu.

M. Eckehart.

Boľstou k radosti.

Veľké veci rodia sa v bolestiach. Nuž a nieto väčšej veci ako zrodenie Boha v duši ľudskej. Keď sa rodí dieťa, matka trpí, kvílí, ale potom prichádza radosť. Preto musí trpieť aj ľudska duša, keď do nej zostupuje Boh, keď ju začína prenikať svojou láskou, lebo vtedy padajú v duši hodnoty a zvyky. Ľudska prirodzenosť musí urobiť miesto nadprirodzenej láske, musí sa zriecť prvenstva, ktoré si doposiaľ privlastňovala. A toto veru je ťažká operácia, bolestný zásah. A najhoršie je, že človek si niekedy nahovára, že sú to bolesti neznesiteľné, neľudské. Hej, tu musí prísť na pomoc božia milosť,

ktorá svojou láskou dodá silu. Kto si naozaj Boha zamiluje, potom ho táto láska drží a dodáva odvalu, aby sa pre vec milovanú nebál ničoho. Nuž a nakoľko tu ide o lásku k Bohu, lásky najhodnejšiemu, táto božia láska dá mu krídla, ktoré ho prenesú cez všetky bolesti, lebo takáto láska je účasťou na nekonečnej božej sile. Potom všetky bolesti, s takou láskou znášané, vedú k radosti, lebo vedú k skutočnému životu. Müller.

Viacej rozumu alebo citu?

V jednej spoločnosti rozvírila sa debata, ako majú kňazi kázať dnes, najmä dnes, Jedni trveli: Pôsobí na cit, dnes už človek nemyslí, dnes podlieha citovosti. Iní na to: Cit ma zachytí v kostole a keď vyjdem von, je po všetkom. Načím všetko rozumove odôvodniť a vysvetliť. Čo povedať na to?

Náboženský život je vecou aj rozumu aj citu. Rozum, osvietený vierou, riadi cítenie, chcenie, vôľu, zabraňuje, aby vnútro človeka nebolo rozváľané, neusporiadané. Rozum v duchovnom živote riadi každý krok, posväcuje celý život, lebo najmä tu ide o cieľavedomé vedenie. Pravda, tým netvrdíme, že by náboženský život bol suchopárnym mudrovaním, uvažovaním, filozofovaním. Nie. Ale náboženstvo, ako každá iná vec človeka musí byť vedená rozumom, musí byť človeka dôstojná. Keď má byť človek vo všetkom vedený rozumom, nuž aj v duchovnom živote; práve preto aj nadprirodzená milosť viery je vložená do rozumových schopností človeka.

No jednako náboženstvo nesmie sa scvrknúť iba na rozum, musí v ňom mať svoje miesto aj vôľa. Veď v náboženskom živote človek celý otvára sa Bohu, odovzdáva sa mu. Ľudský cit musí rozpáliť, rozohníť všetky schopnosti k milovaniu poznaného. Rozum totiž hľadá akúsi ozvenu v cite, v láske, lebo ináč aj tie najväčšie pravdy stanú sa chladné a začnú unúvať. Preto vieme, že všetci veľkí bohovedci všemožne sa usilovali, aby ich theologia mentis stala sa theologiou cordis. Sám svätý Tomáš vo svojich posledných spisoch všetky svoje veľké bohovedné konštrukcie preliat do nábožnej kontemplácie, v ktorej vierou poznané pravdy vychutnával.

Podľa toho teda malo by sa aj kázať. Pravda, to je všeobecná zásada, ktorá sa môže meniť a prispôsobovať miestnym okolnostiam. Müller.

Nepremožiteľný nesklame.

Z duší miliónov vydiera sa bolestná otázka, na ktorú každý by chcel mať rýchlu odpoveď: O koho sa dneska oprieť, komu dôverovať, kto ma nesklame? Do srdiec všetkých zahniezdila sa akási neistota, preto zmizla zo života

aj radosť; mnohí vravia, že sa im ani nechce žiť. Človek hľadá kúsok pevnej zeme pod nohami, chce sa niečoho chytiť, lebo dnes nemá domova. A skúsenosť dokazuje, že všetko ľudské je neisté, často klame, aj tam, kde bola skalopevná dôvera. A v tomto dejinnom zmätku stojí jedna Skutočnosť, ktorá ešte nebola premožená a ktorá nikoho ešte nesklamala: Je to P. Boh. Dejiny sú preplnené príkladmi porážok všelijakých mocnárov; no nieto jedného príkladu, na ktorý by sme mohli poukázať, že Boh bol porazený. Sklamania, nedodržania smlúv, to je bežná vec v histórii; no nikto sa nesklamal, kto dôveroval v Boha. Je pravda, že Boh dopúšťa na človeka ťažké skúšky, niekedy sa mu potom zdá, že Boh ho opustil. Ale to len naoko, lebo božie skúšky nepresahujú sily človeka a aj skúškami Boh chce človeku len dobre. Pravda, človek často nevie, aké dobro mu chce a kedy mu ho chce dať, lebo Boh je večný a má čas. V dnešných časoch musíme si hlboko v duši uvedomiť, že Pán Boh je všemohúci a chce nám pomôcť! Hej, chce, lebo je náš dobrý Otec. Keď vidíme, že všetko ľudské padá, nezabúdajme, že opraty pohybu života celého vesmíru sú v rukách božích, preto opríme sa o Boha. Tak ako deti padneme mu do náručia, nezúfajme, on nám chce len dobro. Boh a božia Cirkva katolícka je nepremožiteľná. Preto budme presvedčení a silne verme, že v lone Cirkvi svätej katolíckej nepremožiteľný Boh aj s nami uskutoční svoj večný plán. Müller.

Mudrovali sme.

V Smere na tomto mieste často sme prízvukovali dôležitosť stupnice hodnôt pre praktický život. Nikdy nám nešlo o rozoštvávanie, nikdy sme nechceli nivelizovať prirodzené úsilie a hlava nehlava tlačíť do popredia vecí duchovné, nadprirodzené. To nikdy nie. Ale išlo nám vždy o to, aby dejinami dokázaná skutočnosť bola u nás rešpektovaná a prakticky uskutočňovaná. Vravím, prakticky, lebo písalo sa aj rečnilo o nej dosť a zpravidla celkom správne. Dejiny totiž na celej čiare dokazujú, že každé prirodzené úsilie na úkor ducha bolo človeku vždy len na škodu. Pravda, mnohí to uznali až po nešťastí, keď videli, že niekedy aj životná práca vyšla nazmar. Keď si to dovoľí veľký národ, nuž tam je nádej, že náprava nepríde oneskorene. Lež keď si to tak dovoľí národ početne malý, hoci s bohatou duševnou minulosťou, otázka je na váhach strašnej neistoty. My sme o tých veciach priveľa mudrovali, to v poslednom čase výrazne sa zdôraznilo v našej tlači. Boh, duša, Cirkve, národ, neboly pre nás pochopy, ktoré neslobodno popliesť, ktoré neslobodno poprehadzovať. Keď vidíme následky tohto poptenia pochopov, potom sa chytáme

za hlavy a čakáme, že to niekto rozrieši. No, keď v nás vždy bolo toľko múdrosti, že sme vedeli vyzdvihnúť a odôvodniť hierarchiu hodnôt, mali sme mať aj silu presadiť jej účinnosť do praktického života. Lenže tuná úsilia jednotlivcov križovali sa so snahami o vzoplné dobro, preto ináč sa mudrovalo, ináč sa konalo. Pre nás z toho vyplýva len jedno poučenie: Boh a božie záujmy nikdy nemôžu byť posunuté na bočnú kolaj. *Müller.*

Hrozná pomoc.

Vyslobod' nás, Pane, z obyčajných chýb nábožných ľudí. Sviatosti sú pre hriechy, ale pre vlašnosť niet sviatosti. Kto sa kedy zaoberal službou dušiam, a by nevedel, ako dokonca časté sväté prijímania viažu srdce? Poznali ste niekedy osoby, ktoré boli ponorené do vlašnosti a boly vyliečené? Čo vyliečilo deväť ľudí z desiatich? Hanba, ktorá prišla po páde do ťažkého hriechu. Ach, je to zúfalá hra, keď sa peklu prenechá starostlivosť o to, aby vykonal to, čo nemohla vykonať myšlienka na večnú blaženosť. *Quilliam Faber.*

Pôstne myšlienky.

Katolicizmus nie je vyasfaltovaná cesta s príjemnou tónou stromov a s krásnym pohľadom na vysadené chodníky. Ani nie príjemným podriemávaním v sladulinkých modlitbičkách. Katolicizmus nám pripomína, že Kristus neprinesol pokoj, lež meč. Volá nás, aby sme niesli kríž, aby sme sa zapierali. Blahoslavl chudobných, plačúcich, smädiacich po spravodlivosti. Pripomína, že kto všetko neopustí, nie je ho hoden. Keď ťa pohoršuje oko, vyrež ho! Za zlé nesmie sa odplácať zlom, musíme dobro činiť aj nepriateľom. Vyzýva k stálej bedlivosti. Hľa, to sú požiadavky Krista. Požiadavky, ktoré si žiadajú celého človeka, všetky jeho schopnosti, všetok jeho čas. A tieto požiadavky iste sa nedajú porovnať s katolicizmom všelijakých bujne omaľovaných sošiek, so zbierkou pátričiek, obrázkov a obrážtekov, so stojanom naplneným nábožnými knihami a knižočkami, ktoré sú tam len preto, aby tam boly. To je tiež jedna chorobná tvár náboženského formalizmu.

Katolík musí prijať Krista celého, so všetkými požiadavkami, s obetami a v dokonalej vernosti k Bohu aj v katastrofách, ktorým momentálne nerozumieme, musí prijať jeho vôľu aj vtedy, keď ubíja, tlačí k zemi, pokoruje...

Katolicizmus je výchova k hrdinstvu, lebo žiada prispôbiť sa najdokonalejšiemu vzoru Kristu, obliecť Krista, stať sa takto podobným nebeskému Otcovi. No tu sa v katolíkovi začne ozývať prirodzenosť, vášne,

ktoré nás nakloňujú k ľahšiemu, čo sa nám viacej páči a čo prirodzene viacej vábi. Táto prirodzenosť musí byť prekonaná nadprirodzenou milosťou. Lebo telo, svet a diabol ponúkajú aspoň tiene chvíľového šťastia. Kým k božiemu šťastiu prideme iba v boji, keď premôžeme všetko nižšie v sebe a podrobíme sa činnosti Boha.

To je cesta katolíckeho duchovného dozrievania. Je to cesta krížová, ale kto po nej kráča, stane sa hrdinom lásky, ako Kristus. Rád pôjde za dušami, bude ich vyhľadávať, nech sa čo robí, lebo rozumie bolesti na krížovej ceste, ktorá vedie k vykúpeniu. *Müller.*

Nové sociálne usporiadanie sveta.

Aké bude, to ťažko predvídať. No ponúkajú sa teraz všelijaké sústavy, a zdá sa, že aspoň teraz každá z nich chce dobro jednotlivca v spravodlivo usporiadanej spoločnosti. Zdá sa však, že bolo by treba ponajprv nájsť správny a pevný základ tohto nového usporiadania, základ, ktorý by zaistil životné podmienky všetkým národom zeme. A na to asi tiež myslel pápež Pius XII., keď práve v týchto časoch vydal encykliku o tajomnom tele Kristovom. Pre sociálny život myšlienka, že všetci tvoríme spoločnosť v tajomnom tele Kristovom, má nedozerateľný význam. Nie sme spojení iba vo svojom „ľudskom človečenstve“ ako členovia jednej ľudskej rasy, lež sme vzájomne spojení v človečenstve Kristovom, ktoré bolo spojené s jeho božstvom, takže teraz sme spojení práve v tomto božstve, sme dieťky božie, ktoré si majú navzájom pomáhať, aby sa toto človečenstvo čo najbližšie dostalo k tomuto božstvu. Túto myšlienku dnes zdôrazňujeme, vstúpime ju už malým deťom, aby sa naučili hľadiť na bližného ako na údy jedného Tela, s ktorými žijeme, trpíme, radujeme sa a spoločne prideme k víťazstvu. Táto myšlienka prinesie ovocie, ako priniesla v prvých časoch kresťanstva, keď vo všetkých kresťanoch hlboko žila pravda o tajomnom sporení a spoločnosti všetkých. Zmiznutie tejto myšlienky zo života kresťanov je príčinou, že kresťania prestali byť platnými a účinnými pomocníkmi spravodlivého usporiadania svetového poriadku. *Müller.*

Naše pôsobiská.

Pred niekoľkými rokmi prednášal v peštianskom rozhlase na sviatok Krista Kráľa P. Bangha. Hodno zaznamenať jeho ohnivé slová, lebo vyjadrujú úsilie všetkých katolíkov aj dnešných čias: „Myslí sa na to, aby náboženstvo bolo zatlačené z verejného a štátneho života do chrámových priestorov. Takéto žiadosti ozývajú sa vždy hlasnejšie, najmä od tých, čo náboženstvo vyhlasujú

za vec súkromnú. Lež aj s inej strany počuf hlasy, ktoré starostlivosť o výchovu mládeže, rodinný život, tlač a literatúru, starostlivosť o zákonodarstvo a právnu náuku označujú za »spolitizované kresťanstvo« a za »politický katolicizmus«. A cieľ tých, čo to tvrdia, je: »Zatlačiť kresťanstvo na celom fronte.« P. Bangha ďalej poukázal na význam katolicizmu pre kultúru celých storočí a potom dodal: „Kristus nekázal v chrámoch, lež na uliciach, na otvorených miestach, po mestách a dedinách, na Genezaretskom jazere a učeníkom prikázal: To, čo ste odo mňa počuli, hlásajte zo striech! Svätý Pavol kázal na Areopágu v Aténach, teda Kristovo evanjelium kázal na najchýrnejšej politickej tribúne! Nuž nepôjdeme do ústrania! Nielen kostol je pôsobiskom Kristových sluhov, lež celá náplň života.“ T.

Malomyseľnosť.

V živote počujeme, že ľudia aj takto si posfažkávajú: Sám si už neviem poradiť, nikde sa už nedostanem, ďalej už nemôžem. Už je to môj osud, aby som ostal stáť, ba vari aby som ešte hlbšie klesal. Takáto malomyseľnosť približuje sa k rúhaniu, ktoré sa vyjadruje takto: Ja mám také hriechy, že Boh mi ich už neodpustí. Toto rúhanie, nekajúcnosť, vyplývajúca z podceňovania božej moci, odpúšťajúcej všemohúcnosti a zľutovnej lásky je práve taká hrozná, ako mienka mnohých ľudí, že v ich duchovnom prípade nedá sa už nič robiť.

Vo všetkých týchto prípadoch pripomeňme si výroky Krista Pána: Bezo mňa nič nemôžete vykonať, ale súčasne: Dôverujte vo mňa, ja som premohol svet. Hej, Kristus premohol svet, preto nechcime ho sami v sebe premáhať, to by bola pýcha, lebo my sami ten svet v sebe nepremôžeme. Ale Kristus už ho raz premohol aj za nás a pre nás, preto majme nádej a istotu, že premôže v nás aj naše slabosti, aj tento svet. Kto by o tom chcel pochybovať, nuž naozaj rúhal by sa všemohúcej sile Krista Pána. Preto svätý Pavol o víťaznej sile Kristovej napísal: Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.

Pravda, ľahšie je zutekať a skryť sa do nárekov vlastnej slabosti, ako prísť k ranám Kristovým a dať sa niesť ich silou a touto silou statočne bojovať proti vlastnej slabosti a chybám. Hej, je to pohodlnejšie, ale tiež zbabelé a nespravodlivé voči umučeniu Krista Pána a voči nekonečnej božej sile, ktorá môže a chce pomôcť všetkým, ktorí ňou neopovrhujú. Müller.

Potupovaným a ohováraným.

Nevracaj kamene, nebráň sa ľahko. Používaj ohovárania a potupu na to, aby si sa skutočne pričínil o to, aby neplatilo o tebe ani najmenej to, čím si bol potu-

pený. Bojuj s rozpiatymi rukami o to, aby si na sebe uskutočnil kladný opak toho, čo sa ti vyčíta, čo na teba hodili. Preto sa neusiluj zničiť nepriateľa. Ani si neželaj, aby ho nebolo, lebo to by si bol pod ním, to by si mu podliehal. Musíš vedieť využiť aj protivníka aj nepriateľa na to, aby si duchovne vzrástol, aby si duchovne vystúpil. Naopak, buď povďačný tým, čo ti stoja v ceste, lebo to sú tvoji najväčší dobrodíncovia, lebo ňa učia, aby si neprilipol tu na svete k ničomu, ani k sebe ani k vlastnej cti a vážnosti, aby si spokojne zabočil na jedinú správnu cestu, totiž na toho, ktorý o sebe vravel, že je cestou, ktorý je tiež jedinou cestou, totiž ku Kristu. Potom budeš nepriateľom duchovne oslobodený a bližšie privedený ku Kristu. S.

Záchrana národov.

V Kristovi sa nám raz navždy otvoril božský život, plný milosti a pravdy. A niet trvalého, plodného života národov i ľudí, ktorý by sa neživil z tohto božského praživota. Niet západného duchovného spoločenstva, niet jednoty duší, ktorá by nemusela čerpať všetky svoje popudy i túžby i nádeje z tohto božského pražriedla. Kristus je a bude srdcom ľudstva, jeho pravou a jedinou vlasťou, v ktorej nájde pokoj svojej duše. Veríme: západné ľudstvo alebo zahynie, — už sa zjavujú proroci jeho zániku! — alebo sa znovu zrodí v tom, ktorý je naším Životom. A darkeyňou tohto života Kristovho bude tá Cirkev, ktorú Kristus zbudoval na Petrovi. Lebo jedine ona dostala prisľúbenie, že brány pekelné ju nepremôžu. Jedine ona má záruku trvania, jedine jej patrí budúcnosť. Ako somknutou jednotou a silou svojho posolstva o Kristovi dala vnútornú jednotu a silnú dušu stredovekému svetu národov, ako v tvrdej, neúprosnej borbe s primitívnymi, pohanskými pudmi a s cézarským šialenstvom, ktoré ustavične dvíhalo hlavu, uchránila vznešenosť, čistotu a slobodu kresťanského náboženstva a kresťanskej mravnosti, tak môže iba ona jediná vniesť i teraz do západného duchovného hnutia, ktoré sa rozlieva, rozprskáva a vysycha, jediný vznešený cieľ, výstavné a hybné náboženské sily, mravné energie a životodarné napätia. A iba ona môže zas nadviazať spretrhané nitky k tej veľkej, bohatej minulosti, z ktorej vykvitla naša západná kultúra. Či pozrieme vpred alebo vzad: bez Petrovej Cirkvi nebude viac vnútornej dynamickej jednoty, nebude viac dejín Západu, ale len rad udalostí bez cieľa a smyslu, len konvulzie tela, ktoré duša už opustila.

Pravda, premnohí to nevedia. A to nielen z cudzej viny. „Mea culpa, mea maxima culpa“ musíme vyznať i my, katolíci, keď pochmúrne hmly predsudkov a ne-

dorozumení ešte vždy zahaľujú jasný obraz našej Cirkvi. Tieto čierne hmlisté útvary vystupujú v značnej miere aj z našich vlastných nedokonalostí a slabostí a hriechov a zakrývajú tvár Nevesty Kristovej. Keď Boh dopustil, že sa oddelily od nás celé veľké časti Cirkvi s množstvom najcennejších a najšľachetnejších síl, tak potrestal tým nielen tie časti, ale i nás samých. A tento trest, toto trestajúce dopustenie sa nám musí stať, ako každé dopustenie božie, napomínajúcou výzvou, aby sme vstúpili do seba, musí nám byť vážnym „Kajajte sa!“ Ježišovho ducha, ktorý má v Cirkvi objektívnu podobu, musíme všetci aj subjektívne zvýrazniť v sebe, predovšetkým ducha lásky a bratskosti, vernosti a úprimnosti. Potom sa stane, potom nám Boha zas udelí milostive, — i keď len po dlhých okľukách, po ťažkých duchovných krízach západnej duchovosti — že sa znovu všetci nájdeme, že vnútorné spoločenstvo ducha s Ježišom sa stane i vonkajším spoločenstvom, jedným jediným stádom pod jedným jediným pastierom. Vtedy sa splnia slová úpenlivej prosby, ktorú Ježiš povzniesol k Otcovi pred svojou smrťou: „Prosím za všetkých tých, ktorí skrze ich slovo uveria vo mňa, aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe. Tak nech budú aj oni v nás jedno, aby svet uveril, že ty si ma poslal“ (Ján 17, 20 an.).

K. Adam.

Léon Bloy.

Na slovenskom knižnom trhu začínajú sa zjavovať knihy L. Bloy. Je to spisovateľ, ktorého treba dobre pochopiť, ináč jeho knihy nespĺnia svoje poslanie. Uverejňujeme tu úryvok z úvodu knihy J. Maritainea: *Lettres de L. Bloy á ses filleuls*:

Spása skrze Židov s Chudobnou ženou je iste hlavným dielom Léona Bloy. Vtedy, keď som ešte nič nepoznal z kresťanskej viery, bola táto kniha, pravda, s pomocou pomáhajúcej milosti, prívalom nadprirodzených svetiel, oslepujúcim ukazovaním Proroctiev a Obrazov, zjavením božského smyslu ľudských dejín a onoho ustavičného svedectva, ku ktorému je Izrael bez milosti pútaný, dosvedčujúc proti svojej vôli poslanie Cirkvi.

„Nechápem to, čo tuším“, rád vravieval Léon Bloy. Nemať záľubu v rozumovom usudzovaní a v dôkazových schopnostiach. Svoje prebohaté dary intuície oprel o tri božské ctnosti a o organizmus Ducha svätého. Nenasýtenosť bola jeho vlastným príbytkom v myšlienkovom svete aj v inom.

Nedal sa utešiť tým, že už tu na zemi nehľadá na Boha, a preto nepoužíval reč ako metafyzici a teológovia vo svojich formulách, ktorí sa pokúšajú vyjadriť nedokonalým spôsobom našich pochopov to, čo môžeme vedieť

o transcendentálnej skutočnosti, lež práve preto, aby vyvolal to, čo v tej skutočnosti presahuje naše pojmy a čo nám ostáva neznámym. Inými slovami, používal ľudskú reč na to, aby sa odškodnil za to, že už tu nemôže mať nazeranie v sláve, ktoré nikdy nemôže vyjadriť nejaké znamenie. Jeho slová nesmerovali ani tak na vyjadrovanie právd, ako skôr na to, aby privolal cítenie tajomstva a jeho skutočnú prítomnosť.

Spisovatelia, medzi ktorých patrí aj Léon Bloy, používajú rozum aj rozumové špekulácie skôr zážitkovo ako dôkazovo, aby vyjadrili skutočnosť v samej temnote, ktorá túto skutočnosť spojuje s ich cítením, a preto nevyhnutne používajú hyperboly, ktorými si pomáha mystické vyjadrovanie. Svätý Tomáš poznamenáva, že hyperbola je vo svätom Písme. Tak vraví náš Pán: Keď ťa pohoršuje tvoje oko, vylúp ho, keď ťa pohoršuje tvoja ruka, odtni ju. Štýl mystický nie je štýlom scholastickým. Bol by omyl pokladať niektoré vety za pravdivé scholasticky, ktoré sú pravdivé iba v reči mystickej, kde sa hľadá na hyperbolu. To preto, že mystická reč chce predovšetkým vytušiť skutočnosť tak, ako keby sa jej dotýkala, hoci ju nevyjadruje; kým filozofická reč usiluje sa ju vyjadriť, ale nedotýka sa jej. S tohto stanoviska je dôležité poznamenať, že v takej miere, ako je slovo upotrebené, predovšetkým aby dalo cítiť nevyjadriteľné, číre a jednoduché vyjadrenie toho, čo je pre slovo asymptotickou hranicou. Reč sa nepúšťa do hĺbky logického vyjadrovania, ale zastavuje sa, aby vyvolala analógie, obrazy a predstavy, ktoré miznú pred duchom ako plné smyslov, ale ktoré opäť miznú.

Tak sa treba pokúsiť rozlúštiť obrazný smysel Písma. Týmto obrazným smyslom živil Léon Bloy ustavične svoje myšlienky. Ostáva pánom svojho vlastného slohu. A tým sa celkom vzdáva od filozofov. Kto by chcel posudzovať jeho texty ako obyčajné oznamovacie vety, vykračoval by na cestu veľkých omylov. Nieto ezoterizmu u Léona Bloy. Bloy veril a tvrdil iba apoštolské vyznanie a nič inšie. Nič inšie nechcel zatvoriť do svojich tvrdení ako ustavičné opakovanie článkov viery. Celé jeho literárne úsilie bolo vrhaním lúčov tej podstatne žiarivej temnoty, ktorá sa menuje božskou vierou, do zrkadla záhad a podobenstiev, kým sám očakával deň Hľadania.

Bolo iste potrebné, aby Léon Bloy, obklopený tŕním zlorečenia, žil dlhý čas sám a skoro bez priateľov. Bol to akýsi stav odlúčenia, ktoré mu bolo uložené už povahou jeho svedectva, ktoré mal niesť uprostred sveta a proti svetu.

Bloy prešiel literárnymi kruhmi časov Chat Noir a starobou Barbeyovou. Opustil ich vydaním svojho Zúfalca, vychrliac proti nim najdokonalejšie opovrhnutie.

Je prirodzené, že poniektorí z týchto čias, viacmenej ošúchaní časom alebo úspechom, vydávajú o Bloyovej mladosti rozličné spomienky a anekdoty, pokrivené kamarátskou pamäťou, ktorá, pravda, ponízuje. Veď ako by mohli využiť tajomstvo duše, skryté v najtemnejších krajoch duševnej púšte? My, čo sme poznali starobu tejto Olivy, vieme, že ovocie vydáva svedectvo o miazge a o koreňoch.

Dvadsiatehopiateho mája 1905 kráčaly dve dvadsaťročné deti po pamätnom schodišti, ktoré vedie až k Sacré Coeur. Niesly v sebe biedu, ktorá je jediným vážnym ovocím modernej kultúry, a akúsi hybnú zúfalosť, osvietenú iba nevysvetliteľnou istotou, že raz sa im ukáže pravda, po ktorej smädia a bez ktorej nemohly by prijať život.

Slabo ich udržovala akási estetická morálka, ktorá myšlienkou samovraždy ukazovala im jediné východisko po rozličných pokusoch, ktoré boli príliš krásne, ale bez úspechu.

Medzitým, vďaka Bergsonovi, očistily si ducha od vedeckých povier, ktorými ich živila Sorbona. A jednako vedely, že bergsonistická intuícia je veľmi nestálym útočišťom proti myšlienkovému nihilizmu, ktorý logicky priviedla moderná filozofia.

Medzitým pokladaly Cirkev, ktorá ich očiam bola skrytá pre úbohé predsudky mnohých slušne smýšľajúcich ľudí, za pevnosť mocných a bohatých, ktorých jediný záujem bol udržiavať duchov v stredovekých temnotách. Išly k čudnému žobrákovi, ktorý pohľadajúc všetkou filozofiou, kričal po všetkých strechách božskú pravdu, a súc celkom slušným katolíkom, odsudzoval svoje časy aj tých, čo majú na svete svoju útechu, a to smelšie ako všetci revolucionári sveta. Tie dve strašne sa bály toho, čo mali nájsť. Nestýkali sa ešte s literárnym géniom a hľadaly niečo celkom iné. Nebol v nich ani tieň zvedavosti, bol v nich iba pocit, ktorý ich naplňoval vážnosťou, totižto súciť s veľkosťou bez prístrešia. Prešly cez starú záhradku a potom vstúpily do skromného domu. Steny domu byly ozdobené knihami a krásnymi obrazmi, a hneď zpočiatku stretly sa s takou veľkou bielou dobrotou, ktorej pokojná vznešenosť na nich veľmi zapôsobila: bola to pani Bloyová. Jej dve dcérušky, Veronika a Magdaléna, pozorovaly ich svojimi veľkými prekvapenými očami.

Nedá sa povypávať to, čo im odkryl. Bola to neha kresťanského bratstva a to určité chvenie milosrdenstva a bojzlivosti, ktoré sa nás zmocňuje pred dušou, poznačenou Láskou božou.

Videli sme, že Bloy je voľačo iné, ako iní ľudia, čo skrývajú svoje poklesky proti duchu a toľko neviditeľných vín pod náterom starostlivo udržiavaných spoloč-

čenských ctností. Nebol to obielený hrob ako farizeji všetkých čias, lež zvetralá, sčernelá katedrála. Vnútri však bolo bielo, vnútri, v tabernákulu.

Keď sme prekročili prah tohto domu, ako keby neviditeľným trhnutím boli prestavané všetky hodnoty. Vtedy sme videli, tušili, že je len jediný smútok, ten totiž, že nie sme svätí. Všetko ostatné sa stmievalo...

Tajomstvo úsmevu.

Ťažko je povedať, čo je úsmev, už preto, že úsmevy sú všelijaké. Sú úsmevy nežné, zhovievavé, ironické, priateľské, naučné, remeselnícke, povinné, vynútené, úprimné, bolestné, sladké, šťastlivé, radostné, hlúpe, banálne, chcené, nevďačné, láskavé a všakové.

Keď chcete napodobniť metódu moderných filologov, vezmite do rúk literatúru posledných päťdesiatich rokov a hľadajte tam prívlastky, ktoré lyrici a spisovatelia konverzačných hier a románov dávajú úsmevu. Urobte si z nich priemer, ak chcete aj ďalej sledovať túto metódu. Alebo ešte lepšie, vypočítajte si, ktoré adjektívum sa vyskytuje najčastejšie vo spojení so substantívom úsmev a ušetríte si úmorné mudrovanie o podstate úsmevu: najčastejšie používané adjektívum bude kľúčom na rozriešenie otázky, čo je úsmev.

Alebo chcete vari ísť k anatomom, ktorí vám budú na nejakom modeli ukazovať ohromné množstvo svalových skupín, ktoré ovládajú ľudskú tvár a učene budú rozprávať o funkciách týchto svalov? Trošku vás zastraší poznanie, že tých svalov, čo ovládajú tvár, je až toľko, a tiež predstavou, že variáciou, ktorú môžu tieto svaly podľa posledných zbytkov vašich matematických vedomostí utvoriť, je strašné množstvo.

Alebo hádam pôjdete k fyziológom a budete od nich zdvorilo pýtať definíciu úsmevu? Pravý fyziológ vám povie, že to nejde tak ľahko a že ponajprv vám musí definovať smiech. Smiech je rýchle, vyrazené vydychnutie spojené so slabším alebo silnejším znením ľudského hlasu, ako aj intenzívnejšej činnosti mimických svalov tváre, najmä smiechového svalu (musculus risorius Santorini), pričom tvár nadobúda výraz radosti. Smiech bez expirácie a bez ozývania ľudského hlasu volá sa úsmevom. Zvláštnu definíciu nemá, lebo vzniká tou istou psychofyzickou inerváciou ako smiech, takže sa líši od smiechu nie podstatou, lež stupňom a modalitou.

Môžete ísť aj k psychologom. Tí vám povedia, že úsmev je fyzický korelát toho citu, ktorý vyvoláva vo vnútri človeka komičnosť.

Neviem, kde by ste ešte mohli ísť. Hej, k mimikom. Veď úsmev je jeden z prostriedkov mimického umenia! Mimici vám povedia, že úsmev je gesto, kinetický výraz

tváre, ktorý nahradzuje alebo sprevádza slovo, zname- najúce čosi radostného.

Keď pôjdete k aforistom, ku ktorým sa ráta aj autor tohto výkladu, miera bude dovŕšená. Nejaký aforista vám povie, že láska je matkou radosti a radosť že je matkou úsmevu. Z toho si potom odnesiete veľmi užitočné naučenie, že láska je babičkou úsmevu.

No vec nie je taká zúfalá. Je niekto, čo vás naozaj môže poučiť. Je to Marcel Jousse. Od neho sa dozviete, že je trojaký výraz ducha čiže trojaký štýl: pohybový, ústny a spisovný čiže mimický, orálny a grafický.

Najpôvodnejší je mimický štýl. Človek usiluje sa posunkom sprevádzať všetko, čo sa okolo neho deje. Spontánnemu človeku svet ukazuje sa ako spleť gest: tieto gestá vonkajšieho sveta človek zobrazuje svojimi posunkami. Jeho gestá sú obrazmi gest. Jeho gestá sú konkrétne a subtilné. V mimickom štýle nieta výrazu abstraktného, lebo gesto je iba odtlačkom, obrazom, mimogramom.

Prostredníctvom mimogramov zobrazuje človek aj svet neviditeľný. Tvorí symboly.

Človek mimického štýlu vraví pre oči, nie pre uši. Keď písal, zachycoval iba gestá. Maľoval. Vzniklo písmo obrazové.

Iba neskôr začal človek vyjadrovať skutočnosť zvukom. K posunkovej gestácii pristúpil charakteristický zvuk. Zvukom sa doplňoval význam mimického gesta. Zvuk bol iba sprevádzaním. No keďže zvukové gesto hrtano-ústne vyžaduje menšie úsilie ako gesto ručné a vôbec telesné, nadobudlo prevahu. Vznikol štýl ústny, vzniklo písmo zvukové.

Náš vek je vek štýlu grafického. Ale to nás už nezaujíma.

Jousseove myšlienky predovšetkým napravujú omyl mimológov: gesto nie je sprevádzaním slova, lež slovo je sprevádzaním gesta.

Opravuje tiež mienku fyziológov, podľa ktorých úsmev je nehlučný a nepočuteľný smiech. Správne je to naopak: smiech je počuteľný úsmev.

Úsmev je mimogram. Úsmev je gesto. Úsmev je obrázok sveta. Úsmev je odraz krásy. Úsmev je odpoveď na žiariace slnko, zeleň lesov, belasosť oblohy, vlnenie obilia, je odpoveď na božiu lásku.

A úsmev je hieroglyf. Úsmevom človek nielen zobrazuje lásku a krásu: úsmevom ju tiež vyjadruje. Úsmev je teda hieroglyf krásy a symbol lásky.

Povedzme určitejšie: úsmev je úkon nielen fyziologický a mimický, ale aj mravný. A preto všetky úsmevy naučené, povinné, chcené, ironické, remeselnícke, banálne a hlúpe sú zneužitím smybolu, sú potupením lásky a najhorším šialením.

D. Pecka.

Nenávidené kresťanstvo.

Keby kresťanstvo súhlasilo stať sa ľudskou vecou, v tom istom okamihu by ho prestali nenávidieť. Zem a všetci ľudia jasavo by išli v ústrety kresťanstvu, lebo aj zem aj ľudia by poznali to, čo je ich, poznali by v kresťanstve svoje dielo.

E. Hello.

Jednoliaty život.

U niektorých ľudí vidíme, že v celkom inej uniforme chodia v kostole a do inej sa oblečú, keď prídu do denného života. Inými slovami: V kostole alebo aj v širšej náboženskej spoločnosti sú katolikmi, ale v úrade a vôbec mimo „kostolné“ ovzdušie žijú celkom ináč. No, nemalo by to tak byť, lebo duchovný život nedá sa oddeliť od života všedného. A kde sa oddeľuje, tam je pokrytectvo, ktoré vedie k náboženskej ľahostajnosti. Katolika treba poznať v každom konaní. Na ňom by sa mala ukazovať činnosť Cirkvi, každý čin katolika mal by niesť pečať dokonalosti a svätosti Cirkvi, ktorej Hlava — Kristus — je svätá a ktorá denne rozdáva toľko prostriedkov svätosti, lebo je majiteľkou všetkých zásluh života a utrpenia Krista Pána a premnohých svätcov a svätíc. Keď je teda pri takom bohatom prameni, mal by konať všetko sväte, aj svoje občianske povolanie. Veď porušovanie poriadku v civilnom živote je prečinom proti Cirkvi, ktorá je najvznešenejším poriadkom, lebo je obnovením poriadku, ktorý bol stratený hriechom, a Cirkev v každom kresťanovi má uskutočniť obnovenie tohto poriadku. Nuž a tento poriadok musí zavládnuť v celom živote, nielen v jeho určitých úsekoch. *Müller.*

Rozbeh mladých

Hádam už druhý raz v živote vidím, ako sa bijú o svoje práva mladí. Mladí sa hlásia k slovu! To nedávno u nás hlásala generácia, ktorá dneska vedie, a sotva sa dostala ku kormidlu, už zasa počúvame hlasy mladých, čo sa hlásia k slovu. Kritizujú mladí, šomrú aj starí, ale nám nejde o to. Ide o myšlienku, ktorú nemusia priniesť vždy len mladí, ale aj starí. Vieme dobre, že keď sa niekto ukáže a chce za sebou strhnúť ostatných, že je nemilo prijatý od vodcov a učiteľov, ktorí sa prilepili na svoje miesta a za živý svet nechcú sa z nich odlepiť. Preto človeka s novou myšlienkou privítajú kriticky, hľadajú zlo v každom jeho slove, v každom čine. No práve to má byť nositeľom nových zdravých myšlienok, znamením, že sú na ceste správnej, lebo ostré šipy kritiky sú iba iskierkami dohasínajúceho života starých, čo sa boja o svoje miesta. Starec idealista nikdy neplače, keď mladý prinesie nové svetlo do sta-

rého domu. Ale každý, čo sa bojí o svoje vodcovské postavenie a žiarli, je tak zpolovice penzista na poľutovanie. Vedomie sily v mladosti, smelý pohľad na úlohy, ktoré sa majú vykonať, to človeka posilňuje a dodáva mu istotu. Preto všetky neprijemné kritiky starších alebo menej chápaných vedú ich iba k tomu, aby sa hlboko zamysleli nad sebou a aby kritiku svojich protivníkov použili na opravenie svojej činnosti. Mladý človek, ktorý sa postaví na vedúce miesto, musí si uvedomiť, že svoje poslanie musí si vydobíť, neraz bude sa musieť vrátiť k počiatkom, prekontrolovať správnosť mladického rozbehu a začať iným smerom, zmeniť cestu, taktiku, metódu. A nie je to hanba vrátiť sa a znovu začať, lebo to znamená opraviť sa, polepšiť sa. A polepšovať musíme sa stále.

Všeobecná Cirkev.

Nijaké uvažovanie neodstráni skutočnosť, že mimo Ríma sú iba národné cirkvi, štátne cirkvi alebo cirkvi, čo nesú mená súkromníkov. Len rímskokatolícka Cirkev nie je ani Cirkvou národnostnou ani Cirkvou štátnou ani spoločnosťou, založenou nejakým človekom. Je to jediná Cirkev na svete, ktorá zachováva a pevne háji zásadu jednotného spoločenstva všetkých proti sebecktvu jednotlivcov a proti národnostnému partikularizmu. Len ona zachováva nezávislosť duchovnej moci, ona jediná je tou, ktorú nepremohly brány pekla. *Solovjev.*

Ako sa poznávame?

Myslím my, katolíci. Mohla by byť reč o vnútornom presvedčení, ktoré sa navonok prejavuje verejným vyznávaním viery, alebo čisto o vonkajších prejavoch viery. Predpokladajúc vnútorné presvedčenie hľadáme zmysla, podľa ktorých my, katolíci, sa poznávame. Nuž iste nie podľa toho, či čítame alebo nečítame nejaké katolícke noviny alebo časopis. Ani podľa toho, či sme organizovaní v nejakom katolíckom spolku alebo či podporujeme nejaké katolícke podniky. To sú veci druhoradé a niekedy bezvýznamné. Zájdime si tak na svätú omšu a tam z určitej skúsenosti poznáme, čo je v srdciach našich katolíkov a akí sú to katolíci.

Pravda, nezáleží tiež na tom, koľko ľudí je v kostole, hoci sa usilujeme mať plné kostoly. Veď mnohí prichádzajú do kostola len z ľudského ohľadu. Hádám ich neúčast niekto by ťažko niesol alebo sú k tomu donútení školským príkazom alebo aj spolkovým. Tých ľudí ľahko v kostole poznáte. Preskakujú s nohy na nohy a dosť často ukazujú, že nevedia, kedy a aké úkony sa vyžadujú od prítomných na svätej omši. Mnohí zasa chodia do kostola preto, že sa tak naučili, zvykli si na

to, idú do kostola práve tak, ako do kina alebo do divadla; pre nich nie je to potreba srdca a ducha, ale holý zvyk. Tí sa obyčajne v kostole radi rozťahujú, vyhľadávajú pohodlie, bohoslužby celkove nesledujú a z toho, čo konajú iní, aj oni konajú, ale len to najnevyhnutnejšie: nepokľaknú a škandalózne sa prežehnávajú.

Toto veru veľa vraví o smýšľaní, o duchu katolicom. Veď nie je možné, aby vo viere riadne vychovaný katolík zanedbával pri svätej omši tie najnevyhnutnejšie povinnosti voči Bohu, aby hrubo porušoval kostolnú etiketu. Keď ho niekde zavolajú, istotne prichádzajúc a odchádzajúc hostiteľa aspoň pozdraví a usiluje sa pri návšteve zachovať spoločenské pravidlá; nerobí, čo sám chce, lež všima si, čo robí hostiteľ. Tak aj človek, ktorý sa v kostole skutočne nábožne modlí, ale nevšíma si svätú omšu, podobá sa nevychovanému človeku, ktorému nepatrí miesto pri pánovom stole, lež v predsieni.

Podľa toho teda ako katolík chápe svoje povinnosti k svätej omši, môžeme spoľahlivo merať jeho inteligenciu, jeho udatnosť a silu. Nie je to nejaký formalizmus ani obradníctvo. Veď svätá omša je najvyššia a najvznešenejšia bohoslužba, preto pozornosť pri nej nie je obmedzená iba na ľudí starých, zanedbaných alebo slabomyseľných. Preto činná účasť na svätej omši je znamenkom, podľa ktorého sa poznáme, či sme katolíci duchom.

Müller.

Básnik a Kristus.

Paol Križan.

Dedičným hriechom vznikla trhlina medzi Bohom a človekom. Človek podobá sa mravcovi, ktorý škriabe sa sráznou stenou hlbkej priepasti. No, zdá sa, ako by sa trhlina prehlbovala, lebo keď sa zavše vyšmykne a skotúľa, padá hlbšie ako je miesto, z ktorého vyšiel. Treba ísť. Cieľ je Boh, Absolútne, to, čo je samo v sebe, podľa svätého Tomáša „ipsum esse“. Cesta za týmto Absolútnom alebo za dajakou zámienkou pre Absolútne, za dajakým takzvaným ideálom, je ľudskému vnútru imanentná. Stále sme pohybovaní túžbou a silou „nehybného hýbatela“, za Absolútnom. Cieľ náš je teda zbožštenie človeka.

Dnešné radikálne časy prinútiť človeka k radikalizmu, aj k radikalizmu vyznania a boja o Boha. Je zrejmé, že stáť nemôžeme: ideš alebo ku Kristovi alebo od neho; keď stojíš, si už obrátený alebo k nemu alebo od neho, aby si sa dal do pohybu; lebo ak prestane človek ísť, ak prestane mať túžbu podobať sa Bohu, neostane človekom, ale začína byť zvieratom. Vidíme to najlepšie na súčasnom veku.

Ideme teda za Absolútnom, v ktorom je všetko v absolútnej dokonalosti, teda i dokonalá krása; a zaoberať sa vzťahmi jednej cesty k Bohu, cesty hľadania krásy a to úsekom básnictva.

Pratajomstvo božie je schopnosť plodenia, tvorenia; jedným slovom plodnosť. Iba žena a umelec sa tu približujú celkom Bohu, ako by si pošekávali dajaké tajnosti. Do tejto blízkosti Jeho tajomstva nemá prístup ani muž-neumelec, ba ani anjel. (Porovnaj: Oda Schneider, Vom Priestertum der Frau.)

Potreba náboženstva má i svoje hlboké psychologické odôvodnenie. Túžba po spojení sa v nadosobných vzťahoch je štruktúrnou črtou ľudského vnútra. Keď sa neprizná k Bohu, hľadá si aspoň nejakého bôžika: raz je to kolektív sociálny, raz kolektív národný, primitívnejším stačí predstava dokonalého športového výkonu alebo desaťtisícovej zbierky známok; ale je tu urobený aj pokus nahradiť náboženstvo umením. Český básnik Vítězslav Nezval a umelecký kritik a ideolog surrealizmu Karol Teige sice konštatovali škodlivosť náboženstva so stanoviska dialekticko-materialistického pokroku pre spoločnosť aj jednotlivca, ale súčasne konštatovali potrebu zaplnenia tým vzniklej medzery; a bolo im celkom prirodzené, že to môže byť jedine ich surrealizmus, v celej svojej hlbkovej diferencovanosti súčasnej aj v ďalšom vývoji, ktorý zabsorbuje celé vnútro človeka, jeho náboženské cítenie, ktoré by bolo uvoľnené prípadným zrušením a zákazom náboženstiev. Ale tieto plány sa asi nebudú môcť uskutočniť. Lebo terajšia svetová kataklizma, ktorá privedie svet na pokraj, predsa ho len poučí. Terajšia beštiálna vojna, ktorá sa vedie v „záujme ľudstva“ a nedovolí človeku iba ukávanie telesných potrieb a užívanie zbraní, vyčerpá ľudstvo a zásoby zla, ktoré obsahuje, azda natoľko, že raz padne na kolena.

Potom si bude môcť voliť:

Na jednej strane:

paranoické snové
improvizácie,
bezpodmienečné vybijanie,
amorfnosť polojasna,
exhibicionistické kotrmelce,
odpadky snov, vedomia
a podvedomia,

Na druhej strane:

meditácia,
sebakontrola,
súlád vedomia,
spytovanie svedomia,
modlitba a blaženosť vide-
nia a vnárania sa do Boha.

Prečítajte trpiacemu alebo umierajúcemu človeku surrealistickú báseň alebo kapitolu o teórii nahodnoty od Marxa; aj keby bol komunistom, posbiera posledné sily a vyženie vás z izby. A uvážte, čo dáva trpiacemu náboženstvo a svätá Cirkev.

Celou duchovnou oblasťou prenikajú dve sily, ktoré sa majú vyvažovať a dopĺňať: za prvé túžba preniknúť

do tajomstiev bytia, túžba letov duchovnom; predstavuje ju nábožný človek. A za druhé túžba konať dobre, uzákonene, ktorú predstavuje takzv. dobrý človek. Je to pohyb ľudského ducha medzi tajomstvom a zákonom, medzi mystikou a etikou.

V oblasti umenia básnického sa tieto dva typy duchovné zjavujú vo dvoch kategóriách: v básnikoch, smerujúcich viac-menej k l'art pour l'artizmu, a v básnikoch, ktorých možno vradiť pod pojem „Gebrauchslyrik“. (Toto sú, pravda, len školské typy; v skutočnosti sa tieto dva rozličné postoje vždy nachodia u každého jednotlivého básnika; iba tendencia k jednej alebo druhej strane je vyhranenejšia.).

Čistý l'art pour l'artizmus je absurdnosť a je dvojnásobne nemožný. Jednak ho dynamika dnešného života znemožni, a keby sa i zdanlive kultivoval, už tým, že chce byť umenie iba v sebe, je chceným, teda faktickým postojom, s určitým zamierením, ako by od života preč, ako by nad život, ako by do vlastného života poézie smerujúci, — a to je zjavný zámer, zjavná tendencia. A v praxi to vyzeralo tak, že jedna jeho odnož, takzv. poetizmus mal zrejme politické usmernenie.

Všetka poézia je vlastne úžitková. Najvýstrednejší predstaviteľ úžitkovej lyriky bol nemecký básnik Bert Brecht; pokladal poéziu za nevyhnutnú súčiastku psychického ústrojenstva človeka ako pre telo potravu. A k svojim básňam prikladal vždy návod na upotrebenie: odporúčal pre určitý mesiac a pre určité počasie určité verše, pre určitý stav duše iné, odporúčal pre tú istú básň rozličný spôsob prednesu podľa nálady a spoločnosti (napr. fajčenie pri prednese alebo sprevádzanie na hudobnom nástroji), ba odporučoval i množstvo veršov, ktoré sa malo použiť. Teda úplný poriadok v duševnom stravovaní (pričom zabudol na návod pre vyľučovanie).

Toto je krajnosť polokastrovaného racionalizmu. Ale predsa všetko umenie má smer. U hudby je smer jasný: síť sa s Bohom tam, kde je človeku najbližší, v jeho vnútri.

V básnictve, ktoré je oveľa menej nehmotné umenie, sú už väčšie okľuky. A tu sme na mieste, kde sa môže poukázať na najvznešenejšiu úlohu básnika:

Všetci sme podstatne rovnako vnímajúci ľudia. Ale básnik je ten človek, ktorému sa rozviaže jazyk, keď mu srdce hovorí tým istým tónom ako iným. Nielen to je básnik, čo to i napíše alebo uverejní. Mnohí lepší básnici než píšuci sú medzi nami, ktorí nám pomáhajú ožvovať a konkretizovať naše city: hovoria za nás! A to je podobná úloha, akú má kňaz. Básnik je tak ako kňaz sprostredkovateľom: medzi človekom a človekom, medzi Bohom a človekom, medzi človekom a Bohom.

Sú i nehodní básnici. Tých čítať je duševná koprogia.

Údery života nás učia, že po pekných rečiach nastupujú skutky, a keď sa človek stane úplne bezmocným, ostane iba vzdych, modlitba. Trpiaci človek bez modlitby je kus krvavého mäsa.

A práve v dnešných tragických časoch je oprávnení báseň len ako modlitba. Nie v smysle formálnom, že by mali písať len modlitby. Ale všetka poézia by sa mala tvoriť krvavo vážne, po kľakačky, v tóni zmučeného ľudstva a umučeného Krista.

LITERATÚRA.

STANISLAV JUROVSKÝ: *Filozofia Martina Szentiványiho*. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 72, broš. 50 Ks. P. Martin Szentiványi patrí k najvýraznejším vedeckým osobnostiam slovenskej minulosti. Vieme dobre, že filozofická veda nielen na Slovensku, lež vôbec v bývalom Uhorsku vyvíjala sa veľmi pomaly; preto keď sa zjaví takýto duch, ako je Szentiványi, iste je hodno si ho povšimnúť ako veľkého zástupcu slovenskej filozofickej vedy minulých čias. Bude vari viacej takýchto jednotlivcov, čo nás vo filozofii môže reprezentovať pred celým vedeckým svetom, no, bohužiaľ, ich reprezentačné práce čakajú na svojich objaviteľov. Jurovský vykonal záslužnú prácu, keď nám filozofa Slováka Szentiványiho ukázal ako vedca veľmi širokého rozhľadu. Chronologicky všima si jeho vedeckých prác a porovnáva jeho náuku s učením scholastikov, súčasných vedeckých bádateľov aj najnovších. Táto štúdia môže poslúžiť k hlbšiemu bádaniu jednotlivých názorov Szentiványiho. — im.

VENDELÍN JANKOVIČ: *Historicky o našich konfesiách*. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 30, po 11 Ks. Blízka minulosť nás presvedčila, že dvojkonfesionálnosť slovenského života má ďalekosiahly vplyv na vnútorný život národný. Jankovič sa pokúša poukázať, ako sa uplatňovali obidve konfesie v minulosti v živote politickom a literárnom ako kladní činitelia pre vec slovenskú. Zaujímavejšie by bolo študovať, ktorá konfesia zo svojej duchovnej a náboženskej plnosti a dokonalosti je najsúcejšia udržiavať zdravý národný koreň. — im.

LADISLAV HANUS: *Všeobecné kresťanstvo*. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 40, po 11 Ks. Naša slovenská minulosť je úzko spiata s katolicizmom, od ktorého prijala duchovnú, kultúrnu plnosť. No dnešné časy kladú vážnu otázku, na ktorú treba dať aj primeranú odpoveď: Čo dal katolicizmus slovenskému človeku, keď ho nevidíme duchovne katolícky sjednoteného? Túto

otázku rieši Dr. Hanus. Určuje pomer kresťanstva (teda katolicizmu ako najčistejšej a najsprávnejšej formy kresťanstva) k súčasným danostiam a vyzdvihuje všetky duchovné prednosti katolicizmu pri stvárňovaní všetkých vonkajších aj vnútorných složiek ľudského života. Toto je „unum necessarium“, čo sa malo vždy zdôrazňovať. — im.

ŠTEFAN HATALA: *Kresťanský humanizmus*. Vydala Obroda v Ružomberku 1944, str. 40, po 11 Ks. Duchovný a kultúrny vzostup u nás v posledných piatich rokoch nastolil otázky pomeru kultúry k náboženstvu. Sú to dve sféry, ktoré v duši jednotlivca musia mať spoločnú základňu. Ide o kresťanský humanizmus, o ktorom najmä vo Francúzsku znamenite písal J. Maritain. Myšlienky, ktoré s katolíckeho stanoviska v iných zemiach sú už známe, prenáša autor k nám. — im.

PAVOL HOROV: *Návraty*. Básne. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 60, na kriedovom papieri. Broš. 20 Ks. Horovova sbierka básní je dokladom, že aj moderný básnik môže byť realitom, majstrom v krásoreči a umelcom pri vyhľadávaní hlbokých slovenských zvrátov a pritom nevybočí do fantastického hypermodernizmu. — im.

JOZEF LIŠKA: *K otázke pôvodu východoslovenských nárečí*. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 83 a dve mapy. Broš. 60 Ks. Na základe doterajších štúdií východnej slovenčiny a vlastných lingvistických poznatkov autor dokazuje, že reč východných Slovákov vo svojich základoch je čisto slovenská a nemohla byť nijakým prechodným nárečím iných slovenských jazykov, ktoré sa tu miestami stretávaly.

LIVIU REBREANU: *Povstanie*. Román. Sväzok prvý: *Hýbe sa vlasť*, str. 337, broš. 55 Ks. Sväzok druhý: *Ohne*, str. 334, broš. 55 Ks. Preložila Zuzka Dovalová. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944. Oprávnená a taká prirodzená túžba drobného sedliaka mať zem, pôdu, ktorú po generácie obrába, dostať ju do svojho vlastníctva, našla v Rebreanovi mohutného, jedinečného tlmočníka. Autor si vzal za námiet sedliacke povstanie v Rumunsku z roku 1907, ktoré malo neskoršie za následok vyvlastnenie bojarských veľkostatkov. Paralelne so životom na dedine opisuje aj výjavy zo života hlavného mesta, z prostredia bojarského aj drobné epizódy z nižšej triedy úradníckej.

Sväz slovenských speváckych sborov nákladom Matice slovenskej vydal pre mužské sbory: D. Kardoš: *Svieti mesiac*; J. V. Dolinský: *Na kráľovej holi...* *Zasvietilo slnko*; J. V. Dolinský: *Bože môj, oťče môj*; Eugén Suchoň: *Tam medzi horami*. Každý sväzok po 15 Ks.

ADMINISTRÁCIA ODKAZUJE. Naši čitatelia iste uznajú, že dnešné komunikačné pomery nám nedovolia revue expedovať pravidelne. Na druhej strane nič sa nedá dopredu predvídať, mnohí odberatelia zmenili adresy alebo sú vôbec neznámi, tým je skomplikovaná aj finančná stránka časopisu, preto posielame vám Smer tak, ako v dnešných časoch okolnosti dovoľujú. Upozorňujeme tiež čitateľov, že mnohí nám ešte dlhujú za Psychologiu askézy od Lindworského. Použite priložené složenky na zaplatenie dlžoby alebo predplatného na rok 1945.

Svätú omšu za spolupracovníkov a čitateľov Smeru odslúži redaktor 17. marca. Dnes je obmedzený aj styk redaktora so smeristickou rodinou, či už písomný alebo v krátkych odpovediach na obálke revue. No jednako denne na vás všetkých pamätám a spomínam pri svätej omši a prosím Všemohúceho, aby vás chránil a dožičil hojnosť milostí a síl v búrlivých životných zápasoch, ktoré nás hádam ešte len očakávajú.

Najbližšie číslo Smeru vyjde v máji a chceme ho venovať svätej Terézii od Ježiška. Pravda, všetko toto nezávisí od nás, preto už vopred prosíme našich čitateľov za prepáčenie, ak pre vonkajšie okolnosti dostanú Smer neskoršie.

Reklamujte. Niektorí nedostali ani posledné dve čísla minulého ročníka, ani prvé číslo tohto ročníka. Napíšte do administrácie, kým ešte tie čísla máme na sklade.

Kvetinky svätého Františka príkladmi zo života svätca z Assisi a jeho prvých učeníkov dokazujú, ako má kresťan katolík prežívať

Evanjelium. O tejto vzácnej duchovnej perle sme už v Smere referovali. Pripojenými listkami objednajete si knižočku, ak ju ešte nemáte.

Viacerým. Mnohí z našich čitateľov pýtali odo mňa písomné vysvetlenia vo veciach duchovných, ďalej aj objasnenia niektorých statí alebo problémov kníh našej edície. Ako obyčajne, všetkým som odpovedal, No väčšina listov prišla zpiatky s poznámkou, že adresát sa vystaľoval a nevedieť kde, poštová doprava zastavená a podobne. To teda na vysvetlenie tým, ktorí hádam čakajú odpoveď na novú adresu a ju nedostávajú. Viacerí zmenu adresy neoznámili alebo ohlásenie zmeny prišlo neskoro. Ak teda máte nejaké dotazy, píšete znova.

M. P. Ako máte hľadiť na apoštolát, odpovie vám apoštolská žena svätica zo Sieny: Naozaj, je už najvyšší čas, dať Pánu Bohu česť a bližnému celú svoju prácu. Nie je dovolené v smyselnej sebaláske a s otrockým strachom myslieť len na seba, lež musíme so svätou láskou a s božou bázňou pracovať aj pre druhých, hoci by sme prítom mali stratiť nielen časné dobro, lež aj sám život.

M. H. Vždy sme zdôrazňovali, že celú našu pozornosť treba sústrediť na výchovu mladej katolíckej inteligencie. Keď je tá duchovne prehlbená a presiaknutá láskou ku Kristu a k Cirkvi, aj keby všetko sklamaro, keby sa všetko zrútilo, tí ľudia príkladom budú apoštolovať za profesorskou katedrou, v ordinačnej sieni, v úrade, slovom, kde ich život postaví. Okolo Smeru sdužili sme už peknú hŕstku takýchto apoštolov inteligentov a veríme, že svoje poslanie statočne vykonajú.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trencianski dominikáni. Zodpovedný redaktor *Dr. I. Müller.* Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín.

Tlač: V. ČELKO, Trenčín.